

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
«УКРАЇНА У СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРОСТОРІ»

16-17 червня 2023 року

м. Одеса



**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ОДЕСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. М.Є. ЖУКОВСЬКОГО "ХАІ"
ОДЕСЬКА РЕГІОНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
СПІЛКИ ЖУРНАЛІСТІВ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

**Міжнародної науково-практичної конференції
«УКРАЇНА У СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРОСТОРІ»**

16-17 червня 2023 року, м. Одеса

ОДЕСА - 2023

УДК 342.5 (477)

Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Україна у сучасному міжнародному просторі» містить тези наукових праць, у яких розглядаються: історія дипломатії та зовнішньої політики; міжнародне право та порівняльне правознавство; публічне управління та адміністрування. Особливо увагу приділено питанням суспільної комунікації та проблемам соціально-культурного та економічного розвитку. Також розглянуто проблематику зовнішньої політики України та міжнародних відносин. Не залишилися осторонь питання впливу епідемії коронавірусу на світовий розвиток та нові світові реалії в умовах військової агресії російської федерації.

Редакційна колегія:

Марущак В. П. – доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри державознавства, права та європейської інтеграції Національного університету «Одеська політехніка»

Григоришин Р. М. - заступник голови Одеської військової адміністрації

Ищенко І. В. - доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин Дніпровського національного університету ім. Олеся Гончара

Красножон Л. – доктор економічних наук, завідувач кафедри економіки Університету Лойоли (Новий Орлеан, США)

Шестаков А. І. - директор Агенції регіонального розвитку Одеської області

Прокопович І. В. – доктор техн. наук, професор, директор ННІ медичної інженерії Національного університету «Одеська політехніка»

Чістякова І. М. – кандидат філософських наук, доцент, завідувачка кафедри міжнародних відносин та права Національного університету «Одеська політехніка»

Прилуцька А. Є. – канд. філос. наук, проф. ХАІ, завідувачка кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Гегечкорі О. В. – доцент кафедри соціальних та правових дисциплін Національної академії Національної гвардії України

Смолякова І. Д. – канд. пед. наук, доцент каф. фізкультури та спорту Національного університету «Одеська політехніка»

Кудлай І. В. – ст. викладач кафедри міжнародних відносин та права Національного університету «Одеська політехніка» (відповідальний секретар)

Кривдіна І. Б. – канд. істор. наук, доцент кафедри міжнародних відносин та права Національного університету «Одеська політехніка» (секретар)

Рецензенти:

Пахомова Т. І. – доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій НН Інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка»

Ніколіна І. І. – кандидат наук з державного управління, доцент кафедри менеджменту та адміністрування Вінницький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету

Україна у сучасному міжнародному просторі: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (16-17 червня 2023 р., м. Одеса). Одеса : Одеська політехніка, 2023. 156 с.

ЗМІСТ

Оборський Г. О. Повномасштабна війна в Україні та освіта: реалії сьогодення..... 9

СЕКЦІЯ 1 «ІСТОРІЯ ДИПЛОМАТІЇ ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ»

Моїсєєва Т. М., Токмаков К. П. AUKUS: оборонний альянс Австралії, Великої Британії та США.....11

СЕКЦІЯ 2 «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО»

Бабіна В. О., Миргородська О. О. Роль міжнародного лідерства у формуванні та розвитку сучасної економіки.....14

Воробйова Г. В. Гендерна рівність прав та сучасність.....18

Рибалка О., Мельник Ю. П. Історичні умови виникнення та становлення порівняльного правознавства.....21

Фальковський А. О. Невидимі скарби: міжнародно-правова охорона нематеріальної культурної спадщини.....27

СЕКЦІЯ 3 «ПОЛІТИЧНІ СИСТЕМИ ТА ІНСТИТУТИ»

Алі Абдалла Сагір Напрямки імплементації закордонного досвіду здійснення децентралізації на рівні територіальної громади30

Панченко Г. О. Адаптація позитивного зарубіжного досвіду в системі управління людськими ресурсами України..... 31

Чеснокова С. О., Бакланова Н. М. Співвідношення політичних теорій інтеграції з парадигмами теорії міжнародних відносин38

СЕКЦІЯ 4 «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

Колодуб В. В. Сучасні виклики системі публічного адміністрування охорони корпоративних прав в контексті діджиталізації42

Крайнюков М. М. Роль та значення органів суддівського самоврядування в забезпеченні функціонування суддівської служби України45

СЕКЦІЯ 5 «СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ»

- Букач В. М.** Культура і політика.....50
- Zharkykh V., Panova K.** Problems of communicative contacts in the culture of a foreign country.....51
- Кубко В. П.** Політична комунікація як стратегічний ресурс соціально-політичної реальності.....55

СЕКЦІЯ 6 «ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

- Грачевська Т. О.** Розвиток відносин України з країнами Африки у період російської агресії.....59
- Латишева В. В., Степаненко К. І.** Програми соціального забезпечення в США: досвід для України63
- Рудницька Л. О., Кубко В. П.** Українсько-африканський ренесанс у зовнішніх відносинах в контексті сучасних міжнародних безпекових викликів.....68
- Chistyakova Iryna, Bilousov Oleksandr** Ukraine – Turkey: present and future.....72

СЕКЦІЯ 7 «ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ТА ДЕРЖАВІ, ЇХНІЙ ЗВ'ЯЗОК ЗІ СВІТОВИМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ»

- Гавриленко Н. Н., Озернюк Г. В.** Сучасні проблеми світового економічного розвитку.....74
- Латишева В., Леонідова В.** Регіональна політика України в умовах євроінтеграції та глобалізації.....78
- Озернюк Г. В., Горбачова О. І.** Особливості розвитку зовнішньої торгівлі України.....83

СЕКЦІЯ 8 «ДЕРЖАВНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ»

- Кудлай І. В., Зеленін М. О.** Проблеми міжнародної інформаційної безпеки у сучасному світі.....87

СЕКЦІЯ 9 «УКРАЇНА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ: НОВІ СВІТОВІ РЕАЛІЇ»

Гавриленко Н. Н., Кудлай І. В. Міжнародна реакція на екоцид рф в Україні.....	90
Кислюк Л. В. Трансформації суспільних комунікацій бібліотек в умовах воєнного стану (на прикладі національних бібліотечних установ України).....	94
Кривдіна І. Б., Доперук В. І. Антитерористичне партнерство ЄС-Україна: використання європейського досвіду та перспективи розширення.....	97
Ровинська К. І. Актуальні питання державно-управлінської безпеки України.....	102
Сліпенюк В. В. Вчинення росією екоциду в Україні: на прикладі руйнування Каховської ГЕС.....	106
Latova M. V., Kudlai I. V. Propaganda: Study of the evolution of impact and modern methods in the realities of the russian-Ukrainian war.....	110
Prylutska Alla Conceptualization of the problem of organizing the international activities of libraries under the conditions of the military state.....	119
Chistyakova Iryna, Bilousov Oleksandr Impact of the war in Ukraine on the growing world economic crisis.....	122
СЕКЦІЯ 10 «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ, ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ ЯК ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО СОЦІУМУ В УКРАЇНІ»	
Бочков П. С., Капука О. І. Проблема збереження здоров'я школярів в умовах освітнього середовища.....	123
Гибескул О. С., Норка І. Гендерні аспекти в професійному спорті.....	126
Зазімко Н. С., Юріст Т. Фізична культура і спорт у сучасному українському суспільстві.....	129
Каліберда О. Г., Калиниченко О. М., Подгорна В. В. Використання засобів інформаційних технологій для навчально-методичного забезпечення дисциплін спеціальності «Фізична культура».....	132
Кокотєєва А. С. Стимулювання рухової активності у сім'ї.....	136
Кудлай І. В., Мікуліна Т. В. Інструменти спортивної дипломатії з різних точок зору.....	139

Марчук В. С., Фурса Р. Г. Виклики фізичної культури щодо ефективності та можливості для вдосконалення відповідно до потреб сучасного світу.....	142
Maxim Kuzmich, Oleksandr Marenich Running as available form of physical activity during war.....	145
Maxim Kuzmich, Yaroslav Chudak Sport during war.....	146
Рісслінг Р. С., Яблонський Д. Футбол: головні віхи історії.....	147
Смолякова І. Д. Застосування інтерактивних методів навчання студентів на практичних заняттях з фізичної культури.....	150
Смолякова І. Д., Померанцева Н. О. Особливості формування здорового способу життя студентської молоді України.....	152

Оборський Г. О.

Ректор Національного університету «Одеська політехніка»,
доктор технічних наук, професор, дійсний член Академії інженерних
наук України, заслужений працівник освіти України
м. Одеса, Україна

ПОВНОМАСШТАБНА ВІЙНА В УКРАЇНІ ТА ОСВІТА: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Незважаючи на військовий стан в Україні, мета вищої освіти — інтеграція до європейського освітнього простору. Тому якість освітніх послуг та масштаби наукових здобутків українських університетів мають ставати співвідносними з відповідними європейськими показниками.

Через повномасштабне вторгнення РФ українці були змушені пристосовуватися до нових умов у багатьох сферах життя, і система освіти не стала винятком. Спочатку в умовах коронавірусу, а тепер і в умовах повномасштабної війни система освіти зазнала незапланованої реформи. Насамперед це стосується переходу на онлайн-навчання, а вже далі інші зміни. Залежно від ситуації з безпекою у регіонах та наявності притулків, місцеві органи влади та навчальні заклади обирали відповідний формат проведення занять.

Робити прогнози розвитку вищої освіти в Україні після завершення військових дій дуже складно, адже це є глибоким і складним процесом переробки більшої частини існуючої системи.

Багато викладачів та здобувачів були змушені виїжджати як до більш безпечних регіонів України, так і за її межі, а дехто продовжує перебувати на тимчасово окупованих територіях. Через обстріли зазнали руйнувань будівель багатьох закладів освіти.

За досвідом останніх років, все більше набуває актуальність розвитку цифрових компетенцій, освоєння нових інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для учнів, здобувачів вищої освіти та педагогічних працівників. Це обумовлено пандемією та повномасштабною війною в Україні. Інформатизація наших

управлінських та освітніх процесів забезпечує підвищення ефективності управління та підготовки кадрів.

Важливою умовою успішної роботи є оновлення освітніх програм. Вони повинні враховувати багато критеріїв та тенденцій, відповідати трендам та вимогам сьогоденішнього високотехнологічного бізнесу та економіки.

Важливим, а сьогодні ще досить модним, елементом стало питання інтеграції штучного інтелекту в освітню діяльність. Слід зазначити, що українці всерйоз зайнялися самоосвітою та освоєнням гостро необхідних дисциплін. На жаль, поки що далека від вирішення дуже давня проблема світового масштабу — значне відставання вищої освіти від реалій ринку.

Міжнародне співробітництво України у XXI столітті на фоні глобалізаційних змін та тенденцій розуміння соціально-культурних цінностей у новому вимірі, спрямоване на тісне та плодове співробітництво з ЄС.

Входження нашої країни до єдиного європейського освітнього простору, як рівноправного суб'єкта надання освітніх послуг, потребує проведення череди реформ на національному рівні.

ЗВО має формувати таких фахівців, які можуть критично мислити та творчо діяти у кожній конкретній ситуації.

На нас чекає серйозна робота, пов'язана з повоєнним відновленням не лише нашої держави, а й нашого ЗВО. Розробляючи подальші стратегії розвитку університету, слід враховувати різні сценарії розвитку та оцінювання вищої освіти в Україні. Для нас не може бути іншого сценарію, ніж оптимістичний, коли ми станемо на рівні провідних університетів світу, здійснимо інформаційну трансформацію та досягнемо високих результатів, хоча це буде тяжко під час війни.

Наші збройні сили захищають нас і дають можливість здійснювати свою професійну діяльність. Безумовно, практично глобальні зміни у системі освіти не даються легко і відбуваються раптово. Однак впевнений, що ми й надалі маємо використовувати освіту як найпотужнішу зброю, яка дозволить робити світ кращим.

СЕКЦІЯ 1

ІСТОРІЯ ДИПЛОМАТІЇ ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

Моїсеєва Т. М.

канд. іст. наук, доцент кафедри міжнародних відносин та права
Національний університет «Одеська політехніка»

Токмаков К. П.

здобувач освітнього рівня «бакалавр»
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

AUKUS: ОБОРОННИЙ АЛЬЯНС АВСТРАЛІЇ, ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА США

Тристоронній оборонний пакт «AUKUS» (від назв країн-учасниць: Australia, United Kingdom, United States) укладений у вересні 2021 р., про що було оголошено на спільній віртуальній прес-конференції президента США Джо Байдена, прем'єр-міністра Великобританії Бориса Джонсона та його австралійського колеги Скотта Моррісона [1]. Сторони репрезентують альянс як «нове партнерство в галузі безпеки», яке сприятиме безпечному і стабільному Індो-Тихоокеанському регіону [3]. Аналітики оцінюють цей договір як один із найбільших оборонних партнерств між країнами за останні десятиліття [1].

Угода надасть можливість Австралії вперше будувати атомні підводні човни з використанням американських технологій (раніше США ділилися технологіями лише з Великобританією), що зробить її сьомою країною в світі (після США, Великобританії, Франції, Китаю, Індії та Росії), яка експлуатує атомні підводні судна. Договір також охоплюватиме співпрацю щодо штучного інтелекту, обмін кіберможливостями та іншими підводними технологіями [1].

Пакт зосереджуватиметься на військовій спроможності, відокремлюючи її від формату для обміну розвідувальними даними «П'ять очей» («Five Eyes»), який також включає Нову Зеландію та Канаду [1].

«AUKUS» викликав *негативну реакцію окремих суб'єктів міжнародних відносин.*

Різно, на формування нового союзу, відреагувала *Франція*, адже Австралія розірвала з нею угоду на будівництво 12 підводних човнів (на суму 50 мільярдів австралійських доларів). Міністр закордонних справ Франції Жан-Ів Ле Дріан, в інтерв'ю радіо France Info, назвав цей крок ударом «ножем у спину» [1].

Високий представник ЄС Жозеп Боррель, за підсумками неформальної зустрічі міністрів закордонних справ країн ЄС у Нью-Йорку, заявив, що «AUKUS» став несподіванкою та розчаруванням для *Європейського Союзу*. Про створення альянсу було оголошено в той самий день, коли ЄС презентував свою Індотихоокеанську стратегію. На переконання Жозепа Борреля, тристоронній союз «виключив європейських партнерів, які мають сильну присутність у Тихому океані» та «суперечить закликам до більшої співпраці з Європейським Союзом в Індотихоокеанському регіоні». Високий представник ЄС висловив впевненість, що існуючі виклики стабільності в регіоні, вимагають «більше співпраці, більше координації, менше фрагментації» [2].

Посольство *Китаю* у Вашингтоні звинуватило країни «AUKUS» в «менталітеті холодної війни та ідеологічних упередженнях», а речник міністерства закордонних справ Чжао Ліцзянь акцентував, що це «серйозно підриває регіональний мир і стабільність і посилює гонку озброєнь» [1].

Керівництво *Нової Зеландії* підкреслило готовність запровадити заборону підводним суднам Австралії заходити в її акваторію, відповідно до існуючої політики щодо присутності підводних човнів з ядерною енергією [1].

13 березня 2023 р., учасники «AUKUS» виступили з черговою спільною заявою та оприлюднили шлях подальшої поетапної співпраці, яка буде ґрунтуватися на основі взаємних зобов'язань. Так, впродовж десятиліття, передбачено роботу з будівництва «SSN-AUKUS» (підводний човен трьохсторонньої розробки) на верфях Австралії та Сполученого Королівства. Сторони озвучили узгоджений

план – на період до початку 2040-х років (з визначеними термінами та виконавцями) реалізації проекту забезпечення Австралії підводними човнами класу «SSN-AUKUS» [3].

Починаючи з 2023 року, передбачено навчання австралійського персоналу, що буде здійснюватися шляхом його залучення до ВМС США, Королівського флоту, а також до промислових баз підводних човнів Сполучених Штатів і Сполученого Королівства [3].

В оцінці спрямованості та значення формату, союзники акцентують, що він відкриває можливості: нарощення промислового потенціалу учасників «для виробництва та підтримки взаємосумісних атомних підводних човнів на наступні десятиліття»; розширює як індивідуальну, так і колективну їх присутність в Індо-Тихоокеанському регіоні; підвищує рівень глобальної безпеки та стабільності. Водночас, партнери наголошують на дотриманні найвищих стандартів нерозповсюдження ядерної зброї [3].

Отже, «AUKUS» – безпековий союз США, Великої Британії та Австралії, який можна віднести до так званих «малих» альянсів, що закріпили за собою статус важливого суб'єкта міжнародних відносин. Водночас, на переконання українських науковців, «AUKUS» не варто сприймати як новий військовий союз, оскільки країни-учасниці традиційно тісно співпрацюють в галузі безпеки [4; 5].

На думку аналітиків, «AUKUS» є спробою протистояти Китаю в Індо-Тихоокеанському регіоні, а розміщення підводних човнів в Австралії, має вирішальне значення для впливу США в регіоні [1]. Що стосується зацікавленості у цьому проекті Великої Британії та Австралії, то вони мають в регіоні власні економічні та політичні інтереси, тому – консолідація з США є взаємовигідною [4].

Список використаних джерел:

1. Aukus: UK, US and Australia launch pact to counter China (16 September 2021). / BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/world-58564837> (дата звернення: 08.06.2023).

2. Informal EU Foreign Ministers meeting: Remarks by the High Representative Josep Borrell at the press conference (20.09.2021). / The

Diplomatic Service of the European Union. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/informal-eu-foreign-ministers-meeting-remarks-high-representative-josep-borrell-press_en (дата звернення: 09.06.2023).

3. Joint Leaders Statement on AUKUS (march 13, 2023) / The White House. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2023/03/13/joint-leaders-statement-on-aukus-2/> (дата звернення: 10.06.2023).

4. Константинов В. США, Велика Британія і Австралія створили новий союз проти Китаю (20 вересня 2021 р.). / Українська Асоціація зовнішньої політики. URL: <https://ufpa.org.ua/blog/9368> (дата звернення: 08.06.2023).

5. Шелест Г. Угода, що розлютила Макрона: як США та союзники змінюють світову систему безпеки (21 вересня 2021 р.). / Українська Асоціація зовнішньої політики. URL: <https://ufpa.org.ua/blog/9373> (дата звернення: 09.06.2023).

СЕКЦІЯ 2 «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО»

Бабіна В. О.

канд. політ. наук, доцент кафедри міжнародних відносин та права
Національний університет «Одеська політехніка»

Миргородська О. О.

здобувач освітнього рівня «бакалавр»

Національний університет «Одеська політехніка»

м. Одеса, Україна

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ЛІДЕРСТВА У ФОРМУВАННІ ТА РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Проблема глобального лідерства недостатньо досліджена в літературі з міжнародних відносин, але широко використовується в управлінських та організаційних дослідженнях. Однак слід зазначити, що не лише фірми, а й усі соціальні організації «вийшли на глобальний рівень» за останні 30 років – вони більш взаємопов'язані та, безперечно, більш залежні від глобальних процесів. Це породжує

питання про те, які стратегії лідерства були б ефективними у світлі цих нових реалій, особливо в той час, коли глобалізація більше не розглядається як провідна політична програма.

Зробивши лідерство центральною точкою відліку, цей аналіз намагається вивести розмову за межі концептуальної рамки владних ієрархій, зображених основними теоріями міжнародних відносин. Він визнає, що процеси лідерства є настільки ж важливими для створення глобальної злагодженості, як і самі лідери; той факт, що статус володарів влади не обов'язково перетворює акторів на лідерів, і небажання брати на себе роль лідера є однією з серйозних загроз для глобального порядку.

Найбільші гравці – держави-гегемони та регіональні лідери – все ще важливі в грі, але їхня відносна влада зменшилася, тоді як ціна проектування влади зросла, що спричинило небажання брати на себе відповідальність за форму глобальних структур. Глобалізація, з її найважливішим аспектом зростання взаємозалежності, запровадила якісно інші умови функціонування в міжнародній сфері, змінюючи умови як взаємних наслідків, так і альтернативних витрат, пов'язаних з розривом відносин. Це дослідження не про лідерів західних держав, а радше про процеси лідерства, побудовані на основі інституційних, культурних і політичних відносин, що відбуваються на багатьох рівнях – від президентів і прем'єр-міністрів до лідерів громадської думки та неурядових організацій. Усі ці сторони беруть участь у поточному переході влади та впливають на те, що призведе до появи нового світового порядку.

Одним із головних парадоксів нинішнього моменту еволюції міжнародної системи є той факт, що уряди все частіше добираються ізоляціоністських курсів у формуванні як політики, так і суспільної уяви. Глобалізація більше не розглядається як розумна політична програма, але повернення до доглобальної епохи неможливе.

Суспільні пріоритети національних держав невід'ємно пов'язані з глобальним навколишнім середовищем, оскільки немає національного процвітання без глобальних ринків, а також соціальної стійкості, охорони здоров'я чи екологічної стійкості без співпраці з іншими.

Незважаючи на те, що в політичному дискурсі про це ігнорували або замовчували, важливість глобальних зв'язків різко виявилася під час пандемії Covid-19.

Проблема формування колективних дій, які могли б забезпечити стабільний міжнародний порядок і стійкість системи, є однією з головних загадок глобальних відносин. Фактор лідерства здається важливим, але малообговорюваним фактором, що сприяє глобальній інерції. Дійсно зростає потреба у творчих рішеннях глобальних проблем, але вони можуть бути визнані важливими та реалізовані лише тоді, коли політичні лідери поставлять їх на перше місце порядку денного, змінивши спосіб розуміння та здійснення глобальної політики.

Керівну роль у міжнародних відносинах відіграють окремі особи, а також держави та інші види організацій (представлені особами). Проте сучасні теорії міжнародних відносин нехтують роллю окремого лідера, натомість приділяючи першочергову увагу державі та її зусиллям. У цьому відношенні існує різка різниця в припущеннях між міжнародних відносин та дослідженнями політичного лідерства. Останні зображають історію міжнародної політики як послідовність взаємодій між державними діячами, оскільки вони сприймаються як відповідальні за траєкторію міжнародних сил. Зазвичай вони представлені в романтичних, героїчних термінах, підданих сумніву критичними дослідженнями лідерства.

Міжнародну систему, орієнтовану на забезпечення порядку, як описано в категоріях «балансу сил» і «сфер впливу», все частіше починають зображувати в термінах, запозичених із теорії складності, як царство, що складається з багатьох комбінованих компонентів і керується неповною інформацією.

Складна структура глобального політичного та соціального простору потребує синергії, яка зробила б цю структуру чимось більшим, ніж сума її частин, забезпечуючи узгодженість, порядок і закономірності в анархічній глобальній реальності. Взаємодії є умовою входу для синергії між автономними частинами системи.

Незважаючи на те, що термін «лідерство» у інформаційній літературі часто використовується в заплутаній та непослідовній манері, немає сумніву, що процеси, які мають фундаментальне значення для формування міжнародної арени, охоплюють увесь спектр діяльності лідерства. Лідерство слід розуміти як соціальну роль, створену у взаємодії між лідером і послідовниками (урядами та громадянами, гегемонами та слабшими державами в даній системі).

У глобальній економіці стає все важливішим розуміти бажання та потреби тих, кого ми обслуговуємо, тобто внутрішніх і зовнішніх зацікавлених сторін. Усвідомлення цієї потреби означає, що лідери повинні мати можливість формувати культуру своїх організацій відповідно до мінливих потреб зацікавлених сторін.

Лідерство в глобальному контексті є новим фокусом у літературі з міжнародних відносин, але масштаб і наслідки глибокої трансформації позицій лідерів ще не були належним чином розглянуті. Дослідження цього питання на сьогоднішній день були фрагментарними і лише незначно враховували вплив процесів, які призводять до розширення глобальних і транснаціональних сфер взаємодії.

Лідерство стає дедалі важливішим, оскільки нова операційна система світу має формуватися не лише шляхом створення балансу сил у групі найважливіших міжнародних гравців, але, як ніколи раніше, шляхом забезпечення потреб і прав громадян. Захист глобальних благ і обговорення стратегій, які забезпечують координацію глобальних потоків людей, грошей, товарів і знань, стали складнішими, ніж будь-який попередній період, через розмноження учасників і появу нових видів глобальних потреб. Виникло більше транскордонних питань. Лідерство також розглядається як відповідь на помноження криз і викликів, які не тільки руйнують міф про «глобальне село», але й розкладають міжнародну структуру, послаблюючи довіру та відчуття спільності долі.

Глобалізація значно збільшила вимоги до нових форм політичного лідерства, оскільки процеси, важливі для лідерів і суспільства, дедалі більше формуються в рамках багаторівневих міжнародних і транснаціональних форумів. Це результат революції в

управлінні, як приватному, так і державному, свідком якої став світ протягом останніх 30 років.

Воробйова Г. В.

канд. іст. наук, доцент кафедри міжнародних відносин та права
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ПРАВ ТА СУЧАСНІСТЬ

Перші офіційні документи з прав людини з'явилися у кінці XVIII ст. (Конституція США /1787 р./, Декларація прав людини та громадянина /Франція 1789/, Декларація прав жінки та громадянки/citoyenne 1791 р.) Ці акти заклали основи сучасної концепції прав людини, а також Загальна Декларація прав людини /1948 р./ тощо. У XXI ст. /2022 р./ Україна у числі 38 держав-членів Ради Європи підписала Дублінську декларацію, в якій ретельно розглянути заходи сприяння гендерній рівності з метою запобігання мотивованому насильству: активно просувати інституційну та політичну культуру, яка заперечує гендерну дискримінацію та насильство, гендерні відносини влади в державній та приватній сферах. Рівність, як правило, ідеал однакового становлення або статусу. Визнання права на рівність можливостей була основоположним кредо суспільства, але рівність між усіма людьми та між статтями виявилось легше законодавчо закріпити, ніж досягти на практиці. Соціальна або релігійна нерівність глибоко вкорінена в деяких культурах, тому її важко подолати, гендерна рівність, або гендерний егалітаризм, статева рівність, умова паритету незалежно від статі особи. Гендерна рівність розглядає тенденцію приписувати, в різних умовах суспільства, різні ролі та статуси особам на основі статі. Прояв гендерної нерівності є багатовимірним. Це може бути очевидним, наприклад, у досвіді роботи, можливості отримати освіту. Культурні пояснення гендерної нерівності загалом стверджують, що через сформовані соціальні норми люди виконують різні або неоднаково оцінені ролі.

Спроби подолати гендерну нерівність зосереджені, насамперед, на підходах до політики рівного ставлення. Гендерний мейнстрімінг, наприклад, пов'язаний із систематичним включенням гендерних питань, як на етапах планування, так і на етапі реалізації організаційної політики. Щодо деяких форм гендерної нерівності, наприклад професійної нерівності, загальне питання полягає в тому, до якої міри особам слід надавати спеціальні положення та виключні переваги для вирівнювання умов походження. Такі положення можуть приймати форму програм позитивних дій, спрямованих на впровадження конкретних заходів для підвищення шансів особи на успіх у працевлаштуванні та конкретних прав на захист.

Як свідчить рейтинг країн за рівнем рівноправності статей /The Index/ - їх глобальне дослідження та рейтинг країн світу, що його супроводжує, за показником рівноправності статей за версією Всесвітнього економічного форуму /World Economic Forum/. Індекс вимірює рівень гендерного розриву існуючий в деяких країнах між жінками та чоловіками за головними показниками: освіта, політичні права та економічна участь і можливості кар'єрні, здоров'я та виживання. Індекс призначений для виміру гендерних відмінностей у доступні до ресурсів та можливостей в окремих країнах, а не фактичного рівня наявних ресурсів та можливостей у цих країнах. Тобто, індекс вимірює лише гендерні відмінності у країнах світу незалежно від рівня їх розвитку. Мається на увазі, що індекс використовується державами, які прагнуть у соціальній політиці скорочення гендерної нерівності та розробки для цього ефективних заходів. Так данні World Economic Forum на 2021 р. свідчать, що чим ближче показник індексу до одиниці, тим менш розрив між правами жінок і чоловіків. За показниками 2021 р. зі 156 країн світу найвищий індекс Ісландії – 0,892, Німеччина – 0,796, США – 0,763, Замбія – 0,726, ОАЕ – 0,716, Україна – 0,714, Росія – 0,708, Марокко – 0,612, Афганістан – 0,444.

Забезпечення рівноправної участі всіх людей у політичному житті країни – один із критеріїв розвитку суспільства, демократії та свободи в країні. Одним із маркерів наявності такої рівноправності є активна

участь, жінок і чоловіків у політичному житті. Приватна американська організація - Рада з міжнародних відносин Council on Foreign Relations спеціальний індекс Women's Power Index, який аналізує 193 країни-члени ООН щодо участі жінок у політичному житті держави. Цей індекс враховує частку жінок, які займають: посади глав держав та урядів, жінок у міністерствах, у національних законодавчих органах, серед кандидатів у національні законодавчі органи, в органах місцевого самоврядування та демонструє у політичному представництві гендерну різницю.

У складеному звіті використовувалися дані ООН UN Women in politics. За підсумками дослідження індексу складено рейтинг країн за показниками жінок у парламенті, а також вказано Главу держави - фактично головну людину в країні, наприклад: Україна – президент, Німеччина - не президент /який має лише представницькі функції/ - канцлер. Всього було жінок-глав держав з 1946 р.: 101 жінка, з них 5 жінок у Швейцарії, 4 – Фінляндії, 3 – Ісландії.

Згідно показників World Economic Forum на 2021р.: найбільш жінок у владі у країнах Євросоюзу, багато - у Центральній та Південній Америці. Найменше жінок у владі мусульманських країн, і загалом, у країнах із низьким рівнем життя та низьким показником ВВП на душу. Варто також зазначити, що в рейтингу країн, де жінки перебувають при владі, в середньому вище рівень демократії за інші. Автори проекту відзначають щорічне збільшення частки участі жінок у світовій політиці, також сучасний рівень жінок у владі найвищий за історію людства. Аналітики порівнюючи представницьку роботу жінок, відмічають, що жінки більш підтримують модернізацію освіти, медицини, та в країнах з високою чисельністю жінок у парламенті менш порушень прав людини тощо.

Рибалка О.

здобувач вищої освіти за ОП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та спеціальності регіональні студії»

Національний університет «Одеська політехніка»

Мельник Ю. П.

канд. політ. наук, доцент кафедри міжнародних відносин та права

Національний університет «Одеська політехніка»

м. Одеса, Україна

ІСТОРИЧНІ УМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВОЗНАВСТВА

Порівняльно-правові дослідження почали зароджуватись ще в VI ст. до нашої ери. В той час для того, щоб написати закони для Афін, грецький законодавець Солон порівняв закони різних полісів та створив власну Конституцію Солона. Іншим підтвердженням давнього коріння компаративістики є Закони Дванадцяти таблиць, що були розроблені в V ст. до нашої ери в Римі римською комісією. Для того, щоб розробити їх комісія ознайомилася зі статутами міст на Сицилії. Влучним прикладом використання в античні часи основного методу дослідження в порівняльному правознавстві є написана в IV ст. до нашої ери Аристотелем Афінська Конституція. Давньогрецький науковець розробив цю працю з допомогою законів не менше як 158 грецьких і варварських держав. Проте всебічному поширенню компаративістики в ті часи заважали людські упередження щодо іноземців, деяка обмеженість соціальних груп, сакральність та недоторканність успадкованих законів та порядків. Хоча певні практики та інститути, які проникли в римське право, безсумнівно, виникли в імперських провінціях, римська юридична наука не враховувала порівняльне право [1, с. 28].

Період в компаративістиці до XIX століття визначається такими характерними якостями:

1) дослідження порівняльного правознавства характеризувалися безсистемністю та малою чисельністю;

2) дослідження в компаративістиці проводилися без чіткої методології;

3) панував природно-правовий напрям в юридичній думці, логіко-спекулятивне вивчення права;

4) об'єкти порівняння, національно-правові системи, були не сформовані; порівняння здійснювалося між наднаціональними та партикулярними правовими утвореннями, які одночасно застосовувалися у внутрішньому порівняльному праві [2, с. 28].

Тому з вище вказаного можна зробити висновок, що до XIX ст. порівняльного правознавства як науки не існувало. Науковці вважають, що інститут порівняльного правознавства сформувався саме в XIX столітті. Передумовою для цього стало зростаюче накопичення знань у сфері порівняльно-правових досліджень. Значущим для інституціоналізації компаративістики був вихід журналів 1829-го року в Німеччині та 1834-го року в Франції з порівняльного правознавства і створення окремих кафедр порівняльного правознавства в 1831 році в Коледжі де Франс і в 1846 році в Паризькому університеті [3, с. 30].

Одними з перших в світі національних шкіл порівняльного правознавства вважаються німецькі школи. Для них притаманні:

- 1) альтернативність теологічного і природного розуміння права;
- 2) національна орієнтованість історичної школи права;
- 3) філософсько-правовий вплив;
- 4) зв'язок з такими гуманітарними науками як: лінгвістика, етнологія, історія.

У Франції в свою чергу формування порівняльного правознавства відбувалося в умовах опозиції правовому позитивізму. В Англії поява порівняльного правознавства була зумовлена практичними потребами поширення англійського загального права у англійських колоніях. Зародження компаративістики в США було пов'язане із процесом запозичення континентального європейського та англійського права у період федеративного становлення цієї країни. Порівняння національного права із зарубіжним правом і одночасно спроби запозичення окремих елементів іноземного права, супроводжувалось формуванням порівняльного правознавства в Японії. В Україні поява компаративістики була пов'язана із науковою творчістю істориків права та дослідників слов'янського права [4, с. 30].

Остаточно компаративістика була сформована в другій половині XIX століття. Саме в той час правовий розвиток досяг апогею, а

правові системи набули завершеної форми. Це спровокувало підсилення зацікавленості в іноземних законодавствах. На підґрунті інтересу до компаративістики виникали спеціальні дослідницькі наукові установи такі як: французьке «Товариство порівняльного законодавства» 1869-го року заснування, «Англійське товариство порівняльного законодавства» 1898-го року створення, берлінська «Міжнародна асоціація порівняльного правознавства і науки народного господарства» 1899-го року заснування. Крім відкриття товариств зацікавленість у порівняльному правознавстві проявляється у виданні спеціальних журналів, також регулярно скликаються конгреси. В результаті компаративістика включається до програм юридичної освіти.

Вирішальний вплив на становлення порівняльного правознавства зробила сама історична дійсність, тобто інтернаціоналізація і глобалізація економіки, розвиток міжнародних відносин, торговельних зв'язків, унаслідок чого юридична наука вийшла за межі суто національного права і національного законодавства [5, с. 29].

Незважаючи на все вище вказане засновником порівняльного правознавства як окремої галузі юриспруденції вважають французького просвітника XVIII століття Шарля Луї Монтеस्क'є. Він обґрунтував невідповідність і природність правового різноманіття, що стало його основним внеском у створення основ для розвитку компаративістики. Монтеस्क'є вважав, що якщо Бог створив природу з її різноманіттям, то таким же різноманітним є й господарство народів. Цим просвітник пояснював відмінність між різними правовими системами. Шарль Луї Монтеस्क'є вважав, що позитивне право народу, тобто національне право – це самостійний об'єкт дослідження, а предметом при цьому виступає не відповідність цього об'єкта природному чи Божественному праву, а його особливості в порівнянні з правом іншого народу. На основі порівняльного методу дослідження позитивного права Монтеस्क'є зазначав, що визначення як загальнолюдських так і особливих для певних регіонів і груп народів, а також окремих на рівні права народу характеристик правового розвитку є можливим. Таким чином, Монтеस्क'є заклав основи

формування порівняльно-типологічного методологічного підходу як інструмента одержання знання про право [2, с. 28].

Першою людиною у порівняльному правознавстві, яка свідомо почала закладати теоретико-методологічні основи компаративістики був німецький вчений Ансельм фон Фейєрбах. Фейєрбах висунув нову ідею, щодо порівняльної юриспруденції: він рішуче заперечував домінування філософського підходу та дисциплінарну самостійність вчення про природне право. Він стверджував, що для позитивного права природне право не є еталоном, а лише частиною філософії права.

Ансельм фон Фейєрбах – автор праці «Погляд на німецьке правознавство» 1810 року написання. У ній він виводив нову юридичну дисципліну, яку Фейєрбах назвав «порівняльна правова наука». Також Ансельм фон Фейєрбах в своїй праці оцінив потенціал компаративістики. Він стверджував, що порівняльно-правові дослідження здатні до сприяння створення так званої «загальної спільноти ідей та діянь» [6, с. 29].

Завершальною подією, що становила ключову роль у становленні порівняльного правознавства став Перший Міжнародний конгрес порівняльного права, що відбувся у Парижі в 1900 році. В історії компаративістики ця подія мала велике значення. Насамперед тому, що конгрес підняв важливі питання порівняльного правознавства, які потребували вирішення та тому, що під час конгресу були проведені дискусії на тему компаративістики та загальних уявлень про цю науку. Організатором події був француз Раймонд Салейль. Під час своєї доповіді на конгресі він наголошував на важливості чіткої термінології предмета порівняльного правознавства.

Врезультаті під час виступів учасників Міжнародного конгресу порівняльного права були сформульовані основні поняття і категорії порівняльного правознавства, створено основні його конструкції, виділені цілі, завдання, поставлені питання про його предмет і методологію. Проведений в Парижі конгрес викликав великий резонанс в юридичному колі. Він викликав швидкий взаємообмін

думками про компаративістику та підвищення зацікавленості нею по всьому світу [7, с. 29].

Перша світова війна також зіграла не останню роль у порівняльному правознавстві. Після її закінчення у компаративістиці домінував юридичний позитивізм з практико-прикладною орієнтацією, поширювався функціональний підхід. Характерним для цього періоду було:

- 1) порівняльне правознавство – це не наука, а метод дослідження;
- 2) розроблення нової доктрини компаративістики, яка передбачала розширення предмета дослідження;
- 3) активне ведення досліджень загального права;
- 4) створення наукових інститутів, загальносвітових урядових і неурядових організацій;
- 5) зміна ставлення до порівняльного правознавства, до нього починають ставитися не як до інструменту, а як до здобутку юриспруденції, який не допустить правовий ізоляціонізм [2, с. 28].

Немало впливу на формування компаративістики спричинила й Друга світова війна. Після закінчення цього важкого періоду в історії людства в порівняльному правознавстві відбувся новий етап розвитку. В компаративістиці розширився предмет дослідження. Це відбулось через те, що сформувалось багато постколоніальних держав, правові системи країн змінилися, виникла криза функціонального підходу в компаративістиці. Для цього періоду були характерні такі риси:

- 1) початок досліджень постколоніального, соціалістичного, релігійного права;
- 2) розробка системології в порівняльному праві;
- 3) утворюється плюралістична ментальність у компаративістів, обґрунтовується правове різноманіття;
- 4) порівняльні дослідження проводяться також у процесуальному та публічному праві;
- 5) створюються спеціалізовані заклади, порівняльне правознавство активно впроваджується в юридичну систему освіти.

Сучасний етап у порівняльному правознавстві припадає на 90-ті роки ХХ століття до сьогодні. Він характеризується дискусією щодо

справжніх завдань юридичної компаративістики в умовах розвитку й усвідомлення глобалізаційних процесів та певної кризи національних систем держав, зумовленої пострадянських правових системах. Також характерним є посилення євроінтеграції, що призвело до формування нової наднаціональної правової системи ЄС, появи низки нових національних правових систем у результаті розпаду федеративних угруповувань [2, с. 28].

Історія розвитку людства свідчить про нерівномірність її соціального розвитку. Національні соціальні системи завжди мали різний рівень свого розвитку, що впливало та досі впливає на досконалість, ефективність, дієвість їхніх правових систем. Тому призначення порівняльного правознавства в тому, що воно грає вирішальну роль в оновленні юриспруденції та в виробленні нових національних та міжнародних правопорядків, які притаманні сучасному світові [7, с. 30].

Список використаних джерел:

1. Encyclopedia Britannica. Comparative law. URL: <https://www.britannica.com/science/comparative-law> (дата звернення: 16.11.2022).

2. Кресін О. В. Виникнення та рання історія порівняльного правознавства. Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку: збірник наукових праць / за ред. Ю. С. Шемшученка. Львів: ЛДУВС, 2012. С. 37-49.

3. Юридична компаративістика: навч. посіб. / А. М. Кучук, Ю. С. Завгородня. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 112 с.

4. Тюріна О. В. Значення історії порівняльного правознавства як напряму наукових досліджень / Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2015. № 1. С. 41-44.

5. Порівняльне правознавство : підручник / С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов, І. О. Биля-Сабадаш та ін.; за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2012. 272 с.

6. Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку : збірн. наук. праць / за ред. С. В. Ківалова, Ю. С.

Шемшученка ; упор. Х. Н. Бехруз, О. В. Кресін, Ю. Ю. Акіменко. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2013. 352 с

7. Сайт «STUDIES.IN.UA». Компаративістика в системі юриспруденції URL: <https://studies.in.ua/krestovska-nm-teorija-derzhavy-i-prava/1503-15-komparativstika-v-sistem-yurisprudencyi.html> (дата звернення: 16.11.2022)

Фальковський А. О.

канд. юр. наук, доцент, доцент кафедри державознавства, права та європейської інтеграції НН Інституту публічної служби та управління
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

НЕВИДИМІ СКАРБИ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ОХОРОНА НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Поняття «невидимі скарби» вживаються у значенні "нематеріальна культурна спадщина" означає ті звичаї, форми показу та вираження, знання та навички, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти й культурні простори, які визнані спільнотами, групами й у деяких випадках окремим особами як частина їхньої культурної спадщини. Ця нематеріальна культурна спадщина, що передається від покоління до покоління, постійно відтворюється спільнотами та групами під впливом їхнього оточення, їхньої взаємодії з природою та їхньої історії і формує у них почуття самотності й наступності, сприяючи таким чином повазі до культурного різноманіття й творчості людини. Для цілей цієї Конвенції до уваги береться лише та нематеріальна культурна спадщина, яка є сумісною з існуючими міжнародними договорами з прав людини, з вимогами взаємної поваги між спільнотами, групами та окремими особами, а також сталого розвитку [1].

Наш світ багатий на різноманітні культури, традиції та звичаї. Вони складають нематеріальну культурну спадщину, яка є безцінним

ресурсом людства. Втім, ці невидимі скарби часто знаходяться під загрозою зникнення через зміни у суспільстві, глобалізацію та інші чинники. Тому необхідно вживати заходів для їх збереження та охорони. Міжнародне співтовариство усвідомило важливість нематеріальної культурної спадщини та прийняло низку заходів для її захисту. Одним із найзначніших документів, що регулюють цю сферу, є Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини, що прийнята ЮНЕСКО в 2003 році. Цей документ визначає нематеріальну культурну спадщину, розкриває принципи її охорони та окреслює основні механізми для співпраці між країнами.

Невидимі скарби нематеріальної культурної спадщини не тільки зберігають цінну інформацію про минуле, але й є джерелом натхнення для сучасного суспільства. Охорона і збереження цих скарбів є нашим спільним завданням, щоб майбутні покоління могли насолоджуватись різноманіттям культурного спадку та збагачувати світ своїми власними унікальними внесками. Охорона нематеріальної культурної спадщини також сприяє підтримці та розвитку місцевих спільнот, які передають та практикують ці традиції. Вона сприяє зміцненню культурного самосвідомості та підтримці традиційних майстрів, що забезпечує передачу навичок та знань між поколіннями.

Один з найважливіших принципів Конвенції є заохочення співпраці та взаємодії між державами. Країни-учасниці Конвенції зобов'язані спільно працювати над інвентаризацією та дослідженням своєї нематеріальної культурної спадщини, а також розвивати програми для її збереження та популяризації. Це сприяє обміну досвідом та взаємному вивченню культурних традицій інших народів. Серед найбільш ефективних інструментів охорони нематеріальної культурної спадщини є включення об'єктів до Реєстру нематеріальної культурної спадщини людства. Цей реєстр створений для популяризації та охорони особливо цінних елементів нематеріальної спадщини. Країни-учасниці можуть подавати заявки на включення елементів своєї спадщини до реєстру, після чого експерти ЮНЕСКО проводять оцінку і вирішують питання про включення.

Окрім цього, Конвенція передбачає заходи для захисту нематеріальної культурної спадщини в разі загрози. Це можуть бути ситуації, пов'язані з натуральними катастрофами, воєнними конфліктами, економічними змінами або соціальними зрушеннями. Країни-учасниці зобов'язані розробляти стратегії та програми дій для надання допомоги та охорони спадщини у разі виникнення таких ситуацій. Необхідно зазначити, що охорона нематеріальної культурної спадщини є постійним викликом і вимагає посильних зусиль. Перед країнами-учасницями стоїть завдання зміцнити свої національні законодавства та політики у сфері охорони спадщини, а також розширити міжнародну співпрацю та обмін досвідом

Важливість міжнародно-правової охорони нематеріальної культурної спадщини має особливе значення для України. Україна, як країна з багатозоровою і різноманітною культурною спадщиною, має багатий комплекс нематеріальної культурної спадщини, який включає мови, традиції, ритуали, ремесла, народні звичаї та багато іншого. Охорона нематеріальної культурної спадщини є не тільки засобом збереження національної ідентичності, але й джерелом стимулювання культурного розвитку, туризму та економічного зростання. Наша нематеріальна спадщина є унікальною та цінною, вона визначає наше минуле, впливає на сучасність і формує наше майбутнє.

Міжнародно-правова охорона нематеріальної культурної спадщини сприяє впровадженню ефективних механізмів охорони, збереження та просування цих цінних елементів. Включення об'єктів української нематеріальної культурної спадщини до Реєстру нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО, таких як: Петриківський декоративний розпис як явище українського орнаментального народного мистецтва (2013 рік), Козацькі пісні Дніпропетровщини (2016 рік), Традиція косівської мальованої кераміки (2019 рік), Орнек, кримськотатарський орнамент і знання про нього (2021 рік), Культура приготування українського борщу (2022 рік), свідчить про визнання їх важливості та унікальності на міжнародному рівні [2].

Для України є важливим визнання її нематеріальної культурної спадщини на міжнародному рівні, формування ефективного механізму її захисту. Таким чином, міжнародно-правова охорона нематеріальної культурної спадщини є надзвичайно важливою для України, оскільки вона сприяє збереженню та просуванню нашої багатозарової та унікальної культурної спадщини, формує національну ідентичність, сприяє економічному розвитку та зміцненню української державності. Наша нематеріальна культурна спадщина є засобом популяризації управлінської національної культури на міжнародному рівні, маніфестування української національної ідентичності. Водночас, ЮНЕСКО необхідно вдосконалювати існуючі міжнародно-правові механізми захисту нематеріальної культурної спадщини в напрямку підвищення його ефективності.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини 2003 (ЮНЕСКО). Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#Text (17.10.2003).
2. Список нематеріальної культурної спадщини. (ЮНЕСКО). URL: [https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country\[\]=00230&multinational=3#tabs](https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country[]=00230&multinational=3#tabs)

СЕКЦІЯ 3 «ПОЛІТИЧНІ СИСТЕМИ ТА ІНСТИТУТИ»

Доктор Алі Абдалла Сагір
доктор філософії, професор,
(Бейрут, Ліван)

НАПРЯМКИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Існуюча в Україні протягом всіх років система органів виконавчої влади та місцевого самоврядування не задовольняла потреби суспільства.

В країні вже давно виникла необхідність реалізувати низку реформ політичного та соціально-економічного характеру, зокрема комплексну децентралізацію, спрямовану на підвищення ефективності державного сектору економіки країни та значне покращення якості життя населення. Як здійснюється децентралізаційна реформа, її переваги та недоліки, результати та очікування, пошук шляхів вдосконалення цього процесу - це все актуальні питання сьогодення.

На сьогодні неефективне та недосконале управління органів місцевого самоврядування, спричинене не сформованою законодавчою базою та неконтрольністю державою управління на місцях, як наслідок, зниженням спроможності сільських та міських рад, незадоволеність населення рівнем життя, вимагають виваженого підходу до визначення раціональних методів вдосконалення здійснення управління на місцях.

Прогнозовано, що процес децентралізації змінить структуру публічного управління, реформа передбачає зростання відповідальності органів місцевого самоврядування перед жителями – за ефективність своєї роботи, а перед державою – за її законність. Тому доцільно вивчити та проаналізувати успіхи та проблеми впровадження децентралізації.

Зміни, що відбуваються внаслідок децентралізації з територіями, тісно пов'язані із необхідністю реформування системи органів місцевого самоврядування та розвитку інститутів спроможних громад.

Враховуючи що більшість розвинутих країн світу вже мають свої дієві методи проведення децентралізаційної реформи, зарубіжний досвід для місцевого самоврядування є вкрай важливим та актуальним.

Тому проаналізувавши досвід зарубіжних країн можна перейняти деякі механізми здійснення децентралізації на рівні територіальної громади.

Так, для підвищення рівня довіри між громадою та органом місцевого самоврядування як у Франції в першу чергу необхідно розширити участь громадян, що включає низку підходів. Інформування населення і врахування їхніх коментарів у процесі

прийняття рішень (можливо навіть створення комісії з публічних дебатів).

Залучати громадян до проектів розвитку або використання обладнання в національних інтересах, що чинять істотний вплив на довкілля та мають значні соціально-економічні наслідки.

Ефективним шляхом було б долучати громадян до розробки, реалізації та оцінки заходів, які впливають на життя громади, шляхом створення окружних рад, щоб вони могли між собою проблемами які хвилюють їхній населений пункт.

Доцільно проводити місцеві референдуми, де громадяни можуть вирішувати долю проектів місцевого значення, завдяки яким з громадської ініціативи громадяни можуть організувати обговорення заходів з муніципального розвитку.

Цікавим є досвід Німеччини в розподілі завдань громади на «обов'язкові» та «добровільні». «Добровільні» завдання знаходяться в повній компетенції комунальної ради, яка визначає, яким саме чином їх розв'язати. До них відносяться: забезпечення населення водою і енергією, питання культури, спорту і соціального забезпечення. «Обов'язкові» завдання встановлюються органами місцевого самоврядування землями це, наприклад, планування забудови.

Власні фінансові ресурси громади йдуть, у першу чергу, на вирішення «обов'язкових» завдань у рамках самоврядування; засоби, що залишилися, можуть бути використані при вирішенні «добровільних» завдань.

Головний успіх здійснення децентралізації залежить від того наскільки спроможна громада, як показує Польща, тому потрібно спрямовувати сили на підвищення спроможності території. Питання спроможності є одним із ключових, тому що реформа децентралізації якраз спрямована, на те щоб створити певні умови для розвитку.

Забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад має вирішальне значення для підвищення якості та доступності послуг, що надаються місцевим жителям, а також для розвитку місцевого господарства, інфраструктури та

ефективного функціонування об'єднаних територіальних громад загалом.

Для підвищення фінансової спроможності потрібно забезпечувати та розвивати співробітництво між окремими громадами, населеними пунктами адже базова територіальна громада ніколи не є самодостатньою, незалежно від площі своєї території та чисельності населення.

На підвищення власних доходів громади також впливає ефективність органів місцевого самоврядування в організації процесів запровадження та мобілізації місцевих податків і зборів.

Отже, механізми здійснення децентралізації закордонними країнами мають місце для імплементації на рівні територіальної громади можуть бути взяті до розгляду, для застосування в майбутньому на практиці.

Список використаних джерел:

1. Коваленко Г. В., Топольскова Д. Ю. Впровадження децентралізації публічної влади на основі досвіду європейських країн. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Вип. 13(1). С. 120-123.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_13%281%29_27 (дата звернення: 20.05.2023).

Панченко Г. О.

к. держ. упр, доцент кафедри публічного управління та регіоналістики
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

АДАПТАЦІЯ ПОЗИТИВНОГО ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ УКРАЇНИ

Реформа державного управління в Україні передбачає використання позитивного зарубіжного досвіду, який може бути адаптованим в системі управління людськими ресурсами. Поглиблене

співробітництво між Україною та ЄС у сфері державної служби та державного управління, спрямоване на удосконалення механізму «координації інституціонального забезпечення та адаптації до стандартів ЄС» шляхом організації роботи з ефективного використання в Україні таких інструментів інституціональної розбудови ЄС, як TAIEX, SIGMA, TWINNING та інших. Сутність проєктів TAIEX, SIGMA, TWINNING, MATRA, EDGE відображена в таблиці 1.

Сутність проєктів, призначених для вирішення проблем
у сфері управління людськими ресурсами

Таблиця 1.

Сутність	Ініціатор (и)	Мета проєкту	Механізми реалізації
SIGMA			
Підтримка вдосконалення врядування та менеджменту	Один з аналітичних центрів ЄС, створений за ініціативи ОЕСР та ЄС	Допомога країнам-кандидатам в ЄС, потенційним кандидатам і сусіднім країнам у створенні інститутів державної служби, реформуванні державних адміністрацій та зміцненні адміністративно-правової бази.	Рекомендації (стандарти) SIGMA направлені на дотримання основних прав і цінностей незалежного, добре функціонуючого державного управління.
TAIEX			
Технічна допомога та обмін інформацією	Заснований Генеральним Директоратом Європейської Комісії з питань розширення у 1996 р.	Зовнішня допомога, що надається Європейською Комісією для обміну інформацією з метою розбудови інституціональної спроможності, необхідної для адаптації національного законодавства до <i>acquis communautaire</i> .	Спрощений механізм передачі та обміні передовим досвідом між країнами-бенефіціарами й країнами – членами Європейського союзу.
TWINNING			
Рівноправне співробітництво	Започатковано Європейською Комісією в 1997 році у контексті розширення ЄС	Допомога країнам покращувати та підсилювати адміністративне функціонування органів державної влади, їх структуру, людські ресурси, управлінський потенціал	Консультації (щодо підготовки законопроєктів, організаційно-інформаційні питання тощо); тренінги, навчально-ознайомчі поїздки та стажування.

MATRA			
Трансформація суспільства («Належне врядування та доброчесність у публічному секторі в Україні»)	Започаткована Міністерством закордонних справ Нідерландів в 1994 році; Гаазька академія місцевого самоврядування	Зміцнення спроможності державних органів щодо належного врядування, доброчесності, підзвітності та протидії корупції шляхом	Підготовка тренерів та поширення кращих практик стосовно впровадження політики доброчесності на державній службі
EDGE			
Міжнародна технічна допомога («Експертна підтримка врядування та економічного розвитку»)	Канадсько-український проект виконувався відповідно до контракту між Міністерством міжнародних справ Канади та Agriteam Canada на підставі Партнерської угоди між Agriteam Canada Consulting Ltd. та Державною установою «Центр пробації»	Допомога Україні у створенні більш ефективної та прозорої системи влади, що відповідає вимогам українських громадян до якісного урядування, та досягнення процвітання через економічний розвиток	Підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства; розвиток комунікаційної політики; розробка необхідних інструментів, методологій і програм та підвищення потенціалу державних службовців щодо застосування нових програм і методів у своїй роботі.

Джерела: [6; 2; 5]

Найбільш близьким до українських реалій та вагомим є досвід європейських країн, де ще у XIX-XX ст. були розроблені базові принципи державної служби, визнані передумовою для працездатної системи державного управління. До них належать: неупередженість; професіоналізм; лояльність, професійна етика; відсутність корупції; принцип оцінювання результатів роботи державних службовців; чітко визначені права та обов'язки, належна оплата праці [3].

Вивчення зарубіжного досвіду розвитку управлінських кадрів в органах влади свідчить, що серед нових технологій управління людськими ресурсами, які стають популярними у провідних країнах світу, для України є актуальним застосування методу «agile-HR», який означає гнучке управління персоналом, що замінює управління, засноване на правилах і плануванні, на більш просту і швидку модель,

засновану на відгуках учасників. Перехід до моделі agile-HR стає швидким там, де є необхідність впровадження управління ефективністю, скорочення фінансових інструментів і можливість управляти проектами в міру розвитку потреб.

У європейських країнах запроваджується також розробка необхідних процесів адаптації інноваційного електронного врядування державного управління взагалі та вимог до персоналу зокрема. Для цієї мети на урядовому рівні створено мережу співробітництва «Європейська мережа державних служб», у якій різні робочі групи обмінюються інформацією про принципи реформ і практичні заходи щодо управління людськими ресурсами в державній службі, а також щодо питань організації системи управління персоналу та розвитку інформаційних і комунікаційних технологій [1, с. 6].

Політика європейських країн щодо ключових сфер менеджменту людськими ресурсами (відбір персоналу, кар'єра, оплата праці) послугувала орієнтиром для Концепції впровадження інформаційної системи управління людськими ресурсами в державних органах та затвердження плану заходів щодо її реалізації, затвердженої розпорядженням КМУ [4].

Ефективність управління персоналом у сфері державної служби в зарубіжних країнах базується на продуманій стратегії використання та розвитку «людських ресурсів». У практиці більшості країн ЄС законодавчо закріплена «система заслуг і досягнень», відповідно до якого кар'єрне зростання будь-якого керівника залежить від того, наскільки ефективно і якісно він працює.

Отже, аналіз зарубіжного досвіду управління людськими ресурсами свідчить про суттєві зміни, що відбуваються у цій сфері в провідних країнах світу. Це підвищує актуальність питання щодо впровадження в управлінні людськими ресурсами у системі влади в Україні як провідних принципів публічної служби, так і нових HR-технологій, створення мережі навчальних закладів для публічних службовців, що об'єднує вищі навчальні заклади, тренінгові центри, неурядові організації та їхні асоціації, органи державної служби та місцевого самоврядування з інтерактивною базою.

Список використаних джерел:

1. Лозицька І. О. Аналіз та адаптація зарубіжного досвіду як напрям удосконалення системи державного управління. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2016. Вип. 2 (16). С.1-10. URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2016-02\(16\)/6.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2016-02(16)/6.pdf)
2. НАДС і проєкт МАТРА розробляють навчальні програми для держслужбовців з питань перехідного правосуддя та доброчесності. URL: <https://nads.gov.ua/news/nads-i-proiekt-matra-rozrobliaiut-navchalni-prohramy-dlia-derzhslubovtsiv-z-pytan-perekhidnoho-pravosuddia-ta-dobrochesnosti>
3. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
4. Про схвалення Концепції впровадження інформаційної системи управління людськими ресурсами в державних органах та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 грудня 2017 р. № 844-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-konceptsiyi-vprovadzheniya-informacijnoyi-sistemi-upravlinnya-lyudskimi-resursami-v-derzhavnih-organah-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi>
5. Пробація України: Офіційний сайт. URL: https://www.probation.gov.ua/?page_id=3024
6. Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу: Офіційний сайт. URL: <https://www.center.gov.ua/pro-tsentr/proekti/sigma>

Чеснокова С. О.

здобувачка ІГН

Національний університет «Одеська політехніка»

Бакланова Н. М. (науковий керівник)

кандидат політ. наук, доцент кафедри міжнародних відносин та права

Національний університет «Одеська політехніка»

**СПІВВІДНОШЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ТЕОРІЙ ІНТЕГРАЦІЇ З
ПАРАДИГМАМИ ТЕОРІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Дослідженню міжнародної інтеграції присвячено багато наукових праць, однак, не дивлячись на те, що регіональна інтеграція є продуктом взаємодії держав, підходи до її вивчення не співвідносилися із фундаментальними парадигмами теорії міжнародних відносин.

Метою цього дослідження буде спроба співвіднести такі теорії як функціоналізму-неофункціоналізму та федералізму-неофедералізму з парадигмами теорії міжнародних відносин. Для цього, по-перше, необхідно розглянути історичний контекст складання лібералізму та реалізму як основних підходів у теорії міжнародних відносин.

Ідеологеми реалізму склалися на протязі більшої частини історії людства. Окремі принципи було сформульовано ще Фукідідом (головна роль держави та сили) і згодом розвивалися у рамках класичної традиції міжнародних відносин Макіавеллі, Гоббсом, де Ваттелем, фон Клаузевицем [2]. Розквіт політичного реалізму припадає на період після Другої світової війни. Найбільш визначні роботи в цього напрямку були написані

Г. Моргентау, А. Ароном, Дж. Кеннаном, Є. Каррем, К. Топсоном.

Наведемо деякі базові положення політичного реалізму:

1. Держави є головними акторами міжнародних відносин.
2. Світову політику визначають великі держави.
3. Держави однорідні політичні одиниці, які діють раціонально.
4. Раціональність заснована на національних інтересах, які входять у протиріччя.
5. Тому, основа міжнародних відносин – конфлікт (війна).
6. В умовах конфлікту на перший план виходить забезпечення безпеки. Основний ресурс для цього – сила і влада. Концепція «балансу сил».
7. Підтримка престижу на світовій арені.

На наш погляд, теорія федералізму використовує методологічний інструментарій та основні положення політичного реалізму. З точки зору федералістів, держави повинні створювати федерації [4], добровільно відмовитися від частини суверенітету. На перший погляд це прямо суперечить положенням політичного реалізму. Однак, більш

глибокий погляд на те, що забезпечення безпеки є наріжним каменем у концепції реалізму. Об'єднання, безумовно, є ефективним засобом забезпечення безпеки. Федералізм припускає, що на наднаціональний рівень переходять лише ті юрисдикції, де національне управління недостатньо ефективно, тобто, по суті, для федералістів об'єднання було раціональною поведінкою держав.

Більш того, згадаємо, що в повоєнні роки, коли з'явився федералізм, і Германія, і Франція розуміли, що втратили колишній вплив на міжнародній арені, а сили ведучих держав не можна порівняти з їх власними. Що і змусило об'єднатися, це стало вимушеним заходом, щоб не опинитися під диктатом великих держав (США чи СРСР).

Таким чином, об'єднання держав повоєнної Європи, на думку федералістів, повністю відповідало їх національним інтересам, очікуванням населення, забезпеченню безпеки, створювало союз, здатний відігравати не останню роль у міжнародних справах. Усе це відповідає вихідним положенням політичного реалізму.

Ідейні основи ліберального ідеалізму також формувалися протягом довгого часу. Розвиток філософії стоїків, християнських і гуманістичних ідей пізнього середньовіччя, Нового часу виявився у творчості де Віторія, Гроція, Канта, які заявляли «про моральну та політичну єдність людського роду, а також про невід'ємні, природні права людини» [1].

Більш чіткої форми набуває ліберально-ідеалістична модель на початку ХХ ст., коли після Першої світової війни отримали розвиток пацифістські рухи. Що і бачимо у Пакті Бріана-Келлога, доктрині Стаймсона, 14 пунктах Вудро Вільсона, створення Ліги Націй. На наш погляд, в ідеологію ліберально-ідеалістичної парадигми дуже добре вкладається теорія функціональної інтеграції.

По-перше, недержавні актори (НПО, ТНК, приватні особи), які істотно впливають на міжнародні відношення. Засновник напрямку функціоналізму Д. Мітрані вважав основними акторами інтеграції не держави, а транснаціональні організації, які зосереджуються на вузькому колі задач. Наприклад, для ТНК – це

економічна експансія, для Червоного Хреста – допомога постраждалим у військових конфліктах тощо...

По-друге, функціоналісти робили наголос на тому, що пріоритет в міжнародних відносинах повинен перенестися з політичного рівня на взаємодію з конкретних соціально-економічних питань, таких як боротьба з безробіттям, охороною здоров'я, загальний розвиток галузей промисловості тощо. Безперервно співробітництво в одній сфері створює передумови для кооперації в інших. Це відповідає ліберальному принципу про множинність підстав для міжнародних відносин та процесів.

По-третє, значимість гуманістичних цінностей та міжнародного права у міжнародних відносинах. Прибічники функціоналізму в своїх розсудах про інтеграційні процеси виходили з пріоритету людини, її потреб та інтересів, які стоять вище за будь-яку державу – націю [6].

По-четверте, міжнародні відносини мають системний характер, визначаються міжнародним правом та в перспективі зводяться до створення загальносвітового співтовариства. При цьому, інтеграція сфер діяльності не залежить від географічного регіону – набагато важлива функціональна доповненість. Міжнародні організації, так чи інакше, володіють міжнародним статусом, здібні сформулювати наднаціональну лояльність, частково замінивши її громадянську, національну.

У-п'ятих, питання безпеки повинні бути врегульовані колективними зусиллями. Міжнародна інтеграція, на думку Хааса Е. [3] може розглядатися як процес делегування національними органами частки своїх компетенцій наднаціональному органу чи розповсюдження юрисдикції цього органу на інші держави. Цей процес відбувається не стільки завдяки цілеспрямованій діяльності, скільки через захист особистих інтересів певними групами тиску.

При цьому інтеграція створює деяку нову форму політичної дійсності, відмінну від конфедерації, національної держави чи міжнародного співробітництва.

Безпека повинна бути досягнута завдяки ефекту «Переливу» (spillover). Сутність цього явища полягає в тому, що зміни взаємодії в

окремих галузях починають впливати на інші галузі, економічні зміни ведуть до освідомлення національними акторами переваг інтеграції та переорієнтації лояльності, що в подальшому забезпечить зміни структури правотворчого процесу [5].

Отже, з цілого ряду критеріїв функціональний та неофункціональний підходи відповідають методологічним розвідкам засновників ліберально-ідеологічного підходу у ТМВ. Це відобразилося як у визначенні ведучих акторів, так і в описі способу функціонування системи міжнародних відносин.

Тим самим, зробимо висновок, що перші теорії інтеграції практично не виходили за рамки пануючих тоді парадигм міжнародних відносин, швидше вони є їх обмеженою частиною. Це виявилось як в визначенні акторів міжнародних відносин, так і у способах їх взаємодії, визначенні кінцевої мети.

Зробимо гіпотетичне припущення, що серед новітніх теорій інтеграції, які претендують на достовірний опис інтеграційних процесів, а значить і прогностичний потенціал, зможуть бути ті, що обмежені сучасним поглядом на структуру міжнародних відносин. Таким чином, відкривається широке поле для наступних досліджень в даному напрямку.

Список використаних джерел:

1. Мальський М. З., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин: Підручник. 4-те вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2011. 464 с.
2. Ashworth L. M. A history of international thought. NY: Routledge. 2014. 320 p.
3. Haas E. B. International integration: The European and the Universal process. *International Organization*. 1961. Vol. 15, issue 3. P. 366-392
4. Hörber T. The Foundations of Europe: European Integration Ideas in France, Germany and Britain. Weisbaden: VS Verlag., 2006. P. 116.
5. Lindberg L. N. The Political Dynamics of European Economic Integration. London: Oxford University Press, 1963. P. 256.
6. Mitrany D. Delusion of regional unity. *Limits and Problems of European Integration*. Hogue, 1963. P. 37-46.

СЕКЦІЯ 4 ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Колодуб В. В.

аспірант кафедри державознавства, права
та європейської інтеграції ННПСУ
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ОХОРОНИ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ В КОНТЕКСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Термін «діджиталізація» (оцифрування) поки що майже не вживається в українській правовій науці. Між тим останні декілька років розвитку європейського корпоративного права йдуть під гаслом його «діджиталізації» чи оцифрування.

Діджиталізація корпоративного права — зміни в процедурах, врегульованих корпоративним законодавством та пов'язаних з переходом від процесів у паперовій формі, під час яких присутність особи заявника перед компетентним органом є обов'язковою, до прямих он-лайн процедур, які не потребують безпосередньої участі посередника чи компетентного органу (end-to-end direct online procedure).

При цьому робиться акцент на трьох базових елементах:

- он-лайн процедура (on-line) — процедура, яка може здійснюватись через веб-мережу і є доступною для кінцевих споживачів послуг;
- пряма он-лайн процедура (direct) — процедура, яка може бути проведена напряму самостійно кінцевим споживачем, тобто без втручання посередника чи компетентного органу;
- безперервна он-лайн процедура (end-to-end) — процедура, всі етапи чи дії якої відбуваються виключно он-лайн, жодний елемент не передбачає необхідності використання паперового носія чи фізичної присутності.

Діджиталізація (цифрові технології) приходять на заміну старим засобам електронної комунікації — телефону, факсу, телеграфу. І діджиталізація означає зміну не тільки в тому, як ми комунікуємо, але й що ми комунікуємо. Нові цифрові технології дозволяють створювати і поширювати величезні обсяги інформації майже необмеженому колу осіб — швидко, якісно, без будь-яких істотних витрат [1].

З урахуванням таких поглиблених можливостей виникає питання щодо того, які кардинально нові цілі можна ставити у сфері правового регулювання корпоративних відносин, чого ми можемо відтепер досягти за допомогою таких сучасних комунікаційних засобів? Потребують перегляду класичні підходи корпоративного права щодо розкриття інформації, які відбивають вже застарілі уявлення регулятора щодо носіїв інформації та способів їх передачі. Адже майже всі національні корпоративні закони писалися у «нецифрову епоху».

У травні 2015 року Європейська комісія оприлюднила Стратегію цифрового єдиного ринку як центральний пріоритет в її роботі на наступний 4-річний термін. Мета стратегії — створити відкритий взаємопов'язаний цифровий єдиний ринок та збільшити позитивний вплив цифрової трансформації на європейське суспільство та європейський бізнес (Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions. A Digital Single Market Strategy for Europe. Brussels, 6.5.2015 COM(2015) 192 final). В Єврокомісії вважають, що це забезпечить зростання економіки ЄС на 415 млрд євро щороку, а також допоможе створити сотні тисяч нових робочих місць.

В ЄС зараз біля 24 млн компаній, 80 % із яких — приватні компанії, 98–99 % приватних компаній — це SME (малі та середні компанії). Компанії активно використовують сучасні цифрові технології в своєму бізнесі, але всі вони мають різні і часто обмежені можливості щодо використання нових цифрових методів комунікації з державними органами та своїми акціонерами. Деякі держави пропонують своїм компаніям прості й зручні безперервні он-лайн

процедури, а в деяких такі процедури як і раніше вимагають фізичної присутності в певному місці, оформлення паперових документів, звернення до посередників (нотаріусів, реєстраційних агентів) тощо.

Метою діджиталізації корпоративного права ЄС є вирівнювання можливостей використання он-лайн інструментів для проведення компаніями з різних країн ЄС своїх основних операцій.

У 2016 році було ухвалено План дій щодо електронного урядування на 2016–2020 роки, в якому підкреслено роль публічної адміністрації у допомозі компаніям швидко розпочати бізнес, здійснювати бізнес-операції та поширювати свою діяльність за межі своєї держави — все це має бути можливим он-лайн за допомогою сучасних технологій (eGovernment Action Plan 2016–2020 Accelerating the digital transformation of government COM/2016/0179 final).

Важливо звертати увагу на запобігання можливим зловживанням, зокрема шахрайству, тому що діджиталізація корпоративного права відкриває й можливості для нових правопорушень у цій сфері (зокрема, створення фіктивних, «поличкових» компаній, використання ID іншої особи для вчинення певних дій).

Таким чином, на перший погляд здається, що Україна в цілому розвивається в унісон з країнами Євросоюзу, досить активно впроваджуючи цифрові технології у корпоративні відносини та реєстраційні сервіси. Втім, ситуація кардинально зміниться, якщо подивитися на участь в реєстраційних або корпоративних відносинах інвесторів з інших країн. Для них майже всі такі можливості є закритими, оскільки базуються на володінні українською мовою. Так, українське законодавство не передбачає імперативного застосування будь-яких англійських інструментів, які зробили б реєстраційні сервіси доступними для осіб з інших країн. Портал «Он-лайн будинок юстиції» працює тільки українською мовою і не містить англійської інформації хоча б загального, роз'яснювального характеру (гугл-перекладач працює непогано, але все ж таки це не офіційна інформація). Не орієнтується на іноземців і українське корпоративне законодавство (ми не знайдемо в ньому будь-яких норм, що враховують особливості їх комунікації з компанією, спрямованих на

полегшення такої комунікації). Тому, очевидно, саме цей напрям – не тільки діджиталізація, але і глобалізація корпоративного права України, підлаштування його під потреби іноземних інвесторів та іноземних компаній – має стати одним із основних векторів розвитку на найближчі кілька років [2].

Отже, можна зробити висновок, що цифровізація корпоративних відносин у бізнесі, запровадження інструментів електронного урядування в діяльність органів публічної влади, перехід до електронної демократії на рівні громадян та владних структур забезпечать умови для зберігання, збереження, поширення і комплексного використання всіх видів інформаційних ресурсів, вільний доступ до них усіх зацікавлених сторін. Це, своєю чергою, призведе до зміни всієї парадигми розвитку суспільства – від використання інструментів інформаційних технологій в межах управління певними сферами до повної діджиталізації державно-управлінських та суспільних відносин.

Список використаних джерел:

1. Кібенко О. Діджиталізація як нова ера розвитку корпоративного права. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/145948-didzhitalizatsiya-yak-nova-erarovzvitku-korporativnogo-prava> (дата звернення: 09.06.2023).

2. Тетеряник Б. С. Діджитизація та діджиталізація в контексті віртуалізації господарської діяльності. URL: <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/Teteriatnyk.pdf> (дата звернення: 09.06.2023).

Крайнюков М. М.

аспірант кафедри державознавства, права
та європейської інтеграції ННІПСУ

Національний університет «Одеська політехніка»

м. Одеса, Україна

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ОРГАНІВ СУДДІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУДДІВСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Одним із елементів судового управління виступає суддівське самоврядування як самостійне колективне вирішення питань захисту професійних інтересів суддів та питань внутрішньої діяльності судів [1]. Одночасно з цим суддівське самоврядування визнається однією із гарантій незалежності суддів та самостійності судової влади. Це єдина форма управління (самоуправління) діяльністю суддів, яка визнана міжнародним співтовариством такою, що не порушує принцип їх незалежності.

Зокрема, ч. 6 ст. 128 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визначено, що збори суддів кожного суду загальної юрисдикції (крім місцевих загальних судів) обирають таємним голосуванням делегатів на з'їзд суддів України. Збори суддів кожного місцевого загального суду обирають таємним голосуванням делегатів на спільні збори суддів місцевих загальних судів у Автономній Республіці Крим, кожній області, містах Києві та Севастополі за принципом один делегат від десяти суддів. Якщо в суді менш як десять суддів, від нього делегується одна особа [1].

Хоча правовий статус органів суддівського самоврядування неодноразово змінювався, вони завжди відігравали вирішальну роль у прийнятті рішень з питань, які стосуються організації суддів, роботи допоміжних структур та ін.

С. Ю. Обрусна визначила судове управління як різновид соціального управління, яке поєднує в собі ознаки державного управління та самоврядування і включає діяльність з організаційного керівництва судами, організаційного забезпечення функціонування судів, здійснення відповідними державними органами установчих функцій судової влади відповідно до Конституції і законами України з неухильним дотриманням принципу незалежності суддів, їх підзвітності та підкорення тільки законові. Управління в суді, на думку вченої, це підзаконна цілеспрямована організуюча діяльність,

спрямована на задоволення потреб суду, як організації, яка здійснює юрисдикцію, не втручаючись у вирішення питань підготовки та процесу розгляду конкретних судових справ [2, с. 25].

На думку О. В. Ул'яновської, суддівське самоврядування - це особливий вид делегованого державного управління, в якому суб'єктами управління постають суддівські колективи та їх органи, які наділені повноваженнями щодо прийняття управлінських рішень з питань організаційного забезпечення судів та діяльності суддів, соціального захисту суддів та їхніх сімей, а також інших питань, що безпосередньо не пов'язані зі здійсненням правосуддя, при цьому управлінський вплив цих рішень поширюється на суддівський корпус [3, с. 73]. Науковцем відзначається, що суддівське самоврядування - це вид делегованого державного управління, що означає його здійснення шляхом реалізації делегованих повноважень. В свою чергу, делегування повноважень визначається як процес передачі власних повноважень делегуючого суб'єкта делегованому суб'єкту, який базується на вільному волевиявленні обох суб'єктів делегування, здійснюється для найбільш ефективної реалізації зазначених повноважень, супроводжується передачею відповідних фінансових та/або матеріальних ресурсів і оформлюється шляхом укладення адміністративного договору або відповідним законодавчим актом [4, с. 157]. Суб'єктом делегування в даному випадку виступає держава в особі органів законодавчої влади.

Виходячи із означених особливостей, юридична природа суддівського самоврядування виражається в наступному. По-перше, незалежність суддів не означає, що їх діяльність не підпорядковується певним правилам, графіку роботи, іншим правилам службово-трудової дисципліни, правилам внутрішнього розпорядку суду, які не можуть бути врегульовані на вищому законодавчому рівні, а потребують розробки локальних актів. Ці питання вирішуються в порядку здійснення суддівського самоврядування. По-друге, судді як носії судової влади не є державними службовцями і не перебувають на службі та у підпорядкуванні будь-якого органу. Тому управління в

суддівському корпусі може здійснюватися лише на засадах самоуправління через органи суддівського самоврядування.

Деякі науковці розглядають суддівське самоврядування з організаційної точки зору. Зокрема, О. В. Білова характеризує суддівське самоврядування як об'єднання суддівського корпусу з метою участі в державному управлінні для захисту своїх інтересів, забезпечення незалежності судової влади [5, с. 5]. Подібний підхід цілком узгоджується із визначенням, що міститься в Рекомендаціях № (94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи від 13 жовтня 1994 р. «Незалежність, дієвість та роль суддів», де вказується, що суддівське самоврядування - це автономний колегіальний орган, який здійснює призначення, розподіляє обов'язки, переводить суддів до інших судів, підвищує на посаді та накладає дисциплінарні стягнення [6]. Водночас варто відзначити, що сформульоване визначення може бути застосоване для означення змісту органу суддівського самоврядування. Суддівське самоврядування може реалізовуватися не тільки через організаційну форму органу, але і поза нею. Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» суддівське самоврядування в усіх організаційних формах здійснюється через органи суддівського самоврядування - збори, Раду та З'їзд суддів [1].

Збори суддів відповідно до законодавства України визначаються як зібрання суддів відповідного суду, на якому вони обговорюють питання внутрішньої діяльності цього суду та приймають колективні рішення з обговорюваних питань [1]. За своїм статусом збори суддів фактично не належать до органу, оскільки не відповідають всім основним ознакам останнього: вони не є юридичною особою, не мають власного рахунку, їх фінансування не здійснюється з Державного бюджету тощо. Те ж саме стосується інших органів суддівського самоврядування - Ради суддів та З'їзду суддів.

В науковій літературі наголошується, що суддівське самоврядування відіграє ключову роль в управлінні службою суддів в Україні, яка полягає в тому, що практично всі питання в сфері організації та діяльності суддів та всієї судової системи належать до вирішення або принаймні схвалення органами суддівського

самоврядування. Органи суддівського самоврядування приймають обов'язкові для виконання всіма суддями або суддями окремих судів рішення, однак законодавством не встановлено механізм забезпечення їх виконання [7, с. 368]. Проблема відсутності механізму виконання рішень органів суддівського самоврядування підіймалась багатьма вченими, адже лише за умови наявності дієвого механізму практичної реалізації рішень цих органів можна вести мову про ефективність їх функціонування.

Для підвищення гарантій діяльності органів суддівського самоврядування пропонуємо за умисне невиконання визначених законодавством як обов'язкових рішень органів суддівського самоврядування передбачити для суддів і працівників апарату судів дисциплінарну відповідальність, а для посадових осіб інших органів державної влади та місцевого самоврядування, які, наприклад, ігнорують, надають неповну чи недостовірну відповідь на звернення органів суддівського самоврядування з пропозиціями щодо вирішення питань діяльності відповідних судів - адміністративну відповідальність.

Список використаних джерел:

1. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 11.05.2004 № 1402-VIII. Офіційний вісник України. 2016 р., № 56, стор. 9, стаття 1935.

2. Обрусна С. Ю. Поняття судового управління: проблеми дефініції / Право і безпека. 2010. № 2(34). С. 42-46.

3. Ул'яновська О. В. Роль суддівського самоврядування в забезпеченні ефективного судочинства / Адміністративне право і процес. 2014. № 1 (7). С. 68-84.

4. Бублик Г. В. Делегування повноважень місцевими органами влади: організаційно-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». К., 2005. 187 с.

5. Білова О. В. Проблеми суддівського самоврядування в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.10 «Судоустрій; прокуратура та адвокатура». Х., 2008. 19 с.

6. Рекомендація № (94) 12 «Незалежність, дієвість та роль суддів»: міжнародний документ Комітету Міністрів Ради Європи від 13 жовтня 1994 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_323

7. Шпенюк Д. Ю. Поняття суддівського самоврядування як однієї з основних форм управління службою суддів в Україні / Форум права. 2014. № 4. С. 364-369.

СЕКЦІЯ 5

СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Букач В. М.

кандидат історичних наук, приват-професор кафедри всесвітньої історії і методології науки ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна

КУЛЬТУРА І ПОЛІТИКА

Культура – це сукупність інститутів, які створюють та ретранслюють цінності, а іноді й руйнують їх. Головне призначення культури – утворення цінностей, які необхідно культивувати у суспільстві.

У внутрішній політиці для формування міцного суспільства держава повинна вести постійний громадський діалог, щоб культура була рушійною силою формування суспільних, національних, загальноприйнятих цінностей. За для цього державі важливо випрацювати культуру самого громадського діалогу-полеміки, побудованого на взаємоповазі та бажанні дійсного вирішення проблем, які обговорюються і які можуть створити умови для просування будь-якого соціально значимого проекту.

Для продуктивного діалогу в суспільстві вкрай важливо визначити національні, загальносуспільні, патріотичні, духовні орієнтири, які б співвідносилися з життєвою реальністю. Суспільство необхідно зміцнювати ідеєю, яку сприйматиме вся громада. Така ідея повинна ґрунтуватися не на політичних, економічних, майнових, релігійних засадах, а на загальнолюдських цінностях, які володіють інтегруючою силою. Тому в сучасних умовах особливо важливі неполітизовані гуманітарні проекти, суспільні ініціативи, які зможуть об'єднати суспільство.

У міжнародних відносинах є важливим створення привабливого образу країни: ознайомлення зовнішнього світу з історією держави, етнічними та культурними особливостями суспільства, досягненнями науки, економіки, соціальними та політичними процесами. Образ країни формується не лише на основі офіційного рівня: зовнішньої політики, досягнень в економічному та соціальному розвитку, але на приватному рівні, який формується на підставі особистих вражень, індивідуального сприйняття країни і її народу через спілкування людей, особливостями національного менталітету, знайомство з етнічними традиціями, культурними досягненнями суспільства. У реалізації зовнішньополітичної стратегії країни особлива роль належить культурі, яка здатна демонструвати духовну самобутність політичної нації, втілює в собі універсальні цінності всього світового співтовариства і являє собою гідну частину глобальної культурно-історичної спадщини людства. Накопичений протягом століть духовно-культурний потенціал суспільства (мононаціонального чи багатонаціонального) визначає унікальне місце країни у світовому культурному просторі. При цьому актуальними є збереження самобутності кожної етнічної культури, мінімізація негативного стороннього впливу [2, с. 23].

Головні зусилля держави з організації культурно-гуманітарної співпраці повинні зосереджуватися на підтримці та популяризації за кордоном мови, літератури, мистецтва народів країни, які спільними зусиллями створюють унікальний внесок в культурне розмаїття сучасного світу та в розвиток партнерства між представниками різних

цивілізацій. В цьому процесі важливу роль мають відігравати міжкультурно-гуманітарні стосунки як засіб налагодження міжнародного діалогу, досягнення злагоди та взаєморозуміння між народами; при чому особливу увагу варто приділяти міжрелігійному діалогу.

Основу міжкультурного співробітництва можуть складати переклад та розповсюдження за кордоном кращих зразків художньої літератури, обмін між мистецькими колективами (гастролю театральних, музичних, хореографічних, народних колективів та окремих виконавців), міжнародні мистецькі заходи (виставки, фестивалі, обміни між музеями, конференції), створення освітньо-наукових програм та спільних наукових, науково-популярних видань тощо. При чому особливості політичних чи економічних стосунків між державами не повинні визначати рівень культурних відносин між народами. Влада повинна всіляко сприяти міжнародному культурному діалогу, розширюючи форми та методи культурного обміну між країнами, посиленню авторитету та впливу культури власного народу у світі, вдосконалювати політичні заходи щодо підтримки виходу назовні культурної продукції своєї країни [1, с. 116]. Все це впливатиме на ефективність вирішення різноманітних питань, що є актуальними на певному етапі розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Букач В. М., Бакланова Н. М. Культурно-освітня стратегія КНР у зовнішній політиці. *Політичне життя*. 2022. № 3. С. 113-119.
2. Парфенюк І. М. Культурна глобалізація як феномен доби. Актуальні питання культурології: альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології: у 2-х т. Вип. 10 / За ред. проф. В. Г. Виткалова. Т. 1. Рівне: РДГУ, 2010. С. 21-24.

Zharkykh V.

professor

"Odesa Polytechnic" National University

Panova K.

student

"Odesa Polytechnic" National University

Odesa, Ukraine

PROBLEMS OF COMMUNICATIVE CONTACTS IN THE CULTURE OF A FOREIGN COUNTRY

International connections of Ukraine suppose and a great deal are based on the knowledge of cultural features of the countries it co-operates with. The need of such knowledge has grown lately because of events of the last year, when many Ukrainians were forced to leave Ukraine and immigrate to different countries.

The concept of culture embraces a great number of senses. One of its basic determinations and semantic descriptions consists in the character and methods of transmitting information. Their peculiar quality conduces both to the creation of human community and its authentic identity. In the stream of unsteady time the culture of communication penetrates all processes and circumstances of the history of man, his life and structures of his social organization.

In the reality of human life all forms of mutual relations in the structure of culture/communication are conditioned by the properties and originality of the history and world view of their carriers. They unite a great lot of factors, which qualify the philosophy of their life experience. The conditionality and co-operation of the elements in this structure show up, foremost, in their indissoluble connection, which reflects the unique identity of the society. A culture lives in communication, and communication is determined by a culture.

Freedom, easiness and availability of establishing communicative connections practically with the countries of the whole world became one of the main signs of modern reality. Due to the technological openness communicative contacts became an attainable event and grew into daily practice. Such practice conduces both to getting acquainted with different cultures and facilitating crosscultural contacts. Efficiency of their

realization depends on many intellectual delusions and psychological difficulties.

People often console themselves with an illusion, that, possessing a certain degree of knowledge, they will be always able to adapt in an unknown/alien culture. But regardless of how deeply and adequately they understand the identity of the strange culture, crosscultural communication does not pass without complications. They suddenly become aware of a state of uncertainty, confusion and a disturbing feeling of misunderstanding. In the situation of staying in an alien country or even in an unknown situation these feelings arise for diverse reasons.

This sense of unsettling anxiety is connected, most of all, with psychological factors. Often people feel psychological uneasiness because of unrealized expectations and plans for in the new country things proved not what they had expected. A new situation always causes surprise, bewilderment and fear even within the limits of the home country. In the situation of the forced departure from a habitual, usual cultural environment these feelings are aggravated because of the vagueness of the future prospects.

A strange culture, especially in a state of stress from the forced change of the place of habitation seems so unusual, that it becomes incompatible with one's own cultural identity. Its ideas of values, violence, love and family, the same as the rules of behavior do not coincide in their sense with characteristic concepts that determine them at home, in the home country.

In order to understand this alien quality special attention is needed to the basic models of social behavior. To a great extent they determine the quality of comfort of staying in a strange land. It is important, therefore, to understand the existing obligatory social trajectories. It is a strategic means for establishing a symbolic two-sided motion towards friendly relations in the unknown reality.

Successful crosscultural communication requires an ability to speak the language of the strange culture. It is not only a verbal language. Difficulties of establishing a crosscultural communicative contact, especially the one which conditions adaptation and parity relations, not to mention a dialogue, are often related to violating the behavioral code.

Following generally accepted social rules of communication creates a landscape allowing to judge if or not prospects of adaptation will be comfortable.

Besides the idea of general descriptions, qualifying originality and distinction of one's own and unknown cultural identity, it should be remembered about the ethic component of a communicative process. This component of cross-cultural communication makes its sense and value. However, it is the most obvious reason which complicates and even blocks its structural and positive content.

It is necessary to have tact, patience and sensitiveness in communicating with people, belonging to another cultural identity. No less important in the construction of a positive crosscultural contact is the choice of not only verbal but also nonverbal means, like postures and gestures. Such violations quite often cause a situation of embarrassment, dread, psychological inconvenience and alienation.

Processes of successful adaptation, especially in the period of the forced stay in a strange country, depend not only on understanding the features of alien cultural identity. They also require ability to co-ordinate them with one's own cultural traditions. Participants of a crosscultural event should not intensify distinctions but try to tactfully find features uniting their cultural values. It is important here to remember that politeness and understanding are needed, first of all, from the side of emigrants.

In the world of total intercommunication establishing crosscultural relations is not only easy, it is desirable and necessary. All it takes is goodwill, and moral, ethical attitude to the logic of creative collaboration. Nowadays in the global variety of cultures it appears both imperatively important and objectively attainable.

Кубко В. П.

канд. філос. н., доцент кафедри міжнародних відносин та права

Національний університет «Одеська політехніка»

м. Одеса, Україна

ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

У сучасному світі політична комунікація є своєрідним соціально-інформаційним полем політики, що з'єднує всі компоненти політичної сфери суспільства та структурує політичну діяльність. Ефективна система політичної комунікації сприяє забезпеченню стабільного розвитку політичних інститутів, удосконаленню взаємодії усіх гілок влади, її конструктивному діалогу з громадянами та відповідними групами громадськості.

Сучасні політичні комунікації є тим механізмом, за допомогою якого й реалізується влада. Адже формування й функціонування в сфері публічної влади політичних технологій неможливе без системи політичних комунікацій.

Звернення до проблем політичної комунікації пов'язують з дослідженням пропаганди в період Першої світової війни (1914-1917). Проте перші теоретичні напрацювання стосовно політичної комунікації та власне термін «політична комунікація» з'явилися наприкінці 40-х – початку 50-х років ХХ ст.

Одним із перших політичну систему як особливу форму інформаційно-комунікаційних обмінів між тими, хто управляє, і тими, ким управляють, представив Карл Дойч наприкінці 1940-х років. Розглядаючи політику як інформаційно-комунікаційні зв'язки і відносини, він розумів її як соціальну цілісність, структури й інститути якої продукують, отримують та опрацьовують інформацію. Ефективність діяльності владних інститутів К. Дойч ставив у залежність від їх здатності впорядковувати інформацію та налагоджувати контакти між суб'єктами політичних відносин. Відтак влада для забезпечення свого ефективного функціонування повинна:

- а) бути гранично повно й неупереджено поінформованою;
- б) забезпечувати населення країни достовірною інформацією [5, с. 243].

Заявлений ним підхід згодом отримав теоретичне продовження у працях Ю. Габермаса, який робив акцент на комунікативних діях і відповідних елементах політики (цінностях, нормах, навчальних діях),

представляючи їх як основу соціального і політичного порядку [1, с. 176].

Під політичною комунікацією розуміють процес передачі, обміну політичною інформацією, який структурує політичну діяльність та надає їй нового значення, формує громадську думку і політичну соціалізацію громадян з урахуванням їхніх потреб та інтересів [3, с. 269].

У значно ширшому контексті її визначає Р.-Ж. Щварценберг – як процес передавання політичної інформації, що циркулює від однієї частини політичної системи до іншої, між політичною та суспільною системами, а також між політичними структурами, суспільними групами та індивідами [6, с. 42].

Основне призначенням системи політичної комунікації є підтримка життєздатності політичної системи, її стабільного розвитку і трансформації відповідно до тих змін, що відбуваються у суспільстві та світі.

Серед основних принципів політичної комунікації доцільно виділити: пріоритетність якостей і цінностей культури (ієрархія); рівні права усіх громадян на отримання інформації (демократія); наближеність до культури нації, етносу, конфесії, класу тощо (ідентичність); урахування морально-етичних норм (мораль) [2, с. 269].

У структурі політичної комунікації можна виокремити такі компоненти, які мають технологічну складову: інституційний, технічний, інформаційний.

Стосовно політичної системи та громадянського суспільства політична комунікація виконує такі функції:

1) інформаційну (поширення необхідних знань про елементи політичної системи та їх функціонування);

2) регулятивну (дає змогу виробити оптимальний механізм взаємодії як між елементами політичної системи, так і між політичною системою і громадянським суспільством);

3) маніпулятивну (сприяє формуванню суспільної думки з найбільш важливих політичних проблем);

4) функцію політичної соціалізації (сприяє встановленню важливих і необхідних норм політичної діяльності і політичної поведінки);

5) інтеграційну/дезінтеграційну (за певних політичних обставин об'єднує/поляризує громадян або їх погляди на гостро актуальні питання);

6) мотиваційну (отримана реципієнтом інформація може спонукати його до вчинення певних дій, наприклад, виборча комунікація мотивує громадян до участі у виборах) [4, с. 96].

У системі політичної комунікації також виділяють три рівні інформаційних потоків: перший обслуговує органи влади і керівництва; другий утворює інформаційне середовище діяльності політичних партій, профспілок, суспільних рухів; третій звертається безпосередньо до громадської думки, до масової свідомості, політичної поведінки.

Загалом політична комунікація відбувається на таких основних рівнях: міжнародному (виходить за межі однієї держави), загальнонаціональному (в межах всієї держави), регіональному (в рамках регіону, області), локальному (на місцевому рівні), базовому (охоплює місто, селище, село). Відповідно до цих рівнів змінюється контекст політичної інформації і аудиторія, якій вона адресована.

У сучасних дослідженнях політична комунікація розглядається досить широко: і як невід'ємний елемент політичної системи суспільства, і як частина суспільно-політичної свідомості й буття людини, і як специфічний вид політичних відносин, за допомогою якого регулюється виробництво й поширення соціально значимих ідей, і як аспект взаємодії суб'єктів політики в процесі боротьби за владу, і як засіб зберігання й передачі політичної культури, і як сукупність певних політичних технологій тощо.

Таким чином, політична комунікація розглядається як функціональна властивість одного з компонентів політичної системи суспільства, її особливої підсистеми, яка встановлює зв'язки між інститутами політичної системи. Значення цієї системи надзвичайно велике, оскільки громадськість здатна оцінювати дії, в тому числі і

політичні, лише за наявності певного обсягу знань і інформації. Зрештою політична комунікація є одним із засобів трансляції політичної свідомості в межах певної політичної культури суспільства. Процеси політичної комунікації мають свою соціокультурну специфіку й підпорядковані основним тенденціям цивілізаційного розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Жеребятнікова І. В. Особливості політичної комунікації в умовах трансформації політичної системи України. *Матеріали V Міжнародної наукової конференції «Сучасна україністика: наукові парадигми мови, історії, філософії»*: збірник статей за заг. ред. канд. філол. наук, проф. О. С. Черемської, д-ра філософ. наук, проф. О. М. Кузя. Харків: Видавець Іванченко І. С., 2016. С. 176-181.
2. Недбай В. Сучасні політичні комунікації: медійно-технологічний аспект. Одеса: Фенікс, 2009. 328 с.
3. Політологічний енциклопедичний словник. Упоряд. В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемчушенка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. 2-е вид., доп. і перероб. Київ : Генеза, 2004. 736 с.
4. Товмаш Д. А. Політична комунікація: сутність та специфіка. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія*. Київ : 2006. Вип. 76-79. С. 95-98.
5. Deutsch K. W. *The Nerves of Government: Models of Political Communication and Control*. New York, 1963. 316 p.
6. Schwartzberg R.-J. *Sociology Politique*. Paris: Editions Montchrestien, 1988. 566 p.

СЕКЦІЯ 6

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Грачевська Т. О.

кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин
Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна

РОЗВИТОК ВІДНОСИН УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ АФРИКИ У ПЕРІОД РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Україна та країни Африки, незважаючи на їх географічну віддаленість, мають тривалу історію взаємовигідних відносин. Варто відзначити, що Україна, яка має статус держави-засновниці ООН, ще у період існування біполярної системи міжнародних відносин багато зробила для підтримки процесів деколонізації на території Африки та забезпечення інтересів нових африканських держав, зокрема щодо підтримання миру та стабільності на їх територіях. Вже у період незалежності України продовжила активно сприяти підтриманню миру на континенті, свідченням чого може слугувати активна участь українських миротворців в місіях ООН в Демократичній Республіці Конго, Південному Судані, Малі.

Інтереси України на території Африки у період її незалежності головним чином стосувались політичної та торгівельно-економічної сфери й переважно поширювались на країни півночі континенту. Напередодні російського вторгнення у січні 2022 року була прийнята Стратегія розвитку відносин України з державами Африки, яка передбачала посилення української присутності на території Африки.

Варто відзначити, що наразі активізація відносин з країнами Африки відбувається у рамках більш широкого процесу, спрямованого на посилення міжнародної підтримки України щодо протидії російській агресії та налагодження конструктивних відносин з країнами Глобального Півдня.

Безперечно, 2022 рік був безпрецедентним роком дипломатичної активності України у відносинах з державами Африки. Так, з лютого 2022 року відбулися 18 розмов українського Президента з очільниками країн Африки, зокрема з лідерами Гани, Гвінеї-Бісау, Демократичної Республіки Конго, Замбії, Малаві, Мозамбіку, Нігеру, Ботсвани така розмова відбулася в перше за весь період після встановлення дипломатичних відносин [1]. Не менш важлива подія відбулася у жовтні 2022 року, коли вперше за весь період незалежності Україні міністр закордонних справ Дмитро Кулеба відправився у африканське

турне такими країнами як Сенегал, Гана, Кот-д'Івуар, Кенія [1]. З метою активізації співробітництва з країнами регіону також було запроваджено посаду спеціального представника України з країн Близького Сходу та Африки. На неї у липні 2022 року було призначено Максима Субха, який має досвід представництва інтересів України на Африканському континенті, адже він був послом у Алжирі. Одним із перших кроків М. Субха на новій посаді було відвідування низки африканських країн, з якими вдалося активізувати співробітництво в першу чергу в таких сферах як освіта та економіка, які традиційно представляли взаємне зацікавлення для України та держав Африки.

Слушно відзначити, що окрім двостороннього формату підтримання відносин з країнами Африки, Україна також працює й над тим, щоб активізувати й багатосторонній формат співробітництва на континенті, у першу чергу з регіональними організаціями.

Важливий крок у цьому напрямку був зроблений у квітні 2023 року, коли при Співтоваристві розвитку Півдня Африки (SADC) відбулася церемонія акредитації представниці України Любові Абравітової, яка одночасно є послом України у Ботсвані та Мозамбіку за сумісництвом [3]. Співтовариство розвитку Півдня Африки (SADC) є регіональною організацією, яка об'єднує 16 країн, що мають за мету побудувати у свої країнах економіки відкритого типу, виходячи з принципів рівності та взаємної згоди, усунення митних бар'єрів, втілення завдання регіональної економічної інтеграції в перспективі. На даний час між Україною та цією організацією відбувається підготовка меморандуму, в якому мають бути визначені основні напрямки їх співробітництва в найближчій перспективі.

У символічну дату, 25 травня 2023 року, в день, коли відзначається День Африки, адже саме тоді відбулося заснування Організації Африканської Єдності у 1963 році, в Україні відбулася прес-конференція, присвячена сучасному стану та перспективам розвитку відносин України з африканськими державами. Так, Президент Африканської Ради в Україні Діалло Ісса Садіо наголосив на тому, що у відносинах між Україною та країнами Африки існує невикористаний потенціал, нагадавши, що завжди українські фахівці

допомагали Африці розвиватися [2]. Спеціальний представник України з питань Близького Сходу та Африки Масим Субх, також присутній на вказаному заході, зазначив наступне: «У нас пріоритет і план номер один — це відкриття нових дипломатичних установ. Міністерство закордонних справ побудувало турне Міністра таким чином, щоб воно охоплювало всі регіони Африки... Дуже важливим є продовження і поглиблення політичного діалогу, донесення правди щодо ситуації в Україні і війни росії проти України» [2].

25 травня 2023 року з не менш важливою заявою щодо розвитку відносин між Україною та країнами Африки виступив й міністр закордонних справ Дмитро Кулеба, зазначивши, що в їх основі мають лежати такі принципи як принцип взаємної поваги, взаємних інтересів та взаємної вигоди [2].

Важливе значення для активізації співробітництва з країнами Африки має українська ініціатива «Зерно з України», спрямована на забезпечення продовольство найбільш бідніших держав Африки та Азії. Символічно, що про початок цієї ініціативи було оголошено на саміті продовольчої безпеки в Києві, який відбувався в день ушанувань жертв Голодомору у листопаді 2022 року. З цього приводу Президент України Володимир Зеленський зазначив наступне: «Ми запрошуємо до цієї гуманітарної ініціативи, гуманітарної програми інші держави та соціально відповідальний бізнес. І радий сьогодні оголосити, що у день старту до Grain from Ukraine приєдналися 20 країн. І буде більше» [4].

Означена ініціатива України свідчить про те, що вона, навіть у надзвичайно важкій ситуації, продовжує підтримувати низку країн, які перебувають на межі гуманітарної катастрофи, оскільки неодноразово в своїй сучасній історії перебувала в ситуаціях, коли її громадяни потерпали від голоду й не могли отримати допомогу від міжнародної спільноти через перешкоди, які були штучно створені радянським режимом.

Здійсненні останнім часом заходи України, спрямовані на зближення з країнами Африки, вже принесли певні прагматичні результати. Наприклад, всі держави Африки віддали свої голоси на

підтримку резолюції ГА ООН «Територіальна цілісність України: захист принципів Статуту ООН», голосування з приводу якої відбувалось 12 жовтня 2022 року [1].

Активізація співробітництва з країнами Африки дозволить не лише активізувати взаємовигідне співробітництво у низці сфер, завдяки їх перезавантаженню, а й значно зменшити російський вплив, який є значним ще з часів біполярності, що, як показав розвиток подій останніми роками, є надзвичайно важливим для отримання підтримки України під час ухвалення рішень в міжнародних організаціях, де країни Глобального Півдня мають чисельне представництво.

Список використаних джерел:

1. Здобутки України на африканському напрямі у 2022 році. URL: <https://mfa.gov.ua/news/zdobutki-ukrayini-na-afrikanskomu-napryami-u-2022-roci> (дата звернення: 2.06.2023)

2. Кирган С. Україна активізує свою зовнішню політику, спрямовану на українсько-африканський ренесанс. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/05/25/ukrayina-aktyvizuye-svoyu-zovnishnyu-polityku-spryamovanu-na-ukrayinsko-afrykanskyj-renesans/> (дата звернення: 2.06.2023)

3. Україна активізує співробітництво із Співтовариством розвитку Півдня Африки. URL: <https://mfa.gov.ua/news/ukrayina-aktivizuye-spivrobotnictvo-iz-spivtovaristvom-rozvitku-pivdnya-afriki> (дата звернення: 2.06.2023)

4. Українська ініціатива "Зерно з України" отримала потужну міжнародну підтримку. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/zerno-ukraina/6851237.html> (дата звернення: 3.06.2023)

Латишева В. В.

канд. наук з державного управління,
доцент кафедри міжнародних відносин та права
Національний університет «Одеська політехніка»

Степаненко К. І.

здобувач освітнього рівня «бакалавр»

ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В США: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

На сьогодні світові системи соціального захисту відіграють важливу роль у боротьбі з бідністю та в сприянні довгостроковому зростанню шляхом забезпечення домогосподарств захистом, який світові економічні ринки та неформальні мережі не можуть забезпечити.

Мережа соціального захисту може перерозподіляти ресурси в бік знедолених груп, або підтримувати політичні коаліції для підтримки критично важливих структурних реформ.

На жаль, зростаюче усвідомлення важливості систем соціального захисту в країнах, що розвиваються не були втілені в ефективні дії через нездатність урядами відповідних країн за допомогою традиційних програм соціального забезпечення ефективно реалізовувати їх на практиці.

Це призвело до експериментів з новими варіантами надання послуг від низу до верху і пошуку механізмів по боротьбі з бідністю, які намагаються більш активно залучати бідних громадян та цілі громади до реалізації програм соціального захисту та їх моніторингу.

Відповідні реформи сприятимуть децентралізації надання державних послуг органами місцевого самоврядування, що дозволить здійснювати мікрокредитування програм орієнтованих на задоволення соціальних потреб.

Також, все більшої популярності набувають проекти, які спрямовані на активізацію участі спільноти, де співвиконавцями виступають урядові структури та міжнародні організації. Зокрема, такі міжнародні інституції, як Світовий банк, який робить участь громадськості обов'язковим критерієм для затвердження їх фінансування для зростаючого списку проектів (World Bank, Всесвітня продовольча програма та ін.).

Соціальними програмами в Сполучених Штатах є субсидії добробуту, призначені для надання допомоги американському населенню.

Федеральні і державні програми соціального забезпечення включають грошову допомогу, охорону здоров'я і медичні положення, продовольчу допомогу, житлові субсидії, енергетику та комунальні субсидії, освіту і допомогу по догляду за дитиною, а також субсидії і допомога для інших базових послуг.

Приватні надходження від роботодавців, або санкціоновані політикою або добровільні, також можуть забезпечити аналогічні переваги в області соціального забезпечення.

Ці програми відрізняються за вимогами прийнятності та надаються різними організаціями на федеральному, державному, місцевому та приватному рівні.

Вони допомагають забезпечити продовольство, житло, освіту, охорону здоров'я і гроші громадян США для здобуття початкової та середньої освіти, субсидії на освіту в коледжі, допомоги на випадок безробіття, страхування по інвалідності, субсидій на право працівників з низьким рівнем заробітної плати, субсидії на житло, переваги програми сприяння харчуванню, додаткове пенсійне забезпечення для осіб, що мають право і програми медичного страхування, які охоплюють державних службовців.

Система соціального забезпечення іноді розглядається як програма соціальної допомоги і має деякі характеристики таких програм, але на відміну від програм соціального забезпечення була розроблена в якості самофінансування безпеки – так як одержувач платежу платить (протягом робочого часу) та отримує назад з системи, в той час коли він більше не працює.

В Сполучених Штатах охорона здоров'я забезпечується багатьма окремими юридичними особами.

Медичні установи в значній мірі належать і управляються приватним сектором.

Медичне страхування в Сполучених Штатах в даний час в основному забезпечується урядом в державному секторі, з 60-65 %

забезпечення охорони здоров'я і додаткові витрати виходячи з таких програм, як «Medicare», «Medicaid», «TRICARE», «Дитяча програма медичного страхування», та програми адміністрації ветеранів охорони здоров'я. Наявність тієї чи іншої форми комплексного медичного страхування є обов'язковою для більшості людей, що проживають на законних підставах на території США. [Jump up Medicaid General Information from the Centers for Medicare and Medicaid Services. (CMS) website].

«Medicare» є соціальною програмою страхування у віданні уряду Сполучених Штатів, яка забезпечує медичну страховку для людей, у віці 65 років і старше; людей з обмеженими фізичними можливостями, тих, що мають вроджені фізичні вади чи інвалідність; або тих, що підпадають під інші спеціальні критерії, як то програма боротьби із захворюванням ниркової недостатності.

«Medicare» в Сполучених Штатах дещо нагадує систему єдиного платника охорони здоров'я, але це не так.

Перед запровадженням «Medicare», тільки 51 % людей у віці від 65 років і старше мали медичну страховку, і майже 30 % живуть нижче федерального рівня бідності.

«Medicaid» є програмою з охорони здоров'я для людей і сімей з низькими доходами і ресурсами. Дана програма фінансується спільно державними і федеральними органами державного управління, і управляється державою. [Jump up Sultz, H., & Young, K. Health Care USA Understanding its Organization and Delivery pg. 257].

За програмою «Medicare» конгрес США також виділяє кошти для програм соціального забезпечення в Сполучених Штатах, половина з яких йде на надання медичної допомоги (причому приблизно 40 % цих коштів виділяються готівкою, на придбання продуктів харчування та житлової допомоги. [Jump up Dawn (January 9, 2014), Welfare for Single Mothers, Single Mother Guide].

Деякі з цих програм включають в себе фінансування державних шкіл, професійної підготовки, допомоги по лінії «SSI» і «Medicaid».

Крім державних витрат, існує ціла низка приватних витрат на соціальне забезпечення, програми соціального страхування тобто надаються працівникам роботодавцями.

Федеральні програми передбачають допомогу ветеранам, а саме безкоштовні гранти на землю, а також пенсії для вдів і ветеранів-інвалідів, які брали участь у всіх війнах в США.

Пенсійні програми в основному державного і місцевого самоврядування заплати вчителів, поліцейських і пожежних датуються ще 19-м століттям.

Програми безробіття поширені в промислово розвинених країнах, в меншій мірі, в країнах, що розвиваються. Як правило, вони забезпечують 50 до 75 відсотків базової заробітної плати працівникам, які, як правило, працюють і стали безробітними не зі своєї вини, і хто хоче і вміє працювати.

Виплати здійснюються протягом обмеженого періоду і фінансуються, як правило, від обов'язкових страхових виплат, внесених роботодавцями або працівниками, іноді доповнених державними фондами.

Таким чином, можемо дійти висновку, що програми соціального забезпечення у США є досить різноманітними та надають необхідну підтримку громадянам, що знаходяться в кризових ситуаціях.

Список використаних джерел:

1. Жернаков В. В. Міжнародні стандарти у сфері соціального захисту. Харків: НУ «Юридична академія України ім. Я. Мудрого». 2013.
2. Запара С. І. До питання про сутність міжнародного соціального стандарту. Актуальні проблеми регулювання правовідносин у сфері праці і соціального забезпечення. Харків: Кросроуд. 2011. 540 с.
3. Кальницька М. А. Теоретичні підходи до визначення соціальної сфери та особливості її функціонування в Україні. Економіка і суспільство. Випуск № 10 / 2017. С. 529-534.

Рудніцька Л. О.

здобувач освітнього рівня «бакалавр»

Національний університет «Одеська політехніка»

Кубко В. П. (науковий керівник)

к. філос. н., доцент кафедри міжнародних відносин та права

Національний університет «Одеська політехніка»

Одеса, Україна

УКРАЇНСЬКО-АФРИКАНСЬКИЙ РЕНЕСАНС У ЗОВНІШНІХ ВІДНОСИНАХ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ

У будь-який час, від давнини до сьогодення, дипломатія та встановлення дипломатичних відносин має вагомe значення для кожної держави. Від кількості встановлених зв'язків залежить місце та авторитет держави на міжнародній арені. Також налагодження взаємозв'язків з іншими країнами дає численні вигоди для внутрішніх політичних, суспільних та економічних потреб.

Зокрема, дипломатія може бути засобом забезпечення міжнародної та національної безпеки. Барак Обама, 44-й президент США, сказав: «У світі складних загроз наша безпека та лідерство залежать від усіх елементів нашої влади, включаючи сильну та принципову дипломатію» [5].

Для України цей аспект зовнішньої політики наразі є одним з ключових для ефективної боротьби з росією, яка розпочала повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року.

Українські дипломати зараз активно працюють для налагодження зовнішніх відносин з різними країнами. Цікавим та актуальним для розгляду є встановлення та розвиток зносин з країнами Африки, який відбувається у цей час. Дмитро Кулеба, Міністр закордонних справ України дав цьому процесові символічну назву – «українсько-африканський ренесанс», тобто відродження дипломатичних відносин між Україною та Африкою.

Африканський регіон зараз перебуває на початковій стадії активного розвитку і його роль у міжнародній площині поступово

зростає, тож важливість зовнішніх відносин з країнами цього регіону для України криється у двох основних причинах.

По-перше, в час війни розширення списку країн, які підтримують Україну, є життєвонеобхідним, особливо під час голосування за важливі для України резолюції в Генеральній Асамблеї ООН. До того ж Африка зазнає великого впливу російської федерації, тому завада цьому за допомогою дипломатії впливатиме на хід війни та ізоляцію агресора у світі.

По-друге, країни Африки є важливими економічними партнерами України і ця співпраця повинна поглиблюватись та розширюватись. Вони мають значні запаси корисних копалин, що вигідно для України, проте бідні пустельні ґрунти. Україна нині постачає та надалі постачатиме зернові культури для забезпечення продовольчих потреб африканських країн.

Торговельні відносини в аграрному секторі між Африкою та Україною зміцнюються, що підтверджується даними за 2021 рік. Україна експортувала 13 мільйонів тонн продовольства на суму 3,8 мільярда доларів США до 52 з 58 африканських країн, що свідчить про міцні зв'язки між двома регіонами [4, с. 3].

Після здобуття Україною незалежності у 1991 році почалась нова епоха у відносинах з країнами Африки. Більшість африканських країн визнали незалежність України й дипломатичні відносини з ними були встановлені в 1990-ті роки.

Наприклад, Алжир визнав незалежність України 27 грудня 1991 року, відкриття посольства України в цій країні відбулось у 1999 році.

До 2022 року в Африці було відкрито та функціонувало лише 10 посольств (Марокко, Алжир, Туніс, Єгипет, Сенегал, Нігерія, Ефіопія, Кенія, Ангола, ПАР). Проте до зони відповідальності цих представництв входили різні країни Африки [3].

Загалом контакти між Україною та Африкою відбувались, були різні види співпраці, але все ж цей регіон був «далеким та чужим» для України. Відносини у різних напрямках розвивались у повільному темпі.

Після початку повномасштабного вторгнення з'явилась необхідність у поглибленні та розвитку зовнішніх відносин. Втіленням цих цілей стали два африканських турне чинного Міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби. Найкраще описують важливість розвитку цих відносин слова Міністра: «Розвиток взаємовигідних відносин з країнами Африки, Азії, Близького Сходу та Латинської Америки є важливою частиною стратегії нових горизонтів, яка покликана просувати національні інтереси України в усіх куточках світу, зробити зовнішню політику нашої держави справді глобальною» [2].

Перше в історії української дипломатії африканське турне Міністра закордонних справ України відбулось у жовтні 2022 року. Дмитро Кулеба приїхав з візитом до Сенегалу, Кот-д'Івуару, Гани та Кенії. Ці візити принесли для обох сторін важливі результати: домовленість про візити до України Президента Сенегалу і Міністра закордонних справ Кот-д'Івуару, рішення про відкриття Посольства України в Гані та розробку «дорожньої карти» розвитку українсько-ганійських відносин, низка бізнес-форумів, укладання меморандумів про взаєморозуміння між Радою експортерів та інвесторів при МЗС України та відповідними африканськими інституціями.

У другій половині травня 2023 року відбулось друге турне африканськими країнами Міністра закордонних справ України. Під час нього було відвідано та досягнуто важливих домовленостей з такими країнами: Марокко, Ефіопія, Руанда, Мозамбік, Нігерія. За результатами цих турне було досягнуто угоди про відкриття посольств України у восьми країн Африки. Розпочався пошук кандидатів на посади послів в ці держави [1].

Отже, у дипломатичних відносинах України з африканськими країнами дійсно відбувся великий «прорив». Продовження розвитку та підтримки цих відносин є одним з ключових факторів у проведенні зовнішньої політики України.

Африканський континент має багато цінних ресурсів для розвитку економічних, політичних, культурних тощо відносин, які Україна має вдало використати для взаємної користі. Наразі здобуття

підтримки Африканського регіону має важливе значення для національних безпекових цілей України.

Список використаних джерел:

1. Дмитро Кулеба підбив підсумки другого африканського турне: африканські партнери готові до повернення України на континент. МЗС України. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-pidbiv-pidsumki-drugogo-afrikanskogo-turne-afrikanski-partneri-gotovi-do-povernennya-ukrayini-na-kontinent> (дата звернення: 01.06.2023).

2. Дмитро Кулеба розповів про стратегію нових горизонтів щодо Африки, Азії та Латинської Америки. МЗС України. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-rozpoviv-pro-strategiyu-novih-gorizontiv-shchodo-afriki-aziyi-ta-latinskoyi-ameriki> (дата звернення: 02.06.2023).

3. Між Україною та Африкою теплішає. Як це сприятиме поразці Росії. BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63294289> (дата звернення: 02.06.2023).

4. Співпраця країн Африки з Україною у сфері продовольства. Загальний огляд. Центр досліджень продовольства та землекористування. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/Spivpratsya-Ukrai--ni-ta-Afriki_-zvit.pdf (дата звернення: 03.06.2023).

5. President Barack Obama's State of the Union Address. The White House. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/01/28/president-barack-obamas-state-union-address> (date of access: 06.06.2023).

Chistyakova Iryna

associate Professor of the

Department of International Relations and Law

"Odesa Polytechnic" National University

Bilousov Oleksandr

professor of the Department of International Relations and Law

"Odesa Polytechnic" National University

Odesa, Ukraine

UKRAINE – TURKEY: PRESENT AND FUTURE

Ukraine has ceased to perceive relations with Turkey as part of a partnership with the West. In a sense, this is what Erdogan himself has long been striving for - to become more independent on the world stage, to be between the West and the non-West. But in Ukraine for a long time they did not notice or ignored these nuances, believing that Turkey will not go anywhere as long as it remains part of NATO

After the start of the Russian invasion of Ukraine, Turkey took the most friendly position towards Moscow among all NATO countries - it did not impose sanctions, maintained air traffic, and continued close cooperation on many issues. This could not but raise questions from the society and the Ukrainian authorities, who in recent years have become accustomed to seeing Ankara as an important partner. Kyiv's dissatisfaction is already manifesting itself in various forms - public criticism, official protests, and summons from the Turkish ambassador. Does this mean that relations between Ukraine and Turkey are moving towards a sharp cooling or even break?

In the last five years before the war, Turkish-Ukrainian relations developed very dynamically, because such cooperation fit well into the interests of the two countries. Ankara considered partnership with Kiev as one of the ways to solve the main task of the foreign policy of President Recep Erdogan - to turn Turkey into an influential regional power, into one of the poles of the future multipolar world order. Ankara saw opportunities to convert its economic and political ties with Kiev into further expansion in Central and Eastern Europe and strengthening its position in the Black Sea basin.

In turn, for Ukraine, Turkey has become one of the few partners who agreed to serious cooperation in the military-industrial complex, which was extremely important for Kyiv after 2014. After Russia occupied the Crimea and part of the Donbass, the issue of modernizing the army rose to its full height for Kyiv for the first time since independence. Integration into the Western system of collective security was hampered by the inefficiency of the state apparatus, corruption and the unwillingness of the West itself. In

this situation, Turkey, interested in Ukrainian engines for its drones, has become a welcome alternative.

Kyiv also hoped, with the help of Ankara, to expand its ties with the Global South, which have always been rather modest. Unlike Ukraine, which for many years has been fixated on its geopolitical stretch between Russia and NATO, Turkey has dramatically increased its influence in the region in recent years, which made it a convenient partner for expanding cooperation with the countries of the Middle East and Africa.

Finally, Turkey, thanks to its close ties with the Crimean Tatar community, has been a natural ally of Ukraine in the issue of the Russian occupation of Crimea. Ankara did not join the sanctions against Russia imposed after 2014, but helped Kyiv keep the topic of Crimea on the international agenda (for example, helping to organize the Crimean Platform), and also assisted in the release of Crimean Tatar political prisoners.

Nevertheless, neither side perceived the other as a long-term strategic partner or military-political ally. Relations were built on situational and targeted cooperation where it could be done, for example, in the production of attack drones, the construction of transport infrastructure, the grain trade, solidarity in Crimea or the safety of navigation in the Black Sea.

In its geopolitical calculations, Turkey did not view Ukraine as a valuable ally, but rather as a buffer territory with which to contain Russian influence in the region. The value of Russia as a partner was higher for Turkey than for Ukraine, both in the economy and in the field of security. For example, Ankara joined the Russian Turkish Stream, which delivers gas to Europe bypassing Ukrainian territory, or bought S-400 complexes from Moscow without regard for criticism from the United States and NATO. All this confirmed that Turkey, pursuing its national interests, is ready to ignore the opinion of its allies, which means that Ukraine cannot fully rely on it in the confrontation with Russia.

СЕКЦІЯ 7
ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНСЬКОМУ
СУСПІЛЬСТВІ ТА ДЕРЖАВІ, ЇХНІЙ ЗВ'ЯЗОК ЗІ
СВІТОВИМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ

Гавриленко Н. Н.

здобувач освітнього рівня «бакалавр»

Національний Університет «Одеська Політехніка»

Озернюк Г. В. (науковий керівник)

канд. юр. наук, доцент кафедри міжнародних відносин та права

Національний Університет «Одеська Політехніка»

м. Одеса, Україна

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ

Сучасні політичні кризи та падіння світової економіки, рекордна інфляція, війна росії проти України ставить під загрозу сталий економічний розвиток. Прогноз щодо економічного росту світової економіки складає 2,7 % замість раніше очікуваних 2,9 %. Це може свідчити про скоріше наближення світової рецесії ніж очікувалось раніше, також це найповільніший ріст світової економіки з 2001 року [1].

Сповільнений ріст світової економіки спровокований конкретними економічними та політичними кризами в найрозвинутіших економіках світу, такими як Євросона, Великобританія, Китай, США. Лише економіка Німеччини за даними Bloomberg скоротиться на 0,5 %, хоча для інших учасників союзу ситуація менш драматична [2]. Стрес який зараз переживає Євросоюз, та його торговельні партнери спровокований високими цінами на енергоносії та розривом глобальних економічних ланцюжків внаслідок санкцій проти рф. Війна росії проти України також викликала низку продовольчих криз у країнах, що залишаються вразливими до глобального голоду [3] але до цього ми повернемося пізніше.

Вплив російсько-української війни має не лише далекосяжний політичний характер, а й економічний насамперед для самої росії, та її торгових партнерів, які втягнули себе в глибоку залежність від неї. В результаті цієї війни з мапи торговельних відносин фактично зникли одразу три країни, а саме Україна, росія та білорусь. Вже зараз помітним стала відсутність української сталевих продукції на світовому ринку, на що натякає падіння її споживання на 2,3 %, до такої цифри причетні й інші економічні фактори, наприклад буксування економіки Китаю, а також висока інфляція [4]. Але не сталю єдиною: За даними Reuters ОЕСР оцінює збитки від російського вторгнення в Україну у 2,8 трильйона доларів [5]. Страждають навіть ті країни, які традиційно не дуже залежать від російських енергопродуктів, але споживають товари з країн які від них залежать, тобто це США, Канада, Південна Америка тощо. Ситуація навряд покращиться згодом, адже війна росії проти України продовжує набирати обертів, а використання зброї з Китаю чи Ірану викличе нові санкції, також такі країни як Саудівська Аравія «підігрують» росії й гальмують свій експорт нафти на світовий ринок, через просування ідеї скорочення видобутку в ОПЕК, це негативно вплине на ціни нафти, та спровокує їх збільшення [6].

Повертаючись до теми продовольчої кризи потрібно згадати про рекордні та довготривалі посухи у Пакистані та на Півночі Індії, Європі, Південній та Північній Америці, а також у Східній Африці. Усе це вже призвело до рекордних цін на продовольство, а також зменшення його запасу до десятилітнього мінімуму, і голод залишається сильним політичним та економічним фактором, який ігнорувати не можливо [7]. Екологічні катастрофи, чи це пожежі в Амазонії, чи це торнадо у Каліфорнії, рекордна температура в Іспанії та Канаді — суттєвий фактор, який загрожує сучасній світовій економіці, та становить серйозну проблему. Окрім того, що вони непередбачувані, їх наслідки складно оцінити, адже вони діють за каскадним ефектом, та руйнують одразу декілька секторів економіки. Таким чином посуха у Тайвані, що сталася у 2021 році, суттєво вплинула на виробничий процес Тайванської технологічної компанії

TSMC, а саме вона є світовим лідером з виробництва мікрочипів. Як результат: дефіцит напівпровідникової продукції, та збитки для технологічних індустрій. А саме технологічні індустрії залишаються локомотивами сучасних розвинутих економік, які за сумісництвом є найбільшими виробниками та покупцями високих технологій. А останні, без мікрочипів неможливі, адже саме мікрочипи залучені у фактично всій електронній техніці яку використовує сучасна цивілізація.

Ще однією проблемою світової економіки є Covid-19, який спровокував масштабну економічну кризу, за звітом ООН пандемія коронавірусу призвела до «найбільшого безробіття з часів Великої Депресії», а саме скорочення робочого часу на 8,8 % [8]. Під час пандемії так само як і зараз темпи росту економік країн суттєво знизились, а довгоочікуване відновлення економіки припало на нову кризу, та загальмувалось. Це погрожує насамперед поглибленням економічного відставання країн що розвиваються від розвинутих країн. Також політика Китаю стосовно нульової толерантності до коронавірусу, призводить до закриття цілих провінцій на карантин, як наслідок: падіння виробництва [9]. Covid-19 все ще залишає суттєвий відбиток в економічних показниках світової економіки, та продовжує бути однією з ключових проблем.

Після перерахованих економічних проблем варто перейти до блоку з описанням вирішення цих криз, та подолання наслідків, але насправді у світової економічної спільноти не сформувалось єдиної та чіткої відповіді на усі виклики, що кидає нам сьогодні. За прикладом пандемії коронавірусу треба розуміти, що світу потрібен час, аби пристосуватись до нових реалій та напрацювати нові рішення, я впевнений, що з наступної весни Україна зможе більш безпечно експортувати свою продукцію за кордон, що в перспективі може відтермінувати глобальний голод, а також до того часу є більше шансів, що ціни на енергоносії стабілізуються [10].

Таким чином економічні кризи у розвинутих економіках через стрімкий ріст цін на енергоносії, війна росії проти України та впливаючі з цього наслідки, такі як складнощі експорту українського

продовольства. Екологічні проблеми, які слугують факторами та каталізаторами економічних проблем. Складнощі з відновленням після пандемії коронавірусу, прогнозована рецесія економіки, та стрімка інфляція. І хоча чіткої відповіді на ці виклики ми ще не маємо, залишається місце для надії на покращення економічної ситуації.

Список використаних джерел:

1. IMF: COUNTERING THE COST-OF-LIVING CRISIS OCTOBER 2022. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2022/10/11/world-economic-outlook-october-2022?fbclid=IwAR0SpLevuLl-mKuBTv430ydLCukTQVR1RLCvGKmO8xQabGf5wD1L5Bgkvw>

2. Bloomberg: Germany Now Seen Dragging Euro Area Into 2023 Contraction. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-10-17/germany-now-seen-dragging-euro-area-into-contraction-next-year?srnd=premium-europe>

3. Громадське: Кількість тих, кому загрожує голод, може зрости на 70 мільйонів через війну рф проти України — Блінкен. URL: <https://hromadske.ua/posts/kilkist-tih-komu-zagrozhuje-golod-mozhe-zrosti-na-70-miljoniv-cherez-vijnu-rf-proti-ukrayini-blinken>

4. Економічна правда: Війна в Україні спричинить скорочення споживання сталі у світі – Worldsteel. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/10/19/692824/>

5. Reuters: Energy, inflation crises risk pushing big economies into recession, OECD says. URL: <https://www.reuters.com/markets/europe/energy-inflation-crises-risk-pushing-big-economies-into-recession-oecd-2022-09-26/>

6. Українформ: США змінять політику щодо Саудівської Аравії через її «підігрування» росії. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3591923-ssa-zminat-politiku-sodo-saudivskoi-aravii-cerez-ii-pidigrivanna-rosii.html>

7. Reuters: Droughts, Ukraine war push global grain stocks toward worrying decade low. URL: <https://www.reuters.com/markets/commodities/droughts-ukraine-war-push-global-grain-stocks-toward-worrying-decade-low-2022-09-26/>

8. BBC News Україна: Коронакриза призвела до найбільшого безробіття з часів "Великої депресії" – ООН. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-55807880>

9. Інтерфакс-Україна: Влада Шанхаю знову відправляє 2,7 млн осіб на карантин через COVID-19. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/838452.html>

10. Forbes: США вслід за рішенням ОПЕК+ почнуть продаж нафти зі стратегічного резерву. URL: <https://forbes.ua/news/ssha-vslid-za-rishennyam-opek-pochnut-prodazh-nafti-zi-strategichnogo-rezervu-19102022-9127>

Латишева В. В.

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри міжнародних відносин та права
Національний університет «Одеська політехніка»

Леонідова В.

здобувач освітнього рівня «бакалавр»
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

На сьогодні Україна гостро потребує розробки ефективної стратегії державної регіональної політики, здатної мобілізувати децентралізовані ресурси для регіонального розвитку.

Під час війни посилюється проблема диспропорції у соціально-економічному розвитку регіонів України, неконтрольованої релокації виробництв з регіонів, що найбільше постраждали від війни, непропорційно зростає рівень безробіття.

Результатом техногенної катастрофи в Херсонській області внаслідок підриву на Каховській ГЕС стане перепрофілювання виробничої спрямованості декількох регіон.

Це лише частина викликів, які постають сьогодні перед регіонами. Сьогодні ми сподіваємося на міжнародну підтримку,

посилення європейської інтеграції та транскордонного співробітництва. Разом з тим, ніхто не зробить нашу роботу за нас.

Динамічне зростання та відносини між центром та регіонами, використання регіональних потенціалів практичні лише на основі міжрегіональної співпраці.

Основні цілі державної регіональної політики, які властиві майже всім країнам, полягають у цілісності та єдності території, балансі національних та регіональних інтересів, зменшенні відмінностей у соціально-економічному розвитку та рівні життя, створенні рівних умов для всіх громадян, незалежно від місця їх проживання.

Об'єктивними передумовами державної регіональної політики є структурна неоднорідність території в природному, географічному, ресурсному, економічному, соціальному, етнічному та політичному аспектах.

Це створює виклики, пов'язані з формуванням державної регіональної політики в умовах євроінтеграції, орієнтиром якої є консолідація місцевих дій у сфері регіонального розвитку щодо реалізації національних пріоритетів. Проблеми, з якими стикається державна регіональна політика в Україні, не є унікальними вони викликані виключно внутрішніми ознаками кризи. Насправді такі проблеми є глобальними, і вони спонукали до впровадження нової державної регіональної політики на прагматичних засадах.

Тому, державна регіональна політика має вирішальне значення для реструктуризації економіки, для сприяння соціально-економічного розвитку країн та регіонів, вирівнювання територіальних диспропорцій шляхом підтримки неконкурентоспроможних регіонів.

Державна регіональна політика повинна поєднувати європейські підходи та власну українську стратегію, яка повинна відповідати вимогам сучасного світу в умовах глобалізації. Вона повинна раціонально поєднувати повноваження громад з наявних та потенційних ресурсів, повинні мати схеми державної підтримки стимулюючого ефекту. Цілісність, згуртованість та інклюзивність повинні стати головними основними принципами розвитку, співіснування та співпраці громад, регіонів та країни.

Для того, щоб досягти всіх вищезначених цілей ми можемо орієнтуватися на кращі зразки європейських країн, які досягли значних успіхів у регулюванні регіональної політики.

Європейський досвід свідчить, що реалізація регіональної політики набуває ефективності за умов раціонального визначення мети, стратегічних пріоритетів та інструментів для її досягнення. У більшості зарубіжних країн склалась триланкова система управління територіальним соціально-економічним розвитком. Поряд із центральними органами влади управлінською діяльністю займаються великі регіональні та локальні територіальні структури. Центральні органи територіального управління здійснюють макрорегулювання процесів соціально-економічного розвитку. Тут же формується законодавче середовище, що регламентує всю діяльність у сфері територіального управління [3, с. 17].

У Швеції створюються державні регіональні компанії, які беруть дольову участь у реконверсії підприємств та організації виробництва нових товарів, підтримують малі й середні підприємства.

У Нідерландах створено п'ять державних компаній регіонального розвитку. Їх головна мета – удосконалення економічної структури регіонів і розв'язання проблем безробіття. Вони стимулюють розвиток власного потенціалу провінцій та посилення зв'язків між регіональною та національною промисловістю, надають допомогу малим та середнім підприємствам, приймають дольову участь у діяльності окремих фірм. Особливість нідерландського досвіду полягає в тому, що на початку реконструкції регіону була створена спеціальна адміністрація з представників центрального уряду, провінції і муніципалітетів, яку розпустили, як тільки поставлені цілі були досягнуті.

У Бельгії створюються регіональні інвестиційні компанії, які стимулюють створення, реконструкцію та розширення приватних фірм, сприяють створенню нових державних компаній. Існують також регіональні корпорації розвитку, які управляють регіональними банками даних, підтримують секторальні інтереси і беруть участь в управлінні фірмами, які потрапляють у важкі умови. Як свідчить світовий досвід, ефективно розв'язання проблем регіонів та підтримка

їхнього розвитку вимагає законодавчого закріплення та реалізації системи цілеспрямованих заходів державного стимулювання регіонального розвитку.

Так, стимулюючі заходи регіональної політики в усіх країнах Європейського Союзу регулюються відповідним законодавством, як правило, пов'язаним із заходами ЄС. У деяких країнах, в Італії, Німеччині та Іспанії, основні цілі регіональної політики закріплені конституціями. Важливою нормою системи державного регулювання територіального розвитку в країнах ЄС є намагання врахувати соціально-економічні інтереси різних суб'єктів з урахуванням державних і регіональних пріоритетів. У зв'язку з цим застосовуються різні форми і методи стимулювання регіонального розвитку [1, с. 252].

Для України найбільш цікавим є досвід Франції та Польщі щодо впровадження контрактної форми стосунків між державою та регіонами.

Статті 30 і 28 Основного Закону Німеччини встановлюють головну відповідальність за регіональну політику за землями і районами. Для виконання землями і районами з максимальною ефективністю своїх обов'язків певну роль має відігравати федеральний рівень. Діє національний інструмент у вигляді конституційного механізму узгодження між землями і федеральним рівнем в області регіонального розвитку спільне завдання з метою вдосконалення регіональних економічних структур, що надає землям повну, обмежену лише загальнонаціональними правилами, відповідальність в області здійснення регіональної політики розвитку. На це спрямована розробка концепцій інтегрованого регіонального розвитку, що передбачає участь усіх відповідних органів влади регіону та є гнучкими інструментами регіональної політики, які сприяють розвитку та більш ефективному встановленню пріоритетів цілей.

У Франції планові контракти між державою і регіонами є децентралізованим елементом національної соціально-економічної системи планування та являють собою контрактні угоди на кілька років між державою і регіональною владою, будучи засобом оптимізації розподілу відповідальності за регіональне планування між

різними органами державної влади. Ці контракти відрізнялися від інших двох зазначених вище систем тим, що вони здійснювалися паралельно з деконцентрацією відносно представників держави в регіонах і децентралізацією відносно регіональних властей. Вони внесли в дії регіональних префектів потужний регіональний елемент, а також сформували і зміцнили нову роль регіональних влад, забезпечили засіб формального узгодження між ними. Подібна контрактизація відносин між державою і регіонами означала перехід від підпорядкування до взаємозалежності в певних межах.

„Піонером регіональних реформ” вважають Угорщину [2, с.125]. Ключовою ідеєю регіонального розвитку на початку реформування регіональної політики був пошук внутрішнього потенціалу для розвитку сільських територій. У 1996 році Угорщина ухвалила закон, що визначав пріоритети та ресурси, які виділяє держава для стимулювання розвитку територій. Згідно цього закону основними завданнями було визначено сприяти розвитку ринкової економіки, запровадити сталий та інноваційний підходи до просторового розвитку, зменшити дисбаланси у рівнях соціально-економічного розвитку територій [1, с.78].

Таким чином, можна стверджувати, що у формуванні державної стратегії Угорщини переважав аспект регіональної конвергенції. Щодо інституційного забезпечення, то у системі центральних органів влади створено Національну раду регіонального розвитку, яка опікується регіональним розвитком, а за реалізацію регіональної політики у регіонах з 1996 р. відповідають повітові ради розвитку. До їх компетенції входить розробка та схвалення концепцій, програм розвитку округу, прийняття рішень про розподіл коштів, отриманих з національного фонду регіонального розвитку (близько 50 % коштів національного фонду регіонального розвитку припадає на фінансування програм, затверджених повітовими радами розвитку). Варто зазначити, що Угорщина скористалась коштами ЄС за програмою PHARE для формування інституційної бази та реалізацію експериментальних проектів.

Отже, лише в посиленні міжрегіональної співпраці та транскордонного співробітництва, адаптації кращого європейського досвіду регіонального розвитку, вбачаємо на сьогодні шлях до відродження України.

Список використаних джерел:

1. Бакуменко В. Д. Теоретичні та організаційні засади державного управління: Навчальний посібник. / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній. К.: Міленіум, 2003. 256 с.

2. Безверхнюк Т. М. Європейські стандарти врядування на регіональному рівні: монографія / Т. М. Безверхнюк, С. Є. Саханенко, Е. Х. Топалова / за заг. ред.. Т. М. Безверхнюк. О.: ОРІДУ НАДУ, 2008. 328 с.

3. Берегой Т. Інституційна інфраструктура реалізації державної регіональної політики України. Державне управління та місцеве самоврядування. URL:

[http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01\(4\)/10btarpu.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01(4)/10btarpu.pdf)

Озернюк Г. В.

канд. юр. наук., доцент кафедри міжнародних відносин та права
Національний університет «Одеська політехніка»

Горбачова О. І.

здобувач освітнього ступеня «бакалавр»
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

За останні 25 років наша країна стала досить інтегрованою у світове господарство, а тому є дуже чутливою до змін і коливань, які відбуваються в ньому. Ці коливання впливають не лише на показники зовнішньоекономічної діяльності, але й на всю систему національних рахунків, також за останні роки змінились умови ведення експортно-

імпортової діяльності з огляду на підписання Україною низки міжнародних угод, зокрема у 2008 р. Україна офіційно приєдналася до Світової організації торгівлі, а у 2014 р. підписано Угоду про асоціацію між Україною, з одного боку, і Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами – з іншого [1]. Ці події істотно розширили експортні й імпорتنі можливості України, одночасно створивши також певні перешкоди. Особливістю останніх років стало зменшення території України, яка враховується під час розрахунку обсягів зовнішньої торгівлі, у результаті окупації Криму та частини Донецької й Луганської областей. Усе це робить зміни умов експорту та імпорту надзвичайно динамічними й потребує оперативного оцінювання ситуації для своєчасної реакції на нові реалії [2, с. 110].

Світова торгівля України на сьогоднішній день зазнає досить ретельної адаптації. Її етап розпочався ще у II половині 2014 року, коли росія в односторонньому порядку наклала фактичні обмеження на ввезення українських товарів напередодні союзної угоди України з Європейським Союзом.

За даними Світового банку можна побачити, що до 2008 р. зовнішня торгівля України зростала. Проте наступні роки ця тенденція докорінно змінилася: спочатку світова фінансово-економічна криза, а вже потім війна на Сході України - це все зумовило негативний розвиток зовнішньої торгівлі товарами й послугами.

Можна говорити про дві хвилі зростання та спадання експорту й імпорту:

- Перша хвиля – це досить стабільне та стрімке зростання обсягів загального експорту й імпорту з 2002 р. до 2008 р., яке завершилось істотним зниженням зовнішньої торгівлі в період економічної кризи у 2009 р.

- Друга хвиля - це зростання обсягів імпорту та експорту, яке зумовлено сприятливими умовами на зовнішніх ринках і перервалося зовнішнім політичним чинником - погіршенням відносин із Росією та початком війни у 2014 р.

Спад другої хвилі тривав до 2015 р., коли з'явилися перші ознаки нової хвилі піднесення українського імпорту й експорту.

Зовнішня торгівля в Україні набула характеру здебільшого одностороннього зв'язку, коли торговельне сальдо балансу стає негативним, тобто імпорт почав переважати експорт. Можна говорити про комплекс причин такої динаміки імпорту та експорту, який уключає причини як економічні, так і політичні, як зовнішні, так і внутрішні. Зокрема, останнє зниження обох показників науковці пояснюють зміною зовнішньоекономічних пріоритетів України. Ключовим чинником, який дав поштовх дії інших чинників, стали події в Криму та на Сході України. А їхніми наслідками, як відзначено в [3], стали:

- починаючи з 2004 р., Україна витрачала більше, ніж заробляла, від'ємний торговельний баланс змушував постійно брати кредити під нові відсотки, що лише погіршувало ситуацію;

- через нестабільну політичну й економічну ситуацію в країні постійно поширювалися панічні настрої, які стосувалися банківського сектора, і населення почало знімати власні активи;

- відчуваючи можливість погіршення ситуації, населення намагалось не витрачати свої кошти, зберігаючи їх удома, що призвело до падіння обсягів торгівлі та виробництва;

- через військові заворушення й анексію частини території країна втратила частину промислового комплексу, а це вплинуло на обсяги експорту та імпорту;

- лібералізація торгівлі між ЄС та Україною, зокрема підписання Угоди про вільну торгівлю, полегшила доступ Україні на ринки ЄС і навпаки.

У 2016 році головним торговим партнером України був Європейський Союз, на частку якого припадало 41,4 % експорту України та майже 45 % імпорту. Китай посідають друге місце за обсягом зовнішньоторговельного обороту. Туреччина, Китай, Італія, Польща це - країни до яких найбільше експортувались товари серед інших країн. Серед найбільших країн-партнерів експорт товарів

збільшився до Угорщини на 17,2 %, Індії – на 14,7 %, Нідерландів – на 10,1 %, Польщі – на 6,2 %, Єгипту – на 5,3 %, Німеччини – на 4,2 %, до решти найбільших країн-партнерів зменшився: Туреччини – на 26,5 %, Китаю – на 25,3 %, Італії – на 3,4 %. Проаналізувавши дані слід зазначити, що серед країн ЄС найбільш важливим товарним імпортом є Німеччина, Польща та Китай, серед інших країн найбільший імпорт товарів здійснюється з Китаю, Білорусі, та Туреччини.

Список використаних джерел:

1. Association agreement between the European Union and its member states, of the one part, and Ukraine, of the other part, available at https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/november/tradoc_155103.pdf
2. Zadoia, A. O. (2016). Ukraine's foreign trade: modern scale, structure and trends [Zovnishnia torhivlia Ukrainy: suchasni masshtaby, struktura i tendentsii], *Akademich-nyi ohliad*, 2 (45), p. 110–117 (in Ukrainian).
3. Tryfonova, O. D., Doroshkevych, Ye. S. (2017). Analysis of influence of external and internal factors of foreign economic activity of Ukraine, through the research of export-import operations [Analiz vplyvu zovnishnikh ta vnutrishnikh faktoriv na zovnishnoekonomichnu diialnist Ukrainy, shliakhom doslidzhennia eksportno-import-nykh operatsii], *Efektivna ekonomika*, 6, available at URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5647> (in Ukrainian).
4. DataBank. World Development Indicators. The World Bank Group, available at URL: <https://databank.worldbank.org/data/source/world-development-indicators#>
5. Shapran, V. (2016). Has the Polish economy fallen ill? Several lessons for Ukraine [Chy zaneduzhala polska ekonomika? Kilka urokiv dlia Ukrainy], *Yevropeiska pravda*, available at URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2016/05/19/7049324/> (in Ukrainian).

СЕКЦІЯ 8

ДЕРЖАВНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Кудлай І. В.

старший викладач кафедри міжнародних відносин та права
Національний університет «Одеська політехніка»

Зеленін М. О.

здобувач освітнього рівня «бакалавр»
Національний університет «Одеська політехніка»
Одеса, Україна

ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність питань міжнародного співробітництва держав у сфері інформаційної безпеки обумовлена залежністю всіх сфер життя сучасного суспільства від інформаційних технологій. Інформаційна залежність усіх сфер життєдіяльності нашого суспільства та держави надзвичайно велика. Так, за оцінками американських експертів, порушення роботи комп'ютерних мереж, що використовуються в системах управління державними та банківськими структурами США, здатне завдати економіці країни серйозної шкоди, порівнянної зі шкодою від застосування проти США ядерної зброї.

Поширення нових глобальних засобів комунікації, з одного боку, відкриває колосальну змогу розвитку суспільства, з другого, породжує численні проблеми, пов'язані з загрозами застосування сучасних ІКТ, вирішення яких можливе лише спільними зусиллями міжнародного співтовариства.

Сьогодні цілком зрозуміло, що домінуючою тенденцією подальшого розвитку сучасного світу є перехід від індустріального до інформаційного суспільства, в якому об'єктами та результатами праці переважної частини зайнятого населення стануть інформаційні ресурси та наукові знання. З'ясуємо, що ж таке – «інформаційне суспільство»?

Процес інформатизації торкнувся практично всіх сторін життя суспільства, є характерною рисою якого є інформатизація. Нові інформаційні технології активно впроваджуються у всі сфери народного господарства. Комп'ютери є основою безлічі автоматизованих систем обробки інформації, що здійснюють зберігання та обробку інформації, надання її споживачам, реалізуючи цим сучасні інформаційні технології для зниження ризику втрати клієнтів та цілісності бренду.

Процес захисту інформаційних активів від несанкціонованого доступу, використання, модифікації, розкриття та знищення носить назву інформаційної безпеки. Вона включає всі аспекти захисту конфіденційності, цілісності і доступності інформації.

Необхідно допомогти організаціям захистити свою інтелектуальну власність, дані клієнтів, комерційні таємниці, інформацію, що є власністю, та інші активи - такі як ресурси, бази даних, що мають цінність - від доступу, використання або розкриття неавторизованими особами зі злим наміром. Це і є метою інформаційної безпеки.

У сучасному світі, де люди постійно обмінюються інформацією в Інтернеті через електронну пошту, аккаунти в соціальних мережах тощо, користуються всякими сайтами, компанії повинні впроваджувати надійні програми інформаційної безпеки, щоб захистити свої дані та запобігти їх зламуванню. Засоби захисту сучасних інформаційних систем мають враховувати сучасні форми подання інформації (гіпертекст, мультимедіа тощо). Розвиток локальних мереж Internet диктує необхідність ефективного захисту за віддаленого доступу до інформації. Також необхідно здійснювати захист від автоматичних засобів нападу: комп'ютерних вірусів, автоматизованих засобів злому.

Таким чином, звернемо увагу на те, що у сучасному світі дуже швидкими темпами розвивається інформаційне суспільство: комп'ютери контролюють роботу атомних реакторів, розподіляють електроенергію, керують літаками та космічними кораблями, визначають надійність систем оборони та банківських систем,

використовуються електронні черги та «життя у смартфоні», тобто використовуються у всіх сферах суспільного життя, що забезпечують благополуччя і навіть життя безлічі людей. У зв'язку з цим, вкрай важливо забезпечувати належне функціонування системи моніторингу інформаційних ресурсів і процесів в інформаційно-телекомунікаційних системах, програмних та програмно-апаратних комплексів виявлення вторгнень різних рівнів та класів, підтримувати працездатність та забезпечувати конфігурування систем виявлення вторгнень в інформаційно-телекомунікаційних системах.

Проблема інформаційної безпеки діючих систем зберігання, передачі та обробки інформації стає життєво важливою суспільству. Ми живемо в епоху глобальної інформатизації, у зв'язку з цим стає як ніколи важливою проблема доступу до інформації. Недарма відома мудрість говорить: «Хто володіє інформацією, той має світ».

Список використаних джерел:

1. Забара І. М. Міжнародна інформаційна безпека в міжнародному праві: до питання визначення / І. М. Забара // Український часопис міжнародного права. 2012. № 4. С. 63-69.
2. Концепція забезпечення інформаційної безпеки держави : проект [Електронний ресурс]. URL: http://mip.gov.ua/done_img/d/30-project_08_06_15.pdf.
3. Маракова І. Проблеми комплексного забезпечення безпеки інформації в Україні / І. Маракова, А. Рибак, П. Тесленко // Вісник УАДУ. 2011. № 3. С. 343-346.
4. Міжнародна інформаційна безпека: Сучасні виклики та загрози [Текст]. К.: Центр вільної преси, 2016. 916 с.
5. Турута О. В., Жидкова О. О. Інформаційна безпека: людина, суспільство, держава // ХНУР, Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна, серія «Теорія культури і філософія науки». Випуск 57. 2017. С. 27-54.
6. Хільчевська І. Г. Інформаційна глобалізація: сучасні тенденції та перспективи [Електронний ресурс] / І. Г. Хільчевська // Геополітика и екогеодинаміка регіонів. Т. 10, вип. 2. URL: <http://geopolitika.crimea.edu/arhiv/2014/tom10-v-2/050xilch.pdf>.

7. Юдін О. К. Інформаційна безпека держави: Навчальний посібник [Текст] / О. К. Юдін, В. М. Богущ. Х.: Консум, 2005. 576 с.

СЕКЦІЯ 9

УКРАЇНА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ: НОВІ СВІТОВІ РЕАЛІЇ

Гавриленко Н. Н.

здобувач освітнього рівня «бакалавр»

Національний університет «Одеська політехніка»

Кудлай І. В. (науковий керівник)

старший викладач кафедри міжнародних відносин та права

Національний університет «Одеська політехніка»

м. Одеса, Україна

МІЖНАРОДНА РЕАКЦІЯ НА ЕКОЦИД РФ В УКРАЇНІ

Сьогодні, українська та світова спільнота переживає нове потрясіння у вигляді нового військового злочину рф в Україні, а саме — екоциду. Штучно створена підривом Каховської ГЕС екологічна катастрофа завдала непомірної шкоди цивільному населенню, як на окупованих, так і на підконтрольних українській армії територіях. Також, підриг дамби спровокував значні втрати серед місцевої флори та фауни, вимив величезну кількість шкідливих речовин у Чорне море, а також заклав основу для нових екологічних катастроф в регіоні.

Одним з гострих та кричущих наслідків такого військового злочину є також економічна шкода, адже в мирний час Херсонська область була одним з лідерів виробництва агропродукції в Україні [6]. Події останніх днів говорять про те, що варто очікувати значного скорочення експорту українського зерна на світові ринки, що знову завдасть шкоди найбільш вразливим до голоду країнам.

Разом з тим, великі проблеми з водопостачанням переживає й тимчасово окупований Крим, який тепер на роки позбавлений

водозабезпечення, і знаходиться за півроку від гуманітарної катастрофи.

У перші години підриву Каховської ГЕС можна було побачити те, наскільки бездіяльною виявилась світова спільнота перед відкритим воєнним злочином окупаційної армії, яка контролювала Каховську ГЕС з першого дня, та замінювала її. Втім це не завадило ООН, Червоному Хресту, МАГАТЕ, Грінпіс, та іншим урядовим та неурядовим організаціям витримувати інформаційну тишу стосовно найбільшої техногенної катастрофи з часів аварії на ЧАЕС. Навіть навпаки, зберігалась драматична інформаційна тиша, прямо у години розвитку катастрофи.

Ще одним аспектом замовчування та ігнорування військового злочину РФ є відсутність негайної допомоги ООН та інших відповідальних організацій за захист цивільного населення в умовах військових конфліктів та гуманітарних катастроф. Серед списку того, що не було запропоновано/зроблено є наступні дії: Не було проінформовано населення окупованих територій про те, що їм загрожує небезпека. Не було сформовано порятункові групи для евакуації постраждалих з зони затоплення, не було також названо відповідального за скоєння злочину. Натомість ООН вирішили необхідним через годину після підриву ГЕС росією привітати світ з «Днем російської мови» [1]. Лише через дві доби після події, почався процес перемовин з РФ, аби надати допомогу постраждалим з безпековими гарантіями від агресора. За словами заступника МЗС України Андрія Мельника, світ не відреагував на військовий злочин правильним чином, висловивши лише занепокоєння. “Але нових каральних заходів проти Кремля не було. Це пожежонебезпечно. Це може підштовхнути Путіна до ще гірших злочинів”, – зазначив Андрій Мельник [3].

Не менш загрозливим є небезпечне поширення дезінформації росією. Хоча кожен свій злочин РФ покриває товстим шаром пропаганди та звинуваченнями української сторони, правда, як в випадку з Бучею та Ірпенем, попри всі спроби окупанта знаходить свій шлях. Так і в цьому випадку, росія здійняла велику інформаційну

хвилю пропаганди, яку на даний момент очолює Такер Карлсон, звільнений з Fox News телеведучий, що у своєму популярному відео перекладає відповідальність за підриг ГЕС на Україну. На цей час посібниками російської пропаганди стали Ілон Маск, російський представник в ООН Небензя та інші корисні для Кремля фігури [5].

Натомість Україна все ще отримує підтримку від своїх партнерів та медіаспільнота. Таким чином журналісти The New York Times за підсумками розмови з інженерно-технічними фахівцями та експертами із боєприпасів дійшли висновку, що найімовірнішою причиною руйнування дамби Каховської ГЕС був вибух зсередини [3]. Україну також підтримала Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн, анонсувавши нову підтримку та допомогу постраждалим [7]. Екологічна спільнота не дивлячись на кволу реакцію, також долучилась до засудження росії за скоєний злочин — Україну підтримала й Грета Тунберг, заявивши, що росія повинна відповісти за свої злочини проти українського народу, які вона зробила після повномасштабного вторгнення [2]. Також допомогу анонсував гендиректор МАГАТЕ Рафаель Гроссі, на фоні припинення подачі води для охолодження реакторів ЗАЕС, та потенційних загроз підригу станції, в ході майбутнього відступу росіян з позицій [4].

У підсумку хочу зазначити, що військовий злочин росії не набув розголосу, та не був засуджений належним чином. Разом з тим Україна вимушена знову покладатися на допомогу своїх союзників, та виборювати своє право на існування, без суттєвих змін та наслідків щодо неспровокованої військової агресії рф. Важливим на даному етапі є подальше висвітлення ситуації навколо підригу каховської ГЕС, надання допомоги постраждалим, тиск на ООН, та інші міжнародні організації за їх безпорадність. Пошук відповідальних за злочин та підтримка української армії, як найкращий та найефективніший інструмент боротьби з військовими злочинами рф.

Список використаних джерел:

1. Ukrinform. Україна відреагувала на «привітання» ООН з нагоди дня російської мови. Укрінформ - актуальні новини України та світу.

URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3719198-ukraina-vidreaguvala-na-privitanna-oon-z-nagodi-dna-rosijskoi-movi.html> (дата звернення: 09.06.2023).

2. Бережанський І. Екоактивістка Грета Тунберг відреагувала на підрив Каховської ГЕС. ТСН.ua. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/ekoaktivistka-greta-tunberg-vidreaguvala-na-pidriv-kahovskoyi-ges-2346412.html> (дата звернення: 09.06.2023).

3. Відсутність міжнародної реакції на підрив Каховської ГЕС може підштовхнути Путіна до ще гірших злочинів - МЗС. Прямий. URL: <https://prm.ua/vidsutnist-mizhnarodnoi-reaktsii-na-pidryv-kakhovskoi-hes-mozhe-pidstovkhnuty-putina-do-shche-hirshykh-zlochyniv-mzs/> (дата звернення: 09.06.2023).

4. Гендиректор МАГАТЕ оголосив програму допомоги Україні через підрив греблі Каховської ГЕС. Громадське телебачення. URL: <https://hromadske.ua/posts/gendirektor-magate-ogolosiv-programu-dopomogi-ukrayini-cherez-pidriv-grebli-kahovskoyi-ges> (дата звернення: 09.06.2023).

5. Зеленюк Х. "Вона зруйнувалася" і "не все так однозначно": чому світ злякався й заплющив очі на підрив Росією Каховської ГЕС. ТСН.ua. URL: <https://tsn.ua/exclusive/vona-zruynuvalasya-i-ne-vse-tak-odnoznachno-chomu-svit-zlyakavsya-y-zaplyuschiv-ochi-na-pidriv-rosiyeyu-kahovskoyi-ges-2346277.html> (дата звернення: 09.06.2023).

6. Тарас Висоцький. Землі, які затоплені, потребують повної агроекологічної оцінки. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/zemli-yaki-zatopleni-potrebuyut-povnoyi-agroekologichnoyi-ocinki-taras-visockij> (дата звернення: 09.06.2023).

7. Урсула фон дер Ляєн. Russia will have to pay for the war crimes committed in Ukraine. The destruction of the dam, an outrageous attack. Twitter. URL: <https://twitter.com/vonderleyen/status/1666115669149077504> (date of access: 09.06.2023).

Кислюк Л. В.

Харківський національний аерокосмічний
університет ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

м. Харків, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ БІБЛІОТЕК В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

(на прикладі національних бібліотечних установ України)

В умовах будь-якої повномасштабної війни не можуть не відбуватись суттєві зміни в бібліотечно-інформаційній діяльності. Проте, на нашу думку, ці зміни є не тільки наслідком воєнного стану. Вони значною мірою відображають провідні глобальні тренди її трансформації у ХХІ ст. як за формою, так і за змістом. У першому випадку, йдеться про т. зв. «цифрову трансформацію», яка давно вже вийшла за межі бізнес-процесів. З моменту створення Міністерства цифрової трансформації України вона постає найважливішим інструментом уніфікації та симуляції процесів диджиталізації усіх сфер соціальної комунікації [1] з метою надолуження відставання країни темпах розвитку та питомої ваги власне цифрової економіки. На нашу думку, достатній рівень диджиталізації бібліотек у форматі їх сайтів, досягнутий до лютого 2022 року, узвичаєння для значної кількості бібліотечних працівників використання онлайн-можливостей [5; 24], а також широкі і доступні можливості представлення бібліотек у форматі блогів у соціальних медіа забезпечують не тільки збереження інформаційного обслуговування читачів в умовах руйнування традиційної бібліотечної інфраструктури (лише за перші 6 місяців повномасштабної агресії припинили свою діяльність майже 20% усіх бібліотек на підконтрольній Україні території), але й створення напрямів комунікативної діяльності. Зокрема, йдеться, про захист інформаційного простору, збирання документальних матеріалів про війну, надання корисної інформації для переселенців, онлайн тренінги з надання першої домедичної допомоги, психологічної

підтримки, емоційної розрядки, здійснення волонтерських проєктів; благодійна діяльність тощо [2].

Наприклад, Національна юридична бібліотека України у співпраці з Інститутом інформаційних технологій Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського започаткували роботу інформаційно-аналітичного ресурсу «БІЖЕНЦІ ТА ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ | REFUGEES AND INTERNALLY DISPLACED PERSONS» nbuv.gov.ua/nowar.

Ресурс розрахований на внутрішньо переміщених осіб, фахівців державних та регіональних органів управління, місцевого самоврядування, представників територіальних громад, громадських організацій, бібліотечних установ, науковців, освітян, а також усіх зацікавлених у розв'язанні проблем ВПО [3].

5 серпня 2022 р., на 163 день загарбницької війни, Національна наукова медична бібліотека України, Секція працівників медичних бібліотек ВГО «Українська бібліотечна асоціація» та провідні медичні бібліотеки зібрали колег на науково-практичному семінарі «Медичні бібліотеки в умовах війни».

На платформі zoom відбулося спілкування та обговорення актуальних проблем роботи медичних бібліотек в складних умовах війни, зокрема: здійснення інформаційних запитів лікарів військових шпиталів через онлайн-довідку і електронну доставку документів стосовно тем військової медицини і домедичної допомоги, з питань невідкладної військової хірургії, посттравматичних та стресових розладів, психологічної допомоги тощо [4].

Міжнародна солідарність бібліотек світу надає цим можливостям глобальних перспектив.

Важливо, що у змістовному плані маємо не просто поступову трансформацію бібліотек із суто інформаційних на соціокультурні центри, яке підтверджується даними опитування представників бібліотечної сфери. Якщо в 2015 р. пріоритетним завданням бібліотеки було задоволення інформаційних потреб споживачів бібліотечних послуг (відповідно 76 % і 34 %), то в 2021 р. основним завданням

стала соціокультурна діяльність (відповідно 72 % і 38 %) [5; 22]. Йдеться про перетворення бібліотек на дедалі активнішого суб'єкта соціально-комунікативної діяльності, яке компенсує занепад її традиційних інформаційних функцій. Отже, як це не парадоксально, повномасштабна агресія російської федерації не тільки завдає матеріальної шкоди бібліотечній сфері України та часто нівечить долі бібліотечних працівників, вона надає їй нові пріоритети функціонування, відкриває більші можливості, підвищує її соціальну роль. Найважливішим завданням бібліотек після перемоги буде правильно цим шансом скористатись.

Список використаних джерел:

1. ПОЛОЖЕННЯ про Міністерство цифрової трансформації України. ЗАТВЕРДЖЕНО Постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d9/6f6/aa2/5d96f6aa24a57485175952.docx>
2. Новальська Ю. В. Публічні бібліотеки України в умовах воєнного стану. URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/1492>
3. Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5874>
4. Науково-практичний семінар «Медичні бібліотеки в умовах війни». URL: <https://library.gov.ua/naukovo-praktychnyy-seminar-medychni-biblioteku-v-umovakh-viyny/>
5. Бутко Л. В., Василенко Д. П., Саранча В. І. Соціокультурна діяльність бібліотеки в умовах її цифровізації. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. № 1. С. 19–26.

Кривдіна І. Б.

канд. іст. наук, доцент кафедри міжнародних відносин та права
Національний університет «Одеська політехніка»

Доперук В. І.

здобувач освітнього рівня «бакалавр»
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

АНТИТЕРОРИСТИЧНЕ ПАРТНЕРСТВО ЄС-УКРАЇНА: ВИКОРИСТАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗШИРЕННЯ

Досвід протидії тероризму, накопичений ЄС, має важливе міжнародне значення й може стати предметом не тільки наукового дослідження, а й творчого застосування на практиці в Україні в інтересах забезпечення її національної безпеки від зовнішніх та внутрішніх терористичних загроз.

Для України проблемні аспекти європейської політики безпеки у сфері протидії тероризму, які проявляються на сучасному етапі, є актуальними з огляду на необхідність урахування європейського досвіду для вдосконалення механізмів реалізації державної антитерористичної політики, розроблення Концепції протидії екстремізму й тероризму. Активна участь української держави в системі забезпечення міжнародної безпеки, а також збільшення міграційних потоків з регіонів терористичної активності, нестабільність внутрішньополітичної обстановки переводять питання протидії тероризму в площину посиленої уваги щодо вжиття ефективних заходів для запобігання терористичній загрозі.

Згідно з визначенням, яке міститься у документі ЄС «Європейська стратегія безпеки» (European Security Strategy), пріоритетним стратегічним інтересом для Європи є забезпечення існування «убезпеченої Європи в досконалішому світі». Цей інтерес згідно з положеннями Лісабонської угоди ґрунтується на «універсальних цінностях непорушних і невід'ємних прав людини, свободи, демократії, рівності та верховенства права». «Європейська стратегія безпеки» 2003 року, уточнена у 2009 році резолюцією Європейського Парламенту, на сьогодні визначає серед основних загроз стратегічним інтересам Європи в тому числі й тероризм.

Згідно Стратегії забезпечення державної безпеки, затвердженої Указом Президента України від 16 лютого 2022 року основними завданнями державної політики у сфері забезпечення державної безпеки є системна протидія економічному тероризму, а також

інтенсифікація боротьби з тероризмом та організованою злочинністю. Очевидно, що близькість підходів між Україною та ЄС щодо ідентифікації стратегічних інтересів та сприйняття загроз створює сприятливе середовище для розвитку взаємовигідного співробітництва [5].

Служба безпеки України визнає правомірність зближення відомства з реаліями Європейського Союзу. На відомчому сайті можна прочитати: «На виконання стратегічного курсу України на європейську інтеграцію СБ України: здійснюється міжнародне співробітництво з країнами ЄС з протидії міжнародному тероризму, розповсюдженню зброї масового знищення, організованій злочинності, незаконній міграції, торгівлі людьми, кіберзлочинності та іншим загрозам національній та міжнародній безпеці; імплементуються положення Порядку денного асоціації Україна – Європейський Союз; виконуються заходи Плану дій Україна – ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки...» [3].

Стаття 13 під назвою «Боротьба з тероризмом» Угоди про асоціацію (УА) між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони містить інформацію, що сторони домовились співробітничати на двосторонньому, регіональному та міжнародному рівнях з метою запобігання та боротьби з тероризмом відповідно до міжнародного права, міжнародних норм у сфері прав людини, а також відповідно до гуманітарного права та норм права, що регулюють статус біженців.

Україна та ЄС значною мірою просунулися в імплементатії Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом. Найбільшою мірою це стосується сфер, де спостерігаються обоюдно позитивні оцінки досягнень України як вітчизняними, так і іноземними експертами: політичний діалог у сфері СЗБП, імплементатія принципу інтегрованого управління кордонами, боротьба з тероризмом. Іноземні експерти більш позитивно, порівняно з українськими колегами, оцінюють досягнення України в розв'язанні

регіональних конфліктів, участі в навчаннях, тренуваннях, а також у військових і цивільних операціях СПБО ЄС [3].

Багато було зроблено й у сфері протидії кібертероризму. Так, 13 травня 2021 р. в Україні офіційно відкритий «Кіберцентр UA30». Він призначений для захисту критичної інформаційної інфраструктури: державних реєстрів, інформаційних ресурсів, інформаційних систем критично важливих підприємств. На його базі працюють команда CERT-UA (Computer Emergency Response Team of Ukraine) і тренінговий центр для фахівців з питань кібербезпеки, а також планується створення Національного центру резервування державних інформаційних ресурсів [1].

У березні 2021 р. РНБО схвалила проект нової Стратегії кібербезпеки України на 2021-2025 рр., якою передбачене суттєве зміцнення наявних інституційних спроможностей з протидії кіберзагрозам [7].

Відповідно до згаданих вище ініціатив ЄС і пропозицій Саміту Україна-ЄС у жовтні 2020 р., 3 червня 2021 р. відбулися перші кібердіалоги Україна-ЄС. Україна стала сьомою державою серед не-членів Євросоюзу та першою серед країн Східного партнерства, яка має унікальний формат обміну кращими практиками у сфері кібербезпеки.

В рамках боротьби зі злочинністю і тероризмом 4 червня 2020 р. ухвалений Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою» [4]. 16 вересня 2020 р. схвалена Стратегія боротьби з організованою злочинністю [4].

22 січня 2021 р. відбулася конференція за участі представників Департаментів НПУ, Europol і CEPOL (Агентства ЄС з підготовки співробітників правоохоронних органів). Сторони обговорили співпрацю в рамках двох нових проектів: «Боротьба з організованою злочинністю у регіоні Східного партнерства» і «Навчання та оперативне партнерство проти організованої злочинності» (TOPCOR). Підготовлені проекти документів стосовно співробітництва НПУ з відповідними структурами держав-членів ЄС з питань боротьби зі

злочинністю: Угоди з МВС Франції про створення спільної групи експертів у сфері боротьби з транснаціональною організованою злочинністю; Меморандуму з МВС Естонії про співробітництво у сфері запобігання та боротьби зі злочинністю; Меморандуму з МВС Чехії про здійснення спільного патрулювання на її території. У 2020 р. ЄК представила новий порядок денний боротьби з тероризмом, головними напрямками якої є передбачення, запобігання, захист, реагування, а одним з ключових принципів — плідна співпраця, координація та взаємодія з партнерами. На початку грудня 2020 р. КМЄС організувала стратегічний дводенний вебінар з питань боротьби з тероризмом для представників СБУ та Europol. Метою заходу було налагодження контактів і поглиблення співпраці між Європейським контртерористичним центром (European Counter Terrorism Centre, ECTC) та Антитерористичним центром СБУ. 17 червня 2021 р. ухвалене рішення про проведення огляду загальнодержавної системи боротьби з тероризмом і забезпечення врахування його результатів під час реалізації Концепції боротьби з тероризмом в Україні. Згідно з Концепцією, головними складовими боротьби з тероризмом в Україні є: запобігання терористичній діяльності; виявлення і припинення терористичної діяльності; усунення та мінімізація її наслідків; антитерористичне забезпечення об'єктів можливого терористичного посягання; міжнародне співробітництво з питань боротьби з тероризмом. Удосконалення механізму функціонування загальнодержавної системи боротьби з тероризмом, крім заходів на національному рівні, передбачає: забезпечення повного виконання міжнародних договорів у сфері боротьби з тероризмом, укладених у рамках ООН, інших міжнародних організацій, членом яких є Україна; удосконалення та розширення взаємодії суб'єктів боротьби з тероризмом із правоохоронними органами та спеціальними службами іноземних держав, антитерористичними структурами ООН, ОБСЄ, НАТО, ЄС, іншими міжнародними організаціями, що здійснюють боротьбу з тероризмом, на підставі міжнародних договорів; забезпечення на регулярній основі обміну досвідом суб'єктів боротьби з тероризмом із відповідними

органами іноземних держав та міжнародними організаціями, що здійснюють боротьбу з тероризмом, стажування та навчання за кордоном вітчизняних фахівців у рамках міжнародного співробітництва. На основі методології Europol, за сприяння КМЄС та за участі експертів з Канади та Литви розробляється українська версія методології оцінки ризиків тяжких злочинів та організованої злочинності (Serious and Organised Crime Threat Assessment, SOCTA) [2].

Таким чином, ухвалена у 2019 р. Концепція боротьби з тероризмом в Україні загалом кореспондується з представленою Єврокомісією наприкінці 2020 р. антитерористичним документом, а взаємодія контртерористичних органів України та ЄС має забезпечити узгодження деталей співробітництва у сфері боротьби з тероризмом.

Взагалі, масштаби і різноманітність проявів безпекової взаємодії між Україною та ЄС дають багато прикладів для оптимізму, бо відбувається розширення безпекового діалогу між Україною та ЄС, поглиблення стосунків і успіхи на окремих напрямках співробітництва у оборонній та правоохоронній сферах.

Список використаних джерел:

1. В Україні відкрили Кіберцентр UA30, який захищатиме державу від кібератак. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/v-ukrayini-vidkrili-kibercentr-ua30-yakij-zahishchatime-derzhavu-vid-kiberatak> (дата звернення 12.06.2023)

2. Партнерство Україна-ЄС у безпековій сфері: сучасний стан і перспективи: доповідь. Центр Разумкова. К, 2021. 71 с.

3. Потенціали співробітництва України з ЄС у сфері безпеки (Центр досліджень армії конверсії та роззброєння для фонду Конрада Аденауера) Валентин Бадрак, Сергій Згурець, Василь Лаптічук, Леонід Поляков. 44 с. URL: https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=3c38095e-4b0b-26e6-380a-7c3aaabec671e&groupId=252038 (дата звернення 11.06.2023)

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо

відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою: Закон України від 04 червня 2020 р. Верховна Рада України. Законодавство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-20#Text> (дата звернення 12.06.2023)

5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року «Про Стратегію забезпечення державної безпеки»: Указ Президента України №56/2022. Президент України. Володимир Зеленський. Офіційне Інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377> (дата звернення 10.06.2023)

6. Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю: Кабінет Міністрів України. Розпорядження. Верховна Рада України. Законодавство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-p#Text> (дата звернення 13.06.2023)

7. Проєкт Стратегія кібербезпеки України (2021 – 2025 роки). Рада Національної безпеки і оборони України. Офіційний портал. URL: <https://www.rnbo.gov.ua> (дата звернення 13.06.2023)

Ровинська К. І.

доцент, кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри державознавства, права та європейської інтеграції
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Сьогоднішня Стратегія національної безпеки [4] не поділяє загроз на внутрішні й зовнішні, а виділяє лише найбільш істотні у цій сфері, де головною ланкою є державне управління. А тому ці загрози складають основу загроз державного управління, а їх поділ на зовнішні та внутрішні дасть можливість відстежити часову динаміку їхніх змін. Як часто наголошується, державне управління у

зовнішньополітичній сфері в сучасних умовах зазвичай здійснюється за межами країни за участю міжнародної спільноти, де й приймаються доленосні рішення стосовно України. У зв'язку з цим його ще називають зовнішнім управлінням [3, с. 59]. Це покладає великі й відповідальні завдання на Міністерство закордонних справ України, вітчизняні дипломатичні представництва за кордоном по ефективному відстоюванню інтересів незалежної держави.

Загрози державному управлінню поділяються не лише на зовнішні та внутрішні. Вони можуть класифікуватися і за іншими ознаками: за часом – довготривалі, короткотривалі і тимчасові; за місцем поширення – місцеві, регіональні, загальнодержавні; за наслідками – локальні, масштабні, катастрофічні тощо.

Разом з тим, реорганізованою у минулому Національною академією державного управління при Президентові України розроблено та запропоновано власне бачення дефініції «управлінська безпека», згідно з якою під цим поняттям пропонується розуміти «стан внутрішніх і зовнішніх умов діяльності керівника у сфері державного управління, що нейтралізують або виключають можливість вироблення, прийняття й реалізації управлінських рішень, які можуть призвести до негативних наслідків для держави й суспільства у різних сферах, у тому числі в зовнішньополітичній» [2, с.76].

Якщо під поняттям «керівник» сприймати кого-небудь з управлінців держави, наділених відповідними і достатніми владними повноваженнями, то з цим визначенням за певних умов і виведення на рівень інших зовнішніх, внутрішніх, регіональних загроз, ризиків і викликів, а також факторів та управлінських функцій, що впливають на стан державного управління, можна погодитись. Тому при розробці Концепції управлінської безпеки треба визначити її змістовні складові, до яких необхідно включити: забезпечення управлінської безпеки; виклики, небезпеки та загрози управлінській безпеці; захист об'єктів управлінської безпеки; загальну структуру системи управлінської безпеки.

Необхідно визнати той факт, що під час війни з російською федерацією система забезпечення національної безпеки, яка була

побудована за роки незалежності України, виявила ряд недоліків, які засвідчили, що суб'єкти забезпечення національної безпеки, так і законодавча основа їх діяльності не були готові до російської агресії.

Серед головних причин, що призвели до низької ефективності системи забезпечення національної безпеки України, на нашу думку, слід звернути увагу на наступне:

- формування системи забезпечення національної безпеки України відбувалося під тиском світових та регіональних лідерів, які керувалися власними національними інтересами, а не інтересами України (вимоги до України стосовно відмови від ядерної зброї без надання їй дієвих гарантій безпеки);

- політичне керівництво України на протязі всього періоду незалежності формально ставилось до захисту національних інтересів (виконання законодавства з питань національної безпеки, Стратегій національної безпеки не реалізовувались), але не докладало необхідних зусиль для формування та розвитку системи забезпечення національної безпеки України (хронічне недофінансування програм розвитку складових сектору безпеки, що кожен рік погіршувало їх стан і призводило до поширення корупції та повного занепаду);

- неспроможність системи забезпечення національної безпеки України до аналізу безпекового середовища та своєчасного виявлення загроз, а також вплив іноземних спецслужб на керівництво суб'єктів забезпечення національної безпеки України в результаті багатовекторної зовнішньої політики в умовах цілеспрямованого поглиблення розбіжностей у політичних орієнтаціях населення за регіональним принципом та налаштованість представників політичного керівництва держави на реалізацію власних, корпоративних, а не національних інтересів, сприяють відцентричним тенденціям і неготовності системи забезпечення національної безпеки до протидії загрозі сепаратизму, що пояснюється незавершеністю формування цієї системи та виробленням помилкових управлінських рішень з питань забезпечення національної безпеки [1, с.3].

Таким чином, управлінські рішення – це один з важливих елементів державно-управлінської безпеки. Державне управління

повинно виявляти і аналізувати потенційні загрози для безпеки країни, а також приймати обґрунтовані рішення щодо їх запобігання та мінімізації наслідків.

Розробка та впровадження державних програм, стратегій, планів дій, різноманітних законодавчих актів та нормативно-правових документів, що забезпечують реалізацію політики у сфері національної безпеки – є функціональним завданням управлінських рішень.

Прийняття управлінських рішень передбачає глибокий аналіз ризиків і загроз, що мають бути враховані при формулюванні та реалізації державної політики з питань безпеки. Також важливо забезпечувати ефективну комунікацію та координацію між різними відомствами та органами державного управління, які мають відповідати за здійснення заходів щодо забезпечення національної безпеки.

На нашу думку, державно-управлінська безпека – це комплекс заходів та процедур, спрямованих на забезпечення безпеки в державному управлінні. Основна мета такої безпеки полягає у захисті національних інтересів, збереженні стабільності та функціонування держави, а також забезпеченні безпеки державних структур та посадових осіб.

Список використаних джерел:

1. Дацюк А., Садовський В., Полтораков О., Марутян Р. Аналіз державної політики у сфері національної безпеки і оборони України. 2015. Київ. URL: <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/Analiz-polityky-NB-pravl-final.pdf>

2. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація: монографія / кол. авт.; відп. ред. проф. Н. Р. Нижник. Київ: УАДУ при Президентові України, 1997. 448 с.

3. Забезпечення національної безпеки за основними напрямками життєдіяльності України: навчальний посібник: у 2-х ч.: Ч. I / В. А. Омельчук, М. П. Стрельбицький, С. Г. Гордієнко та ін.; за заг. ред. А.

М. Кислого, М. П. Стрельбицького. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 304 с.

4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України; Стратегія від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

Сліпенюк В. В.

доцент кафедри державознавства, права та європейської інтеграції
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

ВЧИНЕННЯ РОСІЄЮ ЕКОЦИДУ В УКРАЇНІ: НА ПРИКЛАДІ РУЙНУВАННЯ КАХОВСЬКОЇ ГЕС

Початок росією війни в Україні у 2014 році значною мірою відобразився не лише на наших громадянах, а й загалом на екологічній ситуації в нашій державі. Особливих страждань нашій країні завдав перехід війни у повномасштабне вторгнення, яке відбулось у лютому 2022 року, коли війська окупантів здійснили перетин державного кордону зі зброєю та військовою технікою. Силами ворога на нашій території регулярно вчиняються військові злочини, що свідчить про мету окупантів в знищенні нас та нашої ідентичності.

Поруч із щоденними людськими стражданнями які вчиняються руками окупантів, як на тимчасово окупованих територіях, так і на територіях контрольованих нашою державою, у вигляді в т.ч. повітряних обстрілів, катувань, зґвалтувань, вбивств, також потерпає від війни навколишнє середовище. Військові дії завдають суттєвої шкоди екологічній системі нашої держави, оскільки тварини та рослини не можуть убезпечити себе від наслідків війни. Під час проведення військових дій, окупанти доволі часто використовують тактику спаленої землі, знищуючи для досягнення власних злочинних цілей все живе і не живе на своєму шляху.

Дії росії на території нашої держави, поряд із іншими злочинами, можна розцінювати як екоцид. Термін екоцид вперше було використано Артуром У. Галстоном у 1970 році на Конференції з питань війни і національної відповідальності, що найменував знищення джунглів В'єтнаму. У 1972 році шведський прем'єр-міністр Улоф Пальме у своїй промові на Конференції ООН із навколишнього середовища людини, розглядаючи питання величезних руйнувань, спричинених бомбардуваннями, широкомасштабним використанням бульдозерів та гербіцидів, фактично закріпив термін «екоцид», вимагаючи термінової міжнародної уваги до зазначених проблем [1, с. 354].

Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду, серед воєнних злочинів виділяє: умисне вчинення нападу з усвідомленням того, що такий напад призведе до серйозної шкоди навколишньому природному середовищу, яка буде явно надмірною в порівнянні з конкретною та безпосередньо очікуваною загальною військовою перевагою [2]. Міжнародне нормативне закріплення дій, які шкодять навколишньому середовищу, як воєнних злочинів, зумовлено розміром шкоди завданої природі. Суттєва зміна навколишнього середовища може спричинити значні наслідки у вигляді неможливості перебувати та проживати на певній території як людям, так і іншим живим організмам.

Кримінальний кодекс України у ст. 441 також передбачає на національному рівні відповідальність за вчинення екоциду, а саме: масового знищення рослинного або тваринного світу, отруєння атмосфери або водних ресурсів, а також вчинення інших дій, що можуть спричинити екологічну катастрофу [3].

Екоцид можна охарактеризувати як умисне знищення чи завдання суттєвої шкоди навколишньому середовищу (рослинам, тваринам, атмосфері, водним ресурсам), що спричиняє або може спричинити екологічну катастрофу, як загрозу існування людини та інших живих організмів.

Враховуючи те, як ворог веде війну на нашій території, можна прийти до висновку, що дії російської армії підпадають під визначення

екоциду, та лише повний розгром окупаційних військ в Україні та притягнення винних осіб до відповідальності, може забезпечити збереження та захист екологічної системи нашої держави.

Згідно із даними, озвученими Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, сума збитків, завданих рф надрам, атмосферному повітрю, водним та земельним ресурсам України, станом на лютий 2023 року вже сягала 8 трлн гривень [4]. Але навколишнє середовище важко оцінювати в грошовому вимірі, враховуючи те значення, яке воно має для життя людей. Шкода природі спричинена агресивними діями ворога матиме тривалі наслідки для мешканців нашої держави. Так, певні території можуть бути непридатними для безпечного проживання людей протягом багатьох років.

Черговим екологічним злочином який вчинила росія стало руйнування 06 червня 2023 року Каховської ГЕС. Внаслідок вчинення даного воєнного злочину, велика частина територій по руслу річки Дніпро опинилась під водою, що спричинило знищення біорізноманіття, масову загибель тварин, риби, рослинного світу, потрапляння у воду хімічних, каналізаційних та інших відходів. Розмір завданої шкоди ще важко оцінити, але згідно із інформацією Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, через підрив Каховської ГЕС 160 тис. птахів та понад 20 тис. диких тварин під загрозою загибелі [5]. Зокрема, наявна інформація, що усі тварини, які знаходились у зоопарку «Казкова Діброва» в Новій Каховці загинули [6].

Руйнування Каховської ГЕС спричинило загрозу для здоров'я наших громадян, оскільки до води, яка після певної обробки використовується як і питна для мільйонів людей, потрапила значна кількість шкідливих речовин. Затоплення територій також впливає і на продовольчу безпеку, оскільки значна частина сільськогосподарських угідь знищена разом із врожаєм, і це може бути проблемою для певних родин. Крім того, Міністерство аграрної політики та продовольства України повідомило, що техногенна катастрофа зупинить

водопостачання 31 системи зрошення полів Дніпропетровської, Херсонської та Запорізької областей [7].

Після руйнування Каховської ГЕС наша держава очікує на суттєву міжнародну підтримку, оскільки частина людей, особливо на непідконтрольних нашій владі територіях, опинилися в скрутному становищі та потребує допомоги. Проведення рятувальних робіт на окупованих територіях нашою владою фактично неможливе, саме тому допомога міжнародних партнерів є особливо важливою в цьому напрямку. Однак, з дня трагедії пройшло близько тижня, жодна країна світу не направила рятувальну місію, а міжнародні організації не змогли посприяти суттєвій допомозі нашій державі. На фоні цього є суттєвим контрастом підтримка Туреччині під час розбору наслідків землетрусу на початку року, до якої долучилась і наша держава, не дивлячись на власні потреби (регулярні руйнування від російських обстрілів) Україна направила рятувальну місію по розбору завалів та пошуку під ними потерпілих.

Оцінити масштаби трагедії ми зможемо з часом, але вже сьогодні очевидним є той факт, що росія для досягнення злочинних намірів, а саме: окупацію наших територій та поневолення українського народу, не зупиниться навіть перед можливою екологічною катастрофою. Руйнування Каховської ГЕС має бути потужним сигналом для наших закордонних партнерів з метою належної реакції на дії росії. Непокаране зло повертається зі ще більшою силою, і в майбутньому від рук кремлівського режиму та російського народу може постраждати не лише Україна, а й інші країни світу. Природа не має кордонів і будь-які екологічні забруднення не зможе зупинити прикордонник.

Список використаних джерел:

1. Уколова В. О., Уколова Є. О. Проблема екоциду як екологічного злочину: український та міжнародний досвід. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 353-356.

2. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду від 17 липня 1998 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст.131.

4. Росія завдала збитків українському довкіллю на вісім трильйонів гривень. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3713489-rosia-zavdala-zbitkiv-ukrainskomu-dovkillu-na-visim-triljoniv-griven.html>

5. Через підрив Каховської ГЕС 160 тис. птахів та понад 20 тис. диких тварин під загрозою загибелі. URL: <https://mepr.gov.ua/cherz-pidryv-kahovskoyi-ges-160-tys-ptahiv-ta-ponad-20-tys-dykyh-tvaryn-pid-zagrozoju-zagybeli/>

6. У Новій Каховці затопило зоопарк «Казкова Діброва»: загинули майже всі тварини. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2023/06/6/254695/>

7. Знищення росіянами Каховської ГЕС завдало значних збитків сільському господарству України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/znishchennya-rosiyanami-kahovskoyi-ges-zavdalo-znachnih-zbitkiv-silskomu-gospodarstvu-ukrayini>

Latova M. V.

student of the Department of International Relations and Law
"Odesa Polytechnic" National University

Kudlai I. V.

senior lecturer of the Department of International Relations and Law
"Odesa Polytechnic" National University
Odesa, Ukraine

PROPAGANDA: STUDY OF THE EVOLUTION OF IMPACT AND MODERN METHODS IN THE REALITIES OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Propaganda, as a powerful tool for influencing the masses, has accompanied human history for centuries. From primitive times to modern

times, the forces of propaganda served as a means of forming public opinion, manipulating prospects and justifying political, social and cultural goals. However, while propaganda methods may change over time, its influence and presence in our lives remain unchanged.

The purpose of this scientific article is to study the evolution of propaganda and to highlight the main methods used by Russia. As part of this study, we will consider the development and transformation of propaganda throughout history, the main techniques and tools that are used to manipulate the masses, as well as the ethical and social aspects associated with propaganda in modern society.

The study of propaganda is important in the scientific and academic fields as it helps to understand how communities shape their views, how manipulation and distortion of information can influence public opinion and decision-making. It allows us to develop critical thinking, resist manipulation and strive for a more informed and emancipated society.

In this article we will present an overview of existing theories and concepts related to propaganda, as well as an analysis of modern challenges faced by propaganda specialists in the era of digital communication and social media. In addition, practical examples of advocacy will be considered to illustrate the concepts and relationships examined.

The topic of propaganda and its research occupies a significant place in the field of communication sciences, political science, psychology, sociology and other disciplines. Many researchers and scholars have devoted their work to the analysis of propaganda and its impact on public consciousness. Edward Bernays is one of the founders of modern scientific work on propaganda. In his book "Propaganda" (1928), he explored various techniques of manipulating the masses and influencing public opinion. Jacques Ellul was a French philosopher and sociologist who wrote "Propaganda: Forms and Methods of Influence on Public Consciousness" (1962). He studied mechanisms and techniques of propaganda in totalitarian regimes and modern consumer society. Noam Chomsky was an American linguist and politician who studied the mass media and their role in shaping public opinion. He introduced the concept of "consent model advocacy" and developed the theory of "manipulative consensus industrial manipulation".

Daniel Lang is an American sociologist and author of "Propaganda in the Nation: Influence on the Social and Political Structure" (1951). He studied the impact of propaganda on the formation of national identity and public opinion in developing countries. Elizabeth Noelle-Neumann was a German sociologist who wrote the concept of the "spiral of silence" and the work "Public Opinion and Propaganda" (1973). She researched the influence of propaganda on the formation and expression of public opinion and views.

Today, each country has one unusual weapon, which was adopted during the world wars.

How can we turn an enemy into a real demon? How does propaganda invent a new language and why do we constantly agree with the majority? How can we recognize propaganda tricks and not fall for it?

People use facts to convince people of their position, but what if the facts speak against it? Then they'll use propaganda. This word sounds the same in most European languages, it came from the name of the organization "Congregatio de propaganda fide" (congregation of the spread of faith). Until the 20th century, propaganda meant the spread of religious faith. Then the main tool was the printing press: with the help of books and leaflets, Martin Luther shattered the influence of the Catholic Church, turning half of Europe into Protestantism.

In World War I, it became clear that without a clear ideology, soldiers would not go to war, and propaganda began to be used in politics. After the defeat of Germany in this war, Hitler concluded that it was the enemy propaganda that broke the spirit of the German soldiers, and therefore it is necessary to oppose it. Since then, the battle for human minds has begun. It has become clear that no political regime can be built without people.

In every second house there is a radio, on the basis of propaganda grew Nazi Germany and fascist Italy, the propaganda is full of the US, the USSR and China. Blind faith in the idea led to world wars, fascism, the Holocaust, repression. It's just that people didn't understand what propaganda techniques they were dealing with and they got hooked.

It should be noted that propaganda techniques are thousands, but we will consider the most basic of them.

I. Divisions and Conflict

Propaganda clearly divides the world into black and white, good and evil, own and foreign. Own - correct, with true values and must necessarily win, aliens - with lost values and must lose.

A striking example are the posters of the 20th century. Chinese propaganda shows how terrible capitalism is. America paints closed factories under socialism, which are guarded with automatic rifles, and do not allow ordinary workers to earn honest money. And the Soviet poster shows that under capitalism, talent itself is forced to make its way in the streets, and under socialism, it is strongly supported by the state.

Every authority knows what's good for us and what's bad for strangers.

For example, take a quote from Russian propagandist Dmitry Kisilev: «Russia today is a kind of island of normalcy, if you look at the Western madhouse. Our countries are not going to the madness of the West: America and Europe, which have chosen to abandon their traditional culture. From gay parades and the promotion of sex change to the collapse of the monuments of the founding fathers and indifference to the revival of nazism in Ukraine. We are others».

The division into the alien works because our brain saves effort [8]. In a world of chaos and ignorance, in a world of so much information, we need to find our way around. When propaganda decides for us who is foreign, who is historically brother, who is historically enemy, it saves us energy. No propaganda calls itself invaders and occupiers; the image of the enemy is symmetrical on all sides.

To consolidate the image of the enemy, he is increasingly demonized and dehumanized. What is it for? Usually you can't kill people. It is taboo in all cultures and religions. But, if the enemy is so terrible, then it is possible, and sometimes even necessary, to commit violence against him.

The quotation from the propagnandi program «Evening with Vladimir Solov'ev»: «...Because we are dealing with inhumans, ... for whom the word of humanity is absent, therefore with them, as with rabid dogs - these people are generally unworthy to be on this earth».

The demonization of the enemy is greatly helped by stereotypes - simplistic, schematic representations of reality. The purpose of such a move is to draw everyone under one comb, in this case - to create a vivid image that causes hatred [5].

II. Newspeak

Philosophers say: «Language shapes thinking». Words, concepts, terms we use influence how we treat people and events [5].

Imagine that for many years you have been told: «War is peace, freedom is slavery, ignorance is power» [6; 6]. This is a fragment from the famous anti-utopia «1984», there the word «newspeak» is found for the first time.

And here is what Federation Councillor Elena Mizulina says: «Prohibition as a rule of law from which the law is constructed is the greatest freedom of man. The prohibition is where *the person is free*».

In addition to such new understandings of reality, absurd formulas, new words are constantly being invented in Newspeak. Pops instead of explosions, smoke instead of fires, underflooding instead of floods, hard landings instead of plane crashes, negative growth instead of decline. And the most striking example is a special military operation.

Propaganda calls unpleasant things different and unfamiliar words in order to change the attitude of viewers to what is happening.

III. False dilemma

Next to Newspeak, propagandists have another trick - a false dilemma. People are offered to choose the lesser of two evils, where one option is beneficial to the authorities, the other is obviously terrible.

Thus, now in Russia articles with headings like: "Freedom or Security" have become widespread. And before the vote on amendments to the Russian constitution, a commercial was shown in which a gay couple adopts a child, and the question is asked: «Will you choose this Russia? No? Then vote for the amendments». This is also a false dilemma - either vote for the amendments, or the whole country will become like that. As you can understand, absolutely no connection can be traced between these

statements. In addition, same-sex couples were banned from adopting children in Russia even before the amendments.

In such cases, it should be borne in mind that, when two options are offered: evil or lesser evil, there should be no rush to choose; the possibility of a third option should be considered.

IV. Distortion of information

The next favorite technique of propagandists is the distortion of information. It begins with demagoguery - an oratory technique that misleads the listener with the help of logical errors. Its purpose is to get away from the discussion of the topic in any way.

For example, move from discussing the issue to the personality of the opponent. An excerpt from the Russian talk show "Time will tell". Question from host: "Is this evidence of interference?" Answer: "When I look at Mr. Biden, I remember Fyodor Mikhailovich Dostoevsky and the story "Uncle's Dream". They chose a dead man with springy legs, the fact is that today he remembers, but tomorrow he does not.

Instead of a substantive answer, the show participant begins to switch to Biden's personality - to discuss his age. It has nothing to do with elections at all.

One more technique is related to the distortion of information - mixing truth, rumors and deliberate lies into one pile.

V. Illusion of the majority and reference to authorities

To give legitimacy to its words, propaganda must show that the masses support it. To do this, interviews with ordinary people and surveys. But it all depends on who exactly conducts these requests.

The largest independent polling center "Levada" in Russia was declared a foreign agent. Thus, the state wants to leave a monopoly on opinion polls.

In the era of the Internet, bots have also been added, channels that deliberately set their audience on specific posts in order to create the illusion of a majority. The purpose of these mechanisms is that people see the predominance of the majority and stop resisting it.

People tend to join the majority and do not want to be outcasts. This is called «conformism».

The most effective means of resisting this technique is the memory that the majority can also make mistakes. The clearest example is Nazi Germany, when an offended nation, in an attempt to regain its former greatness, rallied around a cruel populist. Or Italy under Mussolini, when instead of their "I", people chose the collective "we". Thus, fascism was born from the word "fascio" - union.

The second part of the reception is a reference to authorities. Political talk shows often feature foreign experts. The facilitators ask their opinion and confirm their theses.

About the origin of these "experts", their qualifications, about who selects them, show keep quiet.

William Engdahl is a prominent American journalist, writer, and political scientist, as he is represented on Russian TV channels, but in his homeland he is not considered an expert. It's about his love of conspiracy theories and his hatred of America. Vyacheslav Kovtun plays a professional Ukrainian and professionally collects all insults. Yuri Podolyak acts as a military expert who creates a front-line reality that benefits only one side - Russia. For this reason, Yuri's predictions repeatedly fail.

And even dead authorities can help propaganda. For example, the official representative of the Russian Foreign Ministry, Maria Zakharova, talking about the roots of British Russophobia, quotes Margaret Thatcher about the fact that 15 million Russians should remain. However, this is a myth - Margaret Thatcher did not say this. The purpose of such myths is to prove that the current order of things has always existed and authoritative people have already spoken about it.

VI. Totalitarianism

The next technique means complete control over the lives of citizens. First, totalitarianism is expressed in censorship. The goal of censorship is unanimity [7].

In Russia, every month there are fewer and fewer sources of information that would broadcast information that differs from that shown

on TV. In the absence of alternatives, a person begins to believe the consensus.

Second, totalitarianism is the solution. Any decision is presented as the only correct, because no other is given.

Often you can hear such formulations: «If not we then... us!», «We had no other choice» and «We were forced». The purpose of admission is to justify the decision and to absolve oneself of responsibility.

This technique is called «appeal to bigotry» («tu quoque»). It is a logical error that discredits logic and justifies, for example, violence. It is justified by the fact that the culprit himself does not take this position against himself and others.

Totalitarianism wants to deprive society of a consensus and discussion of the correctness of the decision. Everyone should unite around one single center, or disappear from the information field.

And the last move is a repetition. If you repeat something 1000 times, both the audience and the propagandist will surely believe it.

We have listed only part of the propaganda techniques. At the moment we do not have simple and clear instructions on how to confront it, except one. This article prioritizes questions over answers, so questions is the most effective weapon against propaganda. «On what is it based?», «Where are the statistics?», «Who is this expert?», «Do not cover events in a one-sided way?» and «What do other people and alternative sources of information say?».

Opposition to propaganda is primarily the responsibility of each individual, depends on his ability to think logically and to put facts. Distrust of news, sources and experts is the reality of our digital hygiene that protects us from propaganda. The inverse state, when everything seems clear, and a person has developed a certain, unshakeable confidence in his own right, can mean a great result of the methods we have discussed above.

Advocacy research plays an important role in understanding its impact on society and developing effective strategies to counter information manipulation. In this scientific article we reviewed the evolution of propaganda throughout history, reviewed modern challenges related to the

use of new technologies and social media, and highlighted the ethical and social aspects of propaganda in modern society.

Comprehensive approaches and efforts are needed to counter propaganda and its negative effects. An important step is the development of information literacy and critical thinking among the population so that people can consciously analyse and evaluate the information received. Educational programmes based on the principles of fact-checking, manipulation recognition and critical thinking skills can help in this process.

Intensity and use of propaganda in the Internet media as the main factor of information aggression on the part of the Russian Federation, due to deliberate misinformation impact on the audience. Modern propaganda in Russian Internet media differs from traditional methods of propaganda. The task of modern anti-Ukrainian propaganda is not to convince or prove, but to undermine confidence, to discredit Ukrainian power, politics, economy, culture, etc. through deliberate and massive dissemination of false, biased news with hostile political objectives. In order to protect against misinformation and to combat Russian propaganda in the Internet media it is important to ensure that the public is aware of this issue. Of course, it is impossible to completely escape from manipulative influence. However, checking the information received, clarifying the information through other sources, awareness of the methods of propaganda influence, as well as their ability to determine them in journalistic materials allow to reveal manipulative techniques and technologies.

References

1. Денисюк Ж. З. Пропаганда та контрпропаганда в контексті стратегій державної інформаційної політики. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління. № 2. 2021. URL: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/2_2021/10.pdf
2. Міжнародний центр перспективних досліджень. Як Євросоюз протидіє російській пропаганді. URL: <http://icps.com.ua/yak-vrosoyuz-protydi-rosiyskiy-propahandi/>

3. Павлов Д. Політична пропаганда: до визначення поняття. Гілея: науковий вісник. 2013. Вип. 79. С. 328–331

4. Українська призма. Рада зовнішньої політики. В Україні з'явилися ельфи для боротьби з російською пропагандою. URL: <http://prismua.org/%D0%B2%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96-%D0%B7%D1%8F%D0%B2%D0%B8%D0%B%D0%B8%D1%81%D1%8F-%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%84%D0%B8-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B1%DBE%D1%82%D1B1>

4. Edward Bernays "Propaganda" (1928)

5. George Orwell 1984 p. 6 URL: <https://rauterberg.employee.id.tue.nl/lecturenotes/DDM110%20CAS/Orwell-1949%201984.pdf>
https://f.ua/statik/files/products/515946/atlas-stereotipov-i-predrassudkov-9785916712681_8265.pdf

6. Jacques Ellul "Advocacy: ways and means of influencing public consciousness"

7. Noam Chomsky Media Control: The Spectacular Achievements of Propaganda. URL: https://library.uniteddiversity.coop/Media_and_Free_Culture/Media_Control-The_Spectacular_Achievements_of_Propaganda-Noam_Chomsky.pdf

8. Styven Коэн: Ydeja «dvukh Ukrayn» ne tak uzh plokha [Elektronnyj resurs]. URL: <http://www.pravda.ru/news/world/formerussr/ukraine/17-08-2015/1271150-coen-0/>.

Prylutska Alla

Ph.D., Associate Professor

National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute»

CONCEPTUALIZATION OF THE PROBLEM OF ORGANIZING THE INTERNATIONAL ACTIVITIES OF LIBRARIES UNDER THE CONDITIONS OF THE MILITARY STATE

The relevance of the research topic lies in the fact that with the beginning of the full-scale military aggression of the Russian Federation against independent Ukraine, libraries actively work on the cultural front

and support scientific activities for the victory of our state. Organization of service in wartime is definitely a new challenge and generally a new experience for all librarians. It is clear that the most optimal and safe form of organizing the process in the conditions of martial law is remote. And it is precisely from the implementation of remote services and their prompt and high-quality implementation in the provision of international communication that the further demand and expediency of the functioning of the country library network will depend.

In the conditions of martial law, libraries create new opportunities for members of society to satisfy their information needs through the collection of documents accumulated in funds, various socio-cultural activities, and also by using information resources of other libraries and institutions for these purposes. Socio-cultural innovations in the international space have led to noticeable changes in many areas of society life, in particular, in the library industry. Libraries all over the world are expanding their activities, which is due to the current development of information technologies, computer equipment and Internet resources.

Today information technologies make it possible to transfer many international library activities to a network environment. This significantly benefits in terms of efficiency, the scope of reaching an interested audience, the provision of not only bibliographic, but also full-text information, ensuring the availability of information for those users who in a traditional library environment would not use these services and this information at all.

The most common services of domestic libraries in ensuring international cooperation today there are:

- providing access to remote databases and electronic catalogs;
- provision of reference and information services in remote mode, involving all available communication channels;
- functioning of the distributed information system;
- providing access to primary sources and providing copies (scanned, digitized, printed).

With the further penetration of Internet technologies, virtual workplaces on library sites will gradually become common and basic for users who work intensively. It is in this way that scientists will receive

high-quality information support - a prerequisite for successful international scientific communication in the era of the knowledge society and digital technologies, as well as in crisis situations. Studies of the most effective models of information and service activities in librarianship are represented by a wide range of various scientific approaches and concepts.

But this is not the end of the list, since the concept of virtual library service reflects only a separate component of the multifaceted forms of remote information work of a modern library.

Research of the most effective models of information and service activity in library science is represented by a wide range of various scientific approaches and concepts. Vasylenko K., I. Davydova, L. Dubrovina, G. Shemaeva made a significant contribution to the research of theoretical issues of library service. But the list does not end there, since the concept of virtual library service reflects only a separate component of the multifaceted forms of remote information work of a modern library.

In the scientific works of M. Slobodanyk, A. Solyanyk, the model of the library in the system of international scientific communications was comprehensively investigated, its functions and organizational and technological principles of their implementation were considered. I. Davydova considers the library as a social institution, as an element of the communication structure of society. Researchers pay considerable attention to the study of innovative technologies, computerization and the use of Internet resources in the work of libraries. Such studies were carried out by a group of scientists of the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadskyi, T. Lobuzin, O. Voskoboynikova-Guzev, T. Dobko, L. Kostenko, A. Chekmaryov.

In addition, issues of remote user service in libraries of educational institutions, improvement of information support for scientific and educational processes are thoroughly studied by domestic librarians, in particular in the works of N. Zaiko, S. Kovalenko, G. Koloskova, and T. Ostafiychuk.

At the same time, the problems of focusing on digitization and the introduction of remote forms of service for the implementation of international activities remain insufficiently researched. Therefore, the

problem of selection of optimal means of providing the main types of remote services to libraries in the conditions of martial law remains urgent (in the context of shaping the trajectory of further research).

Chistyakova Iryna

associate Professor of the Department of International Relations and Law
"Odesa Polytechnic" National University

Bilousov Oleksandr

professor of the Department of International Relations and Law
"Odesa Polytechnic" National University
Odesa, Ukraine

**IMPACT OF THE WAR IN UKRAINE ON THE GROWING
WORLD ECONOMIC CRISIS**

In addition to the human suffering and humanitarian crisis caused by Russia's invasion of Ukraine, the global economy will be feeling the effects of slowing growth and accelerating inflation.

Consequences will spread through three main channels. First, higher prices for commodities such as food and energy will lead to even higher inflation, which in turn will affect income and negatively affect demand. Second, neighboring countries in particular will face trade, supply chain and remittance disruptions, as well as a historic surge in refugee influxes. And third, lower business confidence and increased uncertainty for investors will weigh on asset prices, tightening financial conditions and potentially accelerating capital outflows from emerging markets.

Russia and Ukraine are major producers of commodities, and the destabilization has already caused world prices to soar, especially for oil and natural gas. Food prices have skyrocketed, and wheat, which accounts for 30 percent of world exports to Ukraine and Russia, has hit record highs.

In addition to global spillovers, countries exposed to direct risks in trade, tourism and finance will experience additional pressure. Countries that depend on oil imports will face widening budget and trade deficits, as

well as rising inflationary pressures, but some exporters, such as those in the Middle East and Africa, could benefit from higher prices.

Sharper increases in food and fuel prices could increase the risk of unrest in some regions, from sub-Saharan Africa and Latin America to the Caucasus and Central Asia, and parts of Africa and the Middle East are likely to suffer further food insecurity.

It is difficult to assess these consequences, but we are already preparing for a likely downward revision of our economic growth forecasts next month.

In the longer term, war could fundamentally change the world economic and geopolitical order if there is a shift in energy trade, a realignment of supply chains, a fragmentation of payment systems, and a revision by countries of the structure of foreign exchange reserves. Rising geopolitical tensions further heighten the risks of increased economic fragmentation, especially in trade and technology.

СЕКЦІЯ 10

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ, ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ ЯК ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО СОЦІУМУ В УКРАЇНІ

Бочков П. С.

канд. пед. наук, доцент кафедри фізкультури та спорту
Національний університет «Одеська політехніка»

Капука О. І.

Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Психофізичне здоров'я населення в будь-якому суспільстві і за будь-яких соціально-економічних умовах є актуальною проблемою і предметом першочергової уваги, оскільки воно визначає генофонд нації і економічний потенціал суспільства, і поряд з іншими

демографічними показниками є чуйним барометром соціально-економічного розвитку країни. Здоров'я дитячого населення являє собою інтегральний параметр, загальний вплив соціальних, культурних, екологічних, медичних та інших факторів та генетичних задатків, тобто є комплексним результатом складної взаємодії людини з природою і суспільством.

У наукових дослідженнях показано, що стан здоров'я дітей і підлітків особливо погіршується в установах нового типу (гімназіях, ліцеях, авторських школах, приватних школах), в яких час, витрачений в освітній установі і на виконання домашніх завдань – фактичний обсяг тижневого навантаження – призводить до збільшення так званого робочого дня школяра: до 10-12 годин для учнів початкових класів і до 15-16 годин на добу – для старшокласників [4]. Брак часу учні компенсують за рахунок сну, в тому числі нічного, і рухової активності (75 % школярів мало займаються фізичною культурою, тобто знаходяться в умовах гіподинамії).

Результатом інтенсифікації навчального процесу є виражене стомлення до кінця дня і тижня у 40-55 % учнів, в той час як в загальноосвітніх школах частка таких дітей становить 20-30 %; у 60-63% реєструється зміна артеріального тиску (як правило, за гіпертонічним типом), у 78-85 % відзначаються неврозоподібні реакції [3]. Більше половини учнів шкіл нового типу мають різні хронічні захворювання.

З кожним роком навчання збільшується кількість хворих дітей [3]:

I вікова група – 46 %, II вікова група – 76 %, III вікова група – 93,8%. Більшість дітей (60-70 %) у всіх вікових групах мають по 3-4 морфофункціональних відхилення, і тільки 10-20 % дітей – по 1-2 відхилення [1].

Значне місце займають відхилення з боку центральної нервової системи, в основному за рахунок збільшення розумового навантаження та зменшення обсягу фізичної діяльності на тлі стресу, якій кожний день супроводжує навчання в школі [3]. Безумовно, на

стан здоров'я дітей істотно впливають такі чинники, як несприятливі соціальні і екологічні умови.

Аналіз стану здоров'я школярів України і традиційної системи освіти окреслює кілька взаємопов'язаних негативних тенденцій, які істотно впливають на безперервність і ефективність навчально-виховного процесу.

Перша тенденція – значне зниження зацікавленості і активності населення в навчанні; друга – помітне уповільнення і дисгармонія фізичного і психічного розвитку значної частини дітей; третя – особливо небезпечна за своїми наслідками, – стрімке погіршення здоров'я дітей та учнівської молоді.

Вже в дошкільному віці у значній частини дітей (близько 60 % за різними даними) виникають множинні порушення функціонального стану, близько 20 % дітей набувають хронічні захворювання, і тільки одна дитина з трьох залишається здоровою. За даними деяких дослідників, в 70 % випадків у дітей і підлітків стан психофізичного стану вимагає уваги медиків і в 40 % – серйозної корекції [2].

Аналіз наукових робіт показав, що серед причин погіршення нервово-психічного здоров'я учнів, пов'язаних зі школою, перше місце займає перевантаження учнів, друге – ставлення педагога (іноді несправедливе), що принижує гідність учня, третє – неприйняття дитячим колективом, зміна його тощо [1]. В результаті школа перетворюється в додатковий фактор ризику розвитку захворювань учнів замість того, щоб виконувати оздоровчі функції.

З огляду на, що серед чинників, які впливають на здоров'я, найбільшу питому вагу займає спосіб життя (50-55 %), необхідне підвищення ролі системи освіти в рішенні проблеми збереження і зміцнення здоров'я, формування здорового способу життя школярів [4].

Багаторічні дослідження Інституту вікової фізіології дозволили не тільки виявити ті шкільні чинники (шкільні чинники ризику – ШЧР), які негативно позначаються на рості, розвитку і здоров'ї дітей, а й проранжувати їх за значущістю та силою впливу.

До числа ШЧР відносять :стресова педагогічна тактика (тактика педагогічних впливів); інтенсифікація навчального процесу; невідповідність методики технологій навчання віковим і функціональним можливостям школярів, нерациональна організація навчальної діяльності, (в тому числі фізкультурно-оздоровчої роботи); низька функціональна грамотність педагогів і батьків в питаннях охорони та зміцнення здоров'я.

Сила впливу ШЧР визначається тим, що вони діють щодня і тривало, комплексно і системно.

Модернізація системи освіти в Україні викликана потребою в перегляді освітньої парадигми, потребує появи нових форм і змісту освіти, а також інноваційних рішень в збереженні здоров'я учнів. Пропонуються заходи, спрямовані на збереження здоров'я учнів, а саме на усунення і подальше прогресування відхилень.

Список використаних джерел:

1. Козина Ж. Л., Козин В. З. Фізичне виховання дітей і підлітків: підручник / Ж. Л. Козина, В. З. Козин. К.: Освіта України, 2015. 512 с.
2. Кузик В. І. Фізична активність як фактор здоров'я дітей та підлітків / В. І. Кузик // Медицина транспорту України. 2016. № 3 (63). С. 59-62.
3. ВООЗ <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2612-who>
4. Фізична активність дітей та підлітків як фактор їх здоров'я / Комарова Н. І., Світлична О. М. // Здоров'я України. 2017. № 2 (41). С. 38-42.

Гибескул О. С.

старший викладач кафедри фізкультури та спорту
Національний університет «Одеська політехніка»

Норка І.

Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ В ПРОФЕСІЙНОМУ СПОРТІ

Характерне для сучасного суспільства прагнення жінок

займатися всіма видами спорту ознаменувався значними успіхами. На початку XXI століття їхні досягнення характеризуються як своєрідний феномен, що полягає в тому, що практика випереджає теорію, а громадська думка не встигає за дійсністю.

Однак науково-методичні аспекти занять жінок усіма видами спорту ще не мають наукового обґрунтування. Сучасний рівень знань про специфічні особливості жіночого організму та його реакції на інтенсивні, часто екстремальні тренувальні та змагальні навантаження є досить недостатнім. Це не дозволяє точно визначити ступінь впливу занять різними видами спорту на стан жіночого організму. Потрібні наукові дослідження по всебічному вивченню впливу на жіночий організм інтенсивних тренувальних і змагальних навантажень і розробці науково-методичних основ їх оптимізації, щоб жінки могли досягати високих спортивних результатів без загрози для здоров'я.

Характерною особливістю сучасного етапу розвитку жіночого спорту є те, що жінки опановують ті види спорту, які традиційно вважались чоловічими. Проте наполегливу працю спортсменки і тренера часом нівелює незнання або нехтування закономірностями діяльності жіночого організму, який, на відміну від чоловічого, функціонує циклічно.

Система тренування жінок повинна базуватися на сучасних тенденціях розвитку спорту, які характеризуються підвищеним обсягом фізичних навантажень, ранньої спортивної спеціалізації, зниженням віку переможців в змаганнях, підвищенням рівня рекордних досягнень.

Рішення перерахованих вище питань в теорії і практиці жіночого спорту істотно ускладнено триваючими слабо аргументованими спорами фахівцями. З одного боку є думки про негативний вплив занять професійного спорту на жіночий організм, з іншого – більшість фахівців відзначають, що такого впливу немає.

Дослідження, спрямовані на створення специфічної системи спортивної підготовки жінок, поки нечисленні і носять фрагментарний характер. В результаті проведення подібних досліджень не виявлено негативного впливу занять дзюдо на жіночий організм.

Проте є думка, що жінки травмуються частіше, ніж чоловіки. Деякі автори пояснюють це такими причинами [1]: у жінок слабкіше, ніж у чоловіків, розвинений м'язовий корсет (незважаючи на велику еластичність м'язів, зв'язок, суглобових сумок), а це у багато разів травмо-небезпечніше.

Практика спортивного тренування жінок ускладнюється тим, що більшість тренерів прийшло з чоловічого спорту і не завжди уявляють специфіку спортивного тренування жінок у зв'язку з особливостями їхнього організму. Стихійне перенесення методики підготовки чоловіків на методику тренування жінок призводить до помилок в побудові навчально-тренувального процесу і неминучих втрат у виді зниження спортивних результатів, масовості, невиправданого можливого травматизму.

Основними специфічними труднощами, що виникають в навчально-тренувальному процесі, є особливості вікового навчання і виховання спортсменок. Необхідний суворий облік закономірностей, властивих підлітковому віку, які відображають процес зростання і розвиток у період становлення оваріально-менструального циклу [2]. Ці закономірності повинні знаходитися в основі процесу управління спортивним тренуванням і вирішуватися шляхом оптимальної організації тренувальних занять, що містять встановлення найбільш сприятливих днів і часу доби для доцільною реалізації тренувальних впливів.

Тренер під час тренувальної діяльності повинен враховувати зміни збудливості психіки спортсменок: неадекватні реакції, які часто виникають у цю фазу, можуть порушити психологічний контакт між тренером і спортсменкою, а також психологічний клімат у всій команді [3].

Проблема тренування дівчаток, дівчат, жінок носить дискусійний характер. В даний час приблизна програма спортивної підготовки для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву складена без урахування гендерного компонента, що в значній мірі ускладнює роботу тренера в підготовці спортивного резерву.

Список використаних джерел:

1. Білогур В. Формування концепції сучасного спорту як системи ціннісних орієнтацій молоді в умовах глобалізації. Гілея: науковий вісник, 2013. №. 75. С. 326-328.

2. Бріскін Ю.А. Товстоног М.С., Розторгуй А.Ф. Індивідуалізація підготовки спортсменів на різних етапах багаторічної підготовки. Вісник Запорізького національного університету, 2009. №. 1. С. 20-25.

3. Будзин В. Р. Рябуха О. І., Пелехатий Р. М. Спортивні тренування жінок: фізіологічні передумови. *Здоровий спосіб життя* : зб. наук. ст. СПб, 2008, Вип. 27. С. 7-9.

Зазімко Н. С.

старший викладач кафедри фізкультури та спорту
Національний університет «Одеська політехніка»

Юріст Т.

Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Фізична культура та самостійні заняття спортом є невід'ємною частиною здорового способу життя сучасного українця. Основними поняттями теми є терміни та їх визначення відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» від 24 грудня 1993 року № 3808-ХІІ, а саме:

- фізична культура - діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на забезпечення рухової активності людей з метою їх гармонійного, передусім фізичного, розвитку та ведення здорового способу життя;

- фізичне виховання різних груп населення - напрям фізичної культури, пов'язаний з процесом виховання особи, набуттям нею відповідних знань та умінь з використання рухової активності для всебічного розвитку, оздоровлення та забезпечення готовності до професійної діяльності та активної участі в суспільному житті;

- спорт - діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на виявлення та уніфіковане порівняння досягнень людей у фізичній, інтелектуальній та інших підготовленостях шляхом проведення спортивних змагань та відповідної підготовки до них [2].

Фізична культура є важливим засобом підвищення соціальної і трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних та творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків між народами і зміцнення миру.

Аспекти фізичної культури:

- Діяльнісний аспект, який включає доцільну рухову активність у вигляді різних форм фізичних вправ, спрямованих на формування необхідних в житті рухових умінь і навичок; розвиток життєво важливих фізичних здібностей; оптимізацію здоров'я і працездатності.

- Предметно-ціннісний аспект представлений матеріальними (матеріально-технічні засоби) і духовними (наукові знання, методи) цінностями, створеними суспільством для забезпечення ефективності фізкультурної діяльності.

- Результативний аспект характеризується сукупністю корисних результатів використання фізичної культури, які виражаються у володінні людиною її цінностями, надбанні нею високого рівня фізичної дієздатності. Найсуттєвішим результатом повноцінного використання фізичної культури є виховання готовності людини взяти на себе відповідальність за свій фізичний стан і здоров'я після закінчення шкільного курсу «фізична культура».

Соціальна цінність спорту визначається його дійовим стимулюючим впливом на поширення фізичної культури серед різних верств населення.

Основними завданнями фізичної культури і спорту є постійне підвищення рівня здоров'я, фізичного та духовного розвитку населення, сприяння економічному і соціальному прогресу суспільства [1].

На сучасному етапі розвитку суспільства фізична культура – це самостійна і особлива галузь загальної культури, яка спрямована, головним чином, на зміцнення здоров'я людини, продовження її

творчої активності та життя, а також на зростання і вдосконалення її всебічного і гармонійного розвитку та використання набутих якостей в суспільній, трудовій та інших видах діяльності [3].

Головними чинниками всебічного розвитку, перш за все, є розвиток усіх видів діяльності людини та вміння використовувати їх у повсякденному житті. Ступінь їх вираженості визначається багатьма чинниками, головними з яких є прояв різноманітності змісту, форм, методів і засобів діяльності людини та їх оптимальне поєднання. У своїй основі фізична культура, як і кожна з видів культури, має духовну і матеріальну форми вираження, її духовна сторона проявляється у зростанні загального інтелекту людини, у зміні її психоемоційного стану, розумових здібностей, у надбанні науково-теоретичних знань з галузі фізичної культури та спорту, інших гуманітарних та біологічних наук (психології, педагогіки, соціальної психології, анатомії, фізіології, гігієни, біомеханіки) та їх раціональне використання в повсякденному житті [4].

Наразі сучасне українське суспільство стикається з безліччю викликів, які безпосередньо впливають на психоемоційний та фізичний стан кожного українця. В цьому контексті фізична культура і спорт є тим самим дієвим засобом подолання наслідків кризи, спричиненої зовнішніми причинами.

Список використаних джерел:

1. Жданова О. та ін. Організація та методика оздоровчої фізкультури і рекреаційного туризму / Жданова О. Луцьк, 2009.
2. Олійник М. О. Правові основи організації та управління фізичною культурою, спортом і туризмом в Україні / Олійник М. О., Скрипник А. П. ХДАФК, 2000.
3. Теорія і методика фізичного виховання / под. ред. Т. Ю. Круцевич К.: Олімпійська література, 2008. Т. 1. 424 с.

Каліберда О. Г., Калиниченко О. М., Подгорна В. В.

Національний університет «Одеська політехніка»

м. Одеса, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА»

Проблеми створення та використання інформаційних технологій у навчальному процесі загальної та професійної підготовки здобувачів вищої освіти є актуальними за таких причин:

1. Виконання завдань цифровізації освітнього процесу в закладах освіти різного рівня під час пандемії COVID-19 та в умовах воєнного стану, спрямованих на дошкільну освіту, повну загальну середню освіту, освіту дітей з особливими освітніми потребами, професійну та вищу освіту [1, 3, 4].

2. Дистанційні форми навчання у закладах освіти, зокрема закладах вищої освіти (ЗВО), характеризуються скороченням обсягу рухової активності та зростанням часу навчальної та самостійної роботи студентів за комп'ютером, що негативно впливає на стан здоров'я та фізичної працездатності, рівень фізичної підготовленості [2, 3].

3. Цифровізація освітнього процесу є зустрічною трансформацією: з одного боку - самого освітнього процесу з використанням у ньому перспективних педагогічних технологій фізичного виховання [1, 3]; з іншого - цифрових технологій та засобів навчання [1, 4].

Аналіз науково-методичної літератури та інформаційних ресурсів доводить актуальність і необхідність впровадження засобів сучасних інформаційних технологій у сфері фізичного виховання і спорту [1, 2, 3, 4].

Мета і завдання роботи:

- розробити та впровадити навчально-методичне забезпечення практичних і самостійних занять здобувачів вищої освіти з використанням інформаційних технологій дистанційної освіти відповідно до освітньо-професійної програми і навчальних планів дисциплін загальної та професійної підготовки «Фізичне виховання», «Теорія і методика фізичного виховання», «Теорія і методика

спортивно-масової роботи» за спеціальністю 014.11 Середня освіта «Фізична культура»;

- визначити ставлення здобувачів освіти до впровадження навчально-методичного забезпечення практичних і самостійних занять з використанням інформаційних технологій дистанційної освіти.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися наступні методи: аналіз науково-методичної літератури та інформаційних електронних ресурсів, анкетування та його аналіз, опитування.

Дослідження за результатами роботи проводилися серед студентів навчально-наукового Інституту цифрових технологій, дизайну і транспорту та навчально-наукового Інституту медичної інженерії Національного університету «Одеська політехніка».

Протягом 2022-2023 навчального року створені та впроваджені навчально-методичні комплекси з використанням засобів електронної освітньої платформи Classroom (Google) для таких форм дистанційного навчання:

- on-line: викладачі та студенти мають сталу можливість відеозв'язку за розкладом занять в режимі реального часу з використанням відео-конференції Google Meet;

- off-line: у випадку відсутності можливості приєднання до Classroom учасників навчального процесу в режимі реального часу за розкладом занять (за відсутності електропостачання, зв'язку з інтернет тощо) викладач заздалегідь розміщує навчально-методичні матеріали та завдання на електронному ресурсі Classroom, що надає студентам можливість виконувати завдання у будь-який час після отримання доступу до відповідного ресурсу;

- змішана форма - поєднання можливостей on-line та off-line форм навчання з використанням найбільш доцільних в умовах, що склалися.

До змісту створених електронних навчально-методичних комплексів дисциплін у Гугл Класах (Classroom) входять:

1. Лекції та практичні заняття за темами навчальних дисциплін, що супроводжуються наочними мультимедійними комплексами різних видів рухової активності, фітнес-програм фізкультурно-оздоровчої спрямованості тощо.

2. Завдання для практичних і самостійних занять з навчальних дисциплін, тестування фізичної підготовленості, що супроводжуються наочними мультимедійними засобами щодо умов і вимог виконання тестів, вимірювання частоти серцевих скорочень (ЧСС).

3. Рекомендації з методики самостійних занять з фізичного виховання і спорту [5].

У завданнях для самостійної роботи пропонується виконувати рекомендовані комплекси фізичних вправ різних видів рухової активності або зробити власний вибір рухової активності відповідно до рівня їх рухової підготовленості та стану здоров'я.

З метою здійснення систематичного щотижневого контролю самостійної роботи та встановлення зворотного зв'язку студента з викладачем розроблено електронний щоденник-анкета самостійної роботи здобувача вищої освіти з фізичного виховання і спорту, у якому відображається обраний вид рухової активності, форми занять в оздоровчих групах або спортивних секціях центру студентського спорту Національного університету «Одеська політехніка» або за його межами, тижневий обсяг самостійних занять, результати виконання тестів фізичної підготовленості та показники функціонального стану після фізичних навантажень.

Методика використання інформаційної технології передбачає наступний алгоритм дій студента:

1. Ознайомлення із змістом методики в режимах on-line та off-line.

2. Вибір комплексів фізичних вправ за темами занять відповідно до стану здоров'я та фізичної підготовленості.

3. Виконання обраних комплексів вправ і тестів оцінки рухових здібностей.

4. Реєстрація результатів тестів і частоти серцевих скорочень у щоденнику-анкеті.

5. Надсилання отриманих результатів до відповідного Гугл Класу.

6. Обговорення результатів виконання завдань на практичних заняттях і консультаціях в режимах on-line та off-line.

Виконання завдань здобувачів вищої освіти у вигляді щоденника-анкети самоконтролю відображається у розділі «Оцінки» Classroom, що забезпечує щотижневий поточний контроль та об'єктивне оцінювання підсумкових результатів навчання.

За результатами аналізу наданих студентами електронних щоденників-анкет та обговорення результатів рухової активності на практичних заняттях і консультаціях встановлено, що студенти, які регулярно займалися обраними видами рухової активності з обсягом самостійних занять 4-6 годин на тиждень, виявили зацікавленість щодо оцінювання власних досягнень, отримали знання щодо сучасних фізкультурно-оздоровчих технологій рухової активності, сформували певний рівень вмінь і навичок самостійних занять з фізичного виховання і спорту.

Аналіз результатів впровадження інформаційної технології у процес дистанційного навчання та проведені спостереження засвідчують достатньо високий рівень активності та успішності її використання студентами у складних умовах воєнного стану, сприяє формуванню інформаційно-комунікаційних компетентностей майбутніх фахівців.

Виявлено позитивний вплив занять з фізичного виховання і спорту на підвищення рівня оздоровчої рухової активності та працездатність здобувачів вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Кремень, В. Г., Биков, В. Ю., Ляшенко, О. І., Литвинова, С. Г., Луговий, В. І., Мальований, Ю. І., Пінчук, О. П., Топузов, О. М. (2022). Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи: Наукова доповідь загальним зборам НАПН України «Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи», 18-19 листопада 2022 р. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 4(2), 1-49. [Електронний ресурс]: URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4223>

2. Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії: Матеріали V Всеукраїнської електронної науково-практичної конференції зміжнародною участю (Київ, 31 травня 2022р.) / ред. О. А. Шинкарук. К.: НУФВСУ, 2022. 163 с. [Електронний ресурс]: URL: <https://uni-sport.edu.ua/content/v-vseukrayinska-elektronna-konferenciya-z-mizhnarodnoyu-uchastyu-innovaciyni-ta-informaciyni>

3. Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення: збірник наукових праць [Електронний ресурс]. Харків: ХДАФК, 2021. URL: <http://journals.uran.ua/hdafk-tmfv/issue/view/15059>

4. Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури і спорту: збірник наукових праць [Електронний ресурс]. Харків: ХДАФК, 2021. Випуск 5. 176 с. URL: <http://journals.uran.ua/itfcs/index>

5. Каліберда О. Г. Методичні рекомендації «Методика самостійних занять з фізичного виховання та спорту» для здобувачів предметної спеціальності 014.11 Середня освіта «Фізична культура», очної і заочної форми навчання / уклад.: О. Г. Каліберда, О. М. Калиниченко. Одеса, 2023. 26 с. [Електронний ресурс]: URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/13498>

Кокотєєва А. С.

старший викладач кафедри фізкультури та спорту
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

СТИМУЛЮВАННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У СІМ'Ї

Рухова активність і здоров'я дітей, підлітків» є дуже актуальною в сучасному світі, де проблеми пов'язані з недостатньою фізичною активністю дітей та підлітків стають все більш загостреними. Недостатній рівень рухової активності в цьому віці може призвести до розвитку різноманітних захворювань, таких як ожиріння, діабет, серцево-судинні захворювання та інші.

Крім того, недостатня рухова активність може мати негативний вплив на розвиток моторики, координації та інших фізичних навичок, що може стати причиною подальших проблем у житті.

Тому вивчення проблеми рухової активності та її впливу на здоров'я дітей та підлітків є дуже важливим для сучасної науки, освіти та медицини.

Розуміння причин недостатньої рухової активності та можливих шляхів її підвищення є необхідним для створення ефективних програм фізичної реабілітації та профілактики захворювань у дітей та підлітків.

Рухова активність є важливим аспектом здорового способу життя, який має позитивний вплив на фізичне та психічне здоров'я. Спільна фізична активність в сім'ї може стати важливим фактором для збереження здоров'я та збільшення рівня щастя всієї родини.

Для стимулювання рухової активності у сім'ї можна використовувати різні підходи. Одним з них є включення спільних фізичних занять у розклад дня. Це можуть бути прогулянки, велосипедні поїздки, заняття спортом, ігри на вулиці та інші рухливі активності. Важливо, щоб ці заняття були цікавими та веселими для всієї родини, тому варто підбирати активності, які відповідають інтересам кожного учасника [2].

Другим важливим аспектом є допомога дітям знайти своє захоплення в рухових активностях. Важливо знайти те, що дітям дійсно подобається та що їм хочеться робити. Це можуть бути заняття у спортивних клубах, танці, йога, аеробіка та інші види активностей, які змусять дитину захотіти більше рухатися.

Третій підхід – це показувати приклад власної фізичної активності та інтересу до неї. Батьки можуть стати важливим стимулом для дітей, коли вони показують своє захоплення фізичними активностями та діляться своїми враженнями від них.

Четвертий підхід - залучення до руху всієї родини. Варто створити змагання чи групові заняття, які стимулюватимуть бажання рухатися у всіх учасників сім'ї. Це можуть бути різні ігри на вулиці, спортивні змагання або тренування у спортивному клубі. Головне, щоб ці заняття були цікавими та мотивуючими для всіх учасників.

Також можна створити спільні цілі, пов'язані з руховою активністю. Наприклад, підписатися на змагання разом, здійснити спільну прогулянку до місцевої крамниці чи парку, зайнятися спортом разом кілька разів на тиждень. Важливо, щоб такі цілі були реалістичними та досяжними, тоді їх виконання стане додатковим стимулом для рухової активності.

Крім того, варто підтримувати інтерес до рухової активності, надаючи увагу досягненням та прогресу кожного учасника. Визнання успіхів та підтримка у труднощах можуть бути додатковими мотиваторами для занять спортом та рухової активності.

Важливо пам'ятати, що рухова активність повинна бути приємною та не нав'язуватися. Вільний вибір та підтримка інтересів кожного учасника допоможуть створити сприятливу атмосферу для розвитку рухової активності в сім'ї [1].

Залучення дітей та підлітків до спортивної діяльності має велике значення для їхнього фізичного та психічного здоров'я. Спорт допомагає розвивати м'язи, координацію рухів, спритність та витривалість, а також підвищує самооцінку та дисципліну [3].

Одним з найважливіших аспектів залучення дітей та підлітків до спорту є створення доступних та безпечних умов для занять. Батьки та опікуни повинні забезпечити своїх дітей необхідним спортивним обладнанням та екіпіруванням, а також відвідувати дитячі спортивні секції та клуби, де професійні тренери зможуть допомогти їм вибрати найбільш підходящий вид спорту та визначити рівень фізичної підготовки [4].

Крім того, важливо створити сприятливу атмосферу для занять спортом, де діти та підлітки будуть відчувати підтримку та стимул до розвитку своїх спортивних навичок. Батьки та тренери повинні відноситися до дітей з турботою та повагою, стимулювати їхню зацікавленість у спорті та допомагати розвивати їхній потенціал.

Наприкінці, варто зазначити, що спортивна діяльність має бути взаємодопоміжною та спрямованою на досягнення командних та особистих цілей, а не на виграш за будь-яку ціну. Такий підхід допоможе створити атмосферу позитивного досвіду та допоможе дітям

та підліткам розвивати свої спортивні навички та досягати успіху в спорті.

Список використаних джерел:

Жданова М. І. Формування здорового способу життя дітей та підлітків засобами фізичної культури / М. І. Жданова // Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. К.: Інтерсервіс, 2013. Вип. 17. С. 212-217.

1. Кулікова, Н. М. Вплив фізичної активності на здоров'я дітей / Н. М. Кулікова, Т. В. Тарасюк // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт. 2018. Вип. 9 (89). С. 50-53.

2. Михайленко, Л. І. Рухова активність та здоров'я школярів / Л. І. Михайленко // Здоров'я України. 2016. № 12. С. 25-27.

3. Перцева, М. О. Фізична активність як один із факторів формування здорового способу життя учнів / М. О. Перцева // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць. К.: КНУФК, 2019. Вип. 3 (35). С. 112-117.

Кудлай І. В.

старший викладач кафедри міжнародних відносин та права
Національний університет «Одеська політехніка»

Мікуліна Т. В.

НН Інститут медичної інженерії
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

ІНСТРУМЕНТИ СПОРТИВНОЇ ДИПЛОМАТІЇ З РІЗНИХ ТОЧОК ЗОРУ

Спорт – це один із засобів міжнародного впливу, конкурентоспроможності та створення робочих місць. У зв'язку з цим він займає важливе місце у дипломатії економіки та впливу, на підтримку якої задіяні всі державні служби. Поряд з організаціями спортивного руху, Міністерством спорту, компаніями та

територіальними утвореннями, Міністерство Європи та закордонних справ розробило план дій, координований послом з питань спорту Лоранс Фішер.

За своєю концепцією спортивна дипломатія є глобальною дипломатією, спрямованою на посилення впливу та економічного розвитку, регулювання глобалізації та комунікацію з метою підтримки спорту на міжнародній арені.

Спорт завжди був важливим інструментом культурної та публічної дипломатії. Спортивну дипломатію можна розглядати із різних точок зору. З політичного погляду її можна характеризувати як сукупність дипломатичних інструментів та засобів, що становлять метод комунікації між окремими учасниками у спорті, але також і як здатність вести переговори про політичні інтереси за допомогою міжнародного спорту. Спортивна дипломатія та її застосування практично за допомогою спортивних посланців є інструментом комунікації, а не окремим елементом політики Євросоюзу чи ООН. Через спорт дипломатія допомагає створити сприятливу репутацію країни за кордоном та покращує відносини з партнерськими країнами. Значення та сила спорту як інструменту публічної дипломатії постійно зростає. Об'єднання спорту та дипломатії допомагає виконувати багато завдань у зовнішній політиці.

Наступною сферою спортивної дипломатії є використання спорту як інструменту для підтримки освіти, здоров'я або всього соціально-економічного розвитку з метою відстоювати та поширювати принципи олімпізму та застосовувати їх на практиці.

Політика та спорт, дипломатія та спорт, або спортивна дипломатія – це поняття, які останнім часом все частіше звучать на міжнародній арені. Разом із ними також з'являються теорії, які займаються питанням про те, чи мають взагалі дипломатія та спорт об'єднуватися. Існують різні думки, насамперед через те, що докладне теоретичне дослідження цієї проблематики відсутнє. Але ми все ж таки можемо констатувати факт, що поняття спортивна дипломатія описує в основному використання спорту через вплив на дипломатичні, соціальні та політичні відносини.

Спорт як дипломатичний інструмент зможе подолати та стати вищим за культурні відмінності та об'єднати людей. Дипломатичні та спортивні інститути мають багато спільного, та їхнє об'єднання допомагає поширювати позитивні спортивні принципи, такі як: взаємна повага, дисципліна, толерантність і співчуття у сфері політичних відносин.

Спортивна дипломатія, звичайно, ніколи не зможе досягти рівня та значення інших, більш традиційних форм дипломатії. Спортивні дипломати ніколи не підписуватимуть мирних договорів, і бойкот Олімпійських ігор ніколи не стане настільки ефективним, як економічні санкції, але перевага спортивної дипломатії в інших її здібностях. Жоден посол чи консул не зможе презентувати свою країну за кордоном так і в такому світлі, як це може зробити успішний атлет, або національна збірна.

Таким чином, спортивна дипломатія по-справжньому заслуговує на своє місце на політичній арені і, завдяки потенціалу спортивної дипломатії, в майбутньому можна буде ще багаторазово досягти створення дружніх відносин між державами, зменшення напруженості між ними і досягти інших значних успіхів.

Список використаних джерел:

1. Report to Commissioner Tibor Navracsics. High Level Group on Sport Diplomacy. 2016. page 9 URL: http://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/policy_documents/hlg-sportdiplomacy-final_en.pdf
2. Olympics and International Sports Law Research Guide. 2017. URL: <http://guides.ll.georgetown.edu/c.php?g=364665&p=2463479>
3. International Olympic Committee Official website. The Organisation. 2017. URL: <https://www.olympic.org/about-ioc-institution>
4. International Olympic Committee Official website. Members. 2017. URL: <https://www.olympic.org/ioc-members-list>
5. Roseanne Gerin. Diplomacy Gets a Sporting Chance. 2007. URL: http://www.bjreview.com.cn/world/txt/2007-12/14/content_90738.htm
(Дата звернення: 18.05.2023)
6. FIFA official website. Associations. 2017. URL:

<https://www.fifa.com/associations/index.html>

7. Stuart Murray. Sports-Diplomacy: a hybrid of two halves. 2011. URL: <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2011-symposium/Sports-Diplomacy-a-hybrid-of-two-halves--Dr-Stuart-Murray.pdf> (дата звернення: 14.05.2023).

Марчук В. С.

асистент кафедри фізкультури та спорту
Національний університет «Одеська політехніка»

Фурса Р. Г.

Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

ВИКЛИКИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВІДПОВІДНО ДО ПОТРЕБ СУЧАСНОГО СВІТУ

Актуальність теми визначена тим, що, по-перше, фізична культура є важливою складовою загального розвитку особистості, тому її вивчення та виховання має велике значення для шкільної освіти. Однак, в останні роки в Україні відбувається зниження рівня фізичної активності серед дітей та молоді, що погано впливає на їх здоров'я та розвиток [4]. По-друге, зміни, що відбуваються в сучасному світі, змінюють і вимоги до фізичної культури. У зв'язку з цим, шкільні програми з фізичної культури повинні адаптуватися до нових викликів та вимог. По-третє, у зв'язку зі зміною освітніх стандартів в Україні, шкільні програми з фізичної культури також потребують перегляду та оновлення, щоб відповідати новим вимогам та стандартам. Отже, проведення аналізу сучасної шкільної програми з фізичної культури в Україні є важливим завданням, що дозволить визначити її ефективність та можливості для вдосконалення відповідно до потреб сучасного світу.

Було проведено емпіричне дослідження, що включатиме опитування вчителів з питань використання програм з фізичної культури в закладах середньої освіти.

В дослідженні взяли участь 20 вчителів фізичної культури м. Одеси з досвідом роботи від 3 до 30 років. Серед них 35 % – є вчителями з фізичної культури в молодшій школі, 45 % – в середній школі та 20 % – в старшій школі (ліцеї).

75 % респондентів у своїй роботі використовують програми з фізичного виховання, що затверджені МОН України. Власні програми – 25 %, з яких 57 % – початкова школа.

100 % вчителів щодня використовують комп'ютерні програми в процесі викладання фізичної культури. Це, мабуть, пов'язано не стільки з диджиталізацією фізичного виховання в школі, скільки з переходом на онлайн-навчання у зв'язку з військовим станом в країні. Це підтверджується уточнювальним запитанням «Які саме комп'ютерні програми ви використовуєте в процесі викладання фізичної культури?», на яке було отримано такі відповіді:

- Програми для планування та організації уроків – 25 % (у більшості це викладачі з досвідом роботи до 10 років);
- Програми для моніторингу фізичної активності учнів – 5 %;
- Програми для аналізу фізичного здоров'я учнів – 10 %
- Інші (будь ласка, уточніть) – 60 %. (до «інших» було віднесено Google Meet, Zoom і classroom.google).

До того ж вчителі дуже неоднозначно відповіли на запитання про ефективність використання комп'ютерних програм в процесі викладання фізичної культури.

Відповіді в рівному ступені розподілились між «дуже ефективно» (25 %); трохи ефективно (25 %); не дуже ефективно (25 %); не ефективно взагалі (25 %). Такі відповіді свідчать про те, що вчителі ще недостатньо підготовлені до роботи в цифрових платформах і відчувають різні труднощі під час роботи.

Аналіз анкетування також показав, що 65 % вчителів у своїй практиці використовують програми для покращення фізичної підготовленості учнів; 15 % – застосовують додатково програми для підвищення мотивації учнів до занять фізичною культурою; а програми для вирішення конкретних проблем учнів та споетизовані програми використовують 20 % (по 10% відповідно). Такий розподіл

свідчить про те, що індивідуалізації фізичного виховання в школі приділяється значно менше уваги.

Серед труднощів, які відчувають вчителі під час використання авторських програм з фізичної культури, 50 % відмітили відсутність достатньої кількості часу для підготовки та використання програм. Викладачі не мають достатнього часу, щоб опрацювати програму, опанувати інноваційними технологіями, бо в сучасній школі багато часу займає так звана «паперова робота». 30 % респондентів відмітили труднощі, які пов'язані із відсутністю необхідного обладнання для роботи з програмами. 10 % вчителів – труднощі, які пов'язані із відсутністю адекватної підтримки та навчання вчителів у використанні програм з фізичної культури. Слід зазначити, що 40 % респондентів надали інформацію про інші труднощі, серед яких: недостатня кваліфікація вчителя для використання авторських інноваційних програм з фізичної культури; відсутність необхідного програмного забезпечення.

Таким чином, на основі проведеного дослідження в закладах середньої освіти полягає в тому, що більшість вчителів фізичної культури використовують програми з фізичного виховання, затверджені МОН України, а також комп'ютерні програми в процесі викладання. Але показники ефективності використання цих програм ще не досить високі, а деякі вчителі відчувають труднощі у роботі з ними.

Список використаних джерел:

1. Гавриленко Т. В. Особливості викладання фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах. Молодь і спорт. 2019. № 4. С. 20-24.
2. Ситник О. В., Денисенко І. В. Оцінка рівня розвитку фізичної культури учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Теорія та методика фізичного виховання. 2018. № 2. С. 5-12.
3. Ходосовцева І. І., Бойко А. В. Аналіз програми з фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Фізичне виховання та спорт. 2021. Вип. 1(54). С. 120-125.

4. Герасименко В. В. Проблеми викладання фізичної культури в школі. Фізична культура, спорт та здоров'я нації. 2022. № 1. С. 10-15.

Maxim Kuzmich

senior lecturer of the department physical education and sports
"Odesa Polytechnic" National University

Yaroslav Chudak

student

"Odesa Polytechnic" National University

SPORT DURING WAR

Russia's large-scale invasion of Ukraine lasts 1 year and almost 4 months. This event turned the lives of many Ukrainians upside down. However, if you are in a safe place, it is worth bringing physical activity back into your life.

Why should you bring physical activity back into your life? Physical activity and sports lead to the following changes in the body:

- decreased levels of the stress hormone cortisol;
- strengthens the cardiovascular and respiratory systems;
- cholesterol, blood glucose and blood pressure levels are normalized;
- muscles, bones and ligaments are strengthened;
- the risk of injuries decreases, the musculoskeletal system is strengthened, flexibility and dexterity develop;
- improves brain activity, increases the supply of oxygen to the brain;
- creativity improves.

How to stay physically active throughout the day:

- it is necessary to perform active short exercises during the day, namely, to allocate 5-10 minutes for sports, you can do simple exercises: torso, squats, push-ups, movements of arms and legs;
- be active in simple household chores such as cleaning and playing with children;
- add walking to your life, if possible and it is safe, walk along the street or park; if not, move around the apartment while talking with a friend or colleague, walk in place or up the stairs;

- find online classes, if you plan to practice systematically, choose the workouts that suit you in terms of complexity and time;
- try to get up and move around during sedentary work and a sedentary lifestyle. This lifestyle increases the risk of visual impairment, scoliosis and other diseases. If you have a sedentary job, get up every 30 minutes and stretch to your full height. Also, if you have things that you can do while standing, you need to transfer them to this format, as this will help diversify your working hours and improve your health.

In order to stop being nervous and relax, you need to take deep breaths and exhale, tune in to positive thoughts, sing your favorite song out loud and expect Victory.

Maxim Kuzmich

senior lecturer of the department physical education and sports
"Odesa Polytechnic" National University

Oleksandr Marenich

student
"Odesa Polytechnic" National University

**RUNNING AS AVAILABLE FORM OF PHYSICAL ACTIVITY
DURING WAR**

Running is without exaggeration one of the most popular sports that will support health. Why do we need to run now and how to train during the war safely and usefully.

Sports during the war with Russia, especially outdoor running, will help relieve stress, “tighten up” the body, while not requiring financial costs.

In general, not only running, but all regular physical activity prevents the occurrence of many diseases. Why is running good for you? We answer, it is running:

- helps restore mental health;
- relieves stress, improves mood, increases the amount of endorphins in the body. This is an effective way to overcome anxiety;
- accordingly, running improves the quality of sleep;

- since running is an aerobic exercise, so the human body after jogging will increase the duration of slow-wave sleep;
- improves cardiovascular, metabolic fitness and prevents obesity, as well as lowers high blood pressure and cholesterol levels.

Adults are advised to exercise for 40 minutes 3-4 times a week. If you are in doubt about whether to start running, discard all doubts! Even 5-10 minutes of low-intensity running a day can improve your life.

But in case of chronic diseases or health problems, you should consult your doctor and choose those physical activities that are right for you. To run safely, remember the rules:

- if you decide to go for a run, then when the air raid sounds, stop running and go to the shelter;
- run only in safe places: choose sports fields and walking paths in parks. In order not to step on a trip wire or a mine, do not run in the field, among areas affected by shelling;
- if you see a suspicious item, contact the police in your city at 102.

Running will help overcome the syndrome of a frozen mental state, allow you to perceive the realities of life in a different way, rebuild you physically and emotionally.

Рісслінг Р. С.

старший викладач кафедри фізкультури та спорту
Національний університет «Одеська політехніка»

Яблонський Д.

здобувач вищої освіти
Національний університет «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна

ФУТБОЛ: ГОЛОВНІ ВІХИ ІСТОРІЇ

Коли і де саме вперше дві команди зіграли в м'яч і відбулося зародження футболу – історія створення футболу скромно замовчує, проте буквально в кожному регіоні світу існують власні свідчення про те, яка країна вважається батьківщиною футболу. Наприклад,

китайські воїни ще у II тис. до н. грали в «цзу-чу» (м'яч, пробитий ногою), така ж гра в цей час була відома і в Стародавньому Єгипті, щоправда, аж до XIX ст. у неї грали ногами, руками, головою та без особливих правил.

Спортивні елліни з Афін і Спарти, жорстокі римляни, захоплені французи, запальні італійці (гра називалася «кальчо») – всі вони активно грали у футбол, який був популярним, коханий народом і переслідований владою, як марне проведення часу. Але історія походження футболу розповідає про конкретну країну, де ця гра оформилася у нинішньому, остаточному вигляді.

Разом із римським завоюванням Британії сюди прийшла і пристрасть до гри в шкіряний м'яч, набитий пір'ям (пізніше його стали надувати повітрям), предки нинішніх англійців із захопленням перейняли римську забаву, хоча змагання часом доходили до погромів площ і вулиць, де розігравалися матчі. Саме тому королі забороняли гру в м'яч і в Лондоні, і по всій Англії - Едуард II видавав такі укази в 1313 р. і 1314 р, а Річард II у 1389 р. ввів страту, як покарання за футбол. За переказами, саме королю приписується походження слова «футбол» – це був Едуард III, нарікаючи, що молодь більше цікавиться футболом, ніж стрільниною з лука.

Заборону на футбол в Англії зняли лише в 1603 р., і з цього часу народна забава активно поширювалася британською державою, залучаючи нових шанувальників. Історія походження футболу свідчить, що найбільша кількість фанатів була у знаменитих англійських коледжах, де у XIX ст. активно проводилися ігри, створювалися правила проведення матчів, інститут суддівства, окремі футбольні клуби, найстарішим у тому числі залишається «Шеффілд» (1857 р.).

Далі історія футболу понеслася шаленими темпами:

- 26.10.1863 р. – прийнято зведення правил Футбольної Асоціації Англії, напевно, саме цю дату можна вважати днем народження сучасного футболу – відтоді гравці вели м'яч лише ногами, було зафіксовано розмір поля, м'яча, воріт тощо;

- 1871 р. - заснування легендарного змагання - Кубка Англії;

- 1872 р. – проведено перший міжнародний матч між Шотландією та Англією, що закінчився нічийним рахунком;
- 1885 р. – футболістам стали офіційно платити зарплату;
- 1904 р. – створення ФІФА, куди увійшли Франція, Іспанія, Швейцарія та ін., першим президентом обрано Робера Герена, нинішнього президента Джанні Інфантино – дев'ятого, хто обіймає цю посаду з того часу;
- 1930 р. - проведення першого Кубка світу з футболу, першим переможцем тоді стала команда Уругваю.

Ставлення до гри, як до плебейської гри, докорінно змінилося, тепер британські монархи із задоволенням відвідували матчі та приймали почесні титули голів футбольних клубів та асоціацій. Поширення футболу у світі прискорилося з виникненням радіо та телебачення, крім того, популярність футбольних матчів суттєво стимулювала розвиток спорту загалом.

У 1900 р. на Олімпійських іграх у Парижі вперше до програми було включено футбол – відбулися дві гри між трьома клубами Бельгії, Франції та Великобританії, за результатами англійці, родоначальники футболу, стали першими олімпійськими чемпіонами.

Правила проведення цих змагань мають на увазі участь у них лише гравців-аматорів, тому ФІФА вважає олімпійські матчі показовими та до своєї статистики їх результати не включає. Втім, 1996 р. практичні всі обмеження такого роду (статус гравців, їх вік тощо) були зняті, в іграх беруть участь національні збірні, де троє гравців можуть бути будь-якого віку, а решта – не старше 23 років.

МОК, навпаки, декларує футбольний турнір на Олімпійських іграх, як частину спортивної програми, хоча олімпійська медаль за перемогу не вважається у футболістів дуже престижною – набагато важливіше для команди перемогти у Кубку світу, ця нагорода приносить не лише славу та шану футбольних трибун, а й відкриває нові імена великих гравців.

Смолякова І. Д.

канд. пед. наук, доцент кафедри фізкультури та спорту

Національний університет «Одеська політехніка»

м. Одеса, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Одним із основних об'єктів, на якому сконцентровано увагу багатьох фахівців різних наукових галузей, є взаємозв'язок рухових можливостей людини та стану її здоров'я. При цьому здоров'я розглядається як психофізичний стан людини, що характеризується відсутністю патологічних змін, функціональним резервом, достатнім для повноцінної біосоціальної адаптації та збереження фізичної та психічної працездатності в умовах довкілля. У зв'язку зі складністю феномена фізичної культури в сучасних умовах з'являються дослідження щодо формування нової системи уявлень про фізичну культуру та її цінності. Відмінна риса таких досліджень – філософсько-культурологічний підхід, який передусім передбачає зміщення акценту з фізичної підготовки у бік найбільшої культурологізації, інтелектуалізації процесу фізичного виховання та формування фітнес-культури (І. Смолякова, О. Аксьонова, Ю. Васьков, В. Віленський, М. Глотов, А. Матвеев, Б. Шіян, В. Акимович та ін.).

Спираючись на ці концепції ми визначаємо фізичну культуру як соціальний педагогічний процес формування фізичної культури особистості, змістовність якого визначається ознайомленням суб'єктів з її матеріальними та духовними цінностями, їх збагаченням на соціальному та індивідуальному рівнях, ефективність та результат якого визначається рівнем сформованості особистої фізичної культури. Реалізація цього процесу можлива лише з урахуванням гуманізації, коли принципи толерантності взаємодії стають пріоритетними. У процесі фізичного виховання можливе поєднання фізичного, інтелектуального, соціального та духовного аспектів

здоров'я особистості, формування її фітнес-культури. Завдання педагогів – створити умови когнітивного ставлення удосконалення цих складових [1].

Сьогодні в освіті переважає пріоритет загальнолюдських цінностей. Відповідно до особистісно-діяльнісного підходу до організації навчального процесу, в центрі його знаходиться той, хто навчається. Формування особистості та її становлення відбувається у процесі навчання у таких умовах:

- створення позитивного настрою навчання;
- відчуття рівного серед рівних;
- забезпечення позитивної атмосфери у колективі задля досягнення спільної мети;
- усвідомлення особистістю цінності колективно зроблених висновків;
- можливість вільно висловити свою думку та вислухати думку друга;
- викладач-порадник.

Всім цим умовам відповідають інтерактивні методи. Вони належать до інноваційних, мета яких – співпраця у реалізації спільних завдань [2].

Перехід на дистанційне навчання у практичній дисципліні «Фізичне виховання». передбачає повністю змінити традиційні підходи, вивчити можливості застосування інтерактивних форм для безпечного та повноцінного проведення занять.

Визначено низку пріоритетних напрямів, побудови форм взаємодії викладач-студент, які дозволяють використовувати інтерактивне навчання більш індивідуально спрямовано, а саме: враховувати мотиваційну складову, гендерні та особистісні характеристики, створюючи у студентів інтерес до пізнання себе та розвитку своїх фізичних можливостей; студенти, які мають відхилення у стані здоров'я та належать до спеціальної медичної групи, більш цілеспрямовано акцентувати увагу на сучасних інноваціях та розробках реабілітаційних програм; у розділі професійно-прикладної

підготовки акцентувати увагу на розвиток необхідних фізичних якостей, загальної фізичної підготовки, рекреаційних заходів.

Використання методів інтерактивних форм навчання у процесі фізичного виховання студентів можна розглядати як тенденцію роботи викладача у контексті особистісно-орієнтованої педагогічної парадигми та розвитку у них креативного мислення. Використання таких форм навчання сприяє трансформації їхньої діяльності у бік особисто значимої. Подальша систематизація педагогічного досвіду, класифікація теоретичних та практичних розробок з цієї проблеми та створення на цих засадах технологій, технологічних карт сприятиме розвитку педагогічної інноватики когнітивного підходу до формування фітнес-культури особистості.

Список використаних джерел:

1. Смолякова І. Д., Розенберг І. Л., Нечипорчук, Т. Г., Деркач А. В. Інтерактивні технології навчання студентів закладів вищої освіти з дисципліни фізичне виховання. Scientific research in the modern world. The 4th International scientific and practical conference: theses of the report, 9-11 february 2023 year, Toronto / Perfect Publishing, Toronto. 2023. P. 320–326.

2. Смолякова І. Д. Сучасна стратегія формування здорового стилю життя студента : монографія. Одеса : Юридична література, 2023. 204 с.

Смолякова І. Д.

канд. пед. наук, доцент кафедри фізкультури та спорту
Національний університет «Одеська політехніка»

Померанцева Н. О.

здобувач вищої освіти ІМІ

Національний університет «Одеська політехніка»

м. Одеса, Україна

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ
ЖИТТЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ**

Здоров'я студентської молоді – найважливіша передумова всебічного, гармонійного розвитку, активної життєдіяльності, успішного навчання, майбутньої високопродуктивної праці, особистого благополуччя, сімейного щастя. І що також дуже суттєво – надійна гарантія інтелектуального майбутнього нашої країни. Це досить свідомо розуміють сьогодні всі, у тому числі і абсолютна більшість студентів.

На жаль, фізичне і психічне здоров'я студентської молоді у нашій країні бажає сьогодні набагато кращого, про це переконливо свідчать результати медичних оглядів і спеціальних обстежень студентів вишів.

Рівень більш ніж 60 % молодих людей, що навчаються у закладах вищої освіти (ЗВО) у нашій країні, не відповідає навіть середньому рівню державного стандарту фізичної підготовленості, який гарантує стабільне здоров'я.

Дуже інформативним показником здоров'я молодих людей є їхній біологічний (функціональний) вік, за яким можна судити про темп старіння обстеженого. Середній біологічний вік студентів наших вишів, за даними комп'ютерної діагностики, на 10-15 років випереджує календарний, при цьому у більшій частині студентів відмічається прискорений темп старіння. Особливе розповсюдження серед студентів, за даними охорони здоров'я студентів, мають захворювання опірно-рухового апарату, серцево-судинної системи, системи травлення, ендокринної та сечостатевої систем, захворювання очей [1].

За останній час відмічається помітне збільшення різноманітних психічних розладів, яким сприяє якість життя, значні психоемоційні навантаження, стресові ситуації, котрими наповнена життєдіяльність і навчання студентів.

Критичний стан здоров'я студентів і причини, що його викликають, дають підстави зробити висновок про велику актуальність пошуку дієвих заходів зі зміцнення здоров'я студентської молоді нашої країни.

До таких заходів, як показують спеціальні дослідження і узагальнення передового досвіду забезпечення здоров'я у студентській

роки, належать, перед усім, залучення студентів до здорового способу життя (ЗСЖ) і активних занять фізичною культурою і спортом. Від них залежить більш за все здоров'я молоді. При цьому особливе значення має раціоналізація студентської праці і відпочинку, харчування, оптимізація рухової активності, оволодіння навичками особистої гігієни, психогігієни, гігієни статевого життя, самооздоровлення, відмова від шкідливих звичок [1, 2].

До переліку факторів, що найбільшою мірою сприяють підвищенню якості способу життя студентів, належать: матеріальний статок, життєвий уклад сім'ї, організація навчально-виховної роботи у виші, заняття фізичним вихованням і спортом, організація побуту в гуртожитку, позитивні приклади.

Здоров'я студентської молоді у нашій країні потребує суттєвих заходів щодо його зміцнення. Здоровий спосіб життя не став нормою для більшості студентів. Значна частина студентів не навчилася або не має можливості завжди раціонально працювати, харчуватися, дотримуватись добового режиму дня, правил особистої гігієни, проявляти у необхідному обсязі рухову активність, загартовуватися, протистояти стрес-факторам і шкідливим звичкам.

Низька якість здорового способу життя негативно позначається на дієздатності студентської молоді: стані здоров'я, стійкості до захворювань, працездатності, фізичної підготовленості.

На думку студентів сучасний рівень їхнього здорового способу життя залежить від багатьох факторів. Усі ці фактори носять соціальний характер.

Подальші дослідження в галузі здорового способу життя студентської молоді України повинні бути спрямовані на розробку практичних заходів корекції всіх його основних компонентів для підвищення їх соціальної дієвості з урахуванням індивідуально-особистісних інтересів і практичного досвіду усіх груп студентів і сучасних соціально-економічних реалій.

Список використаних джерел:

1. Смолякова І. Д., Петелкакі В. Ф., Багдасар'ян С. С., Загурський О. М. Здоров'я та здоровий спосіб життя студентів. Інноваційні технології в системі підвищення кваліфікації фахівців фізичного виховання і спорту : матеріали тез доповідей IV Міжнар. наук. метод. конф. Суми : СДУ, 2017. С. 221-224.

2. Смолякова І. Д., Фурса Р. Г. Ціннісний потенціал фізичної культури в рішенні завдань всебічного виховання студентської молоді. Фізика та медицина у сучасному житті : матеріали тез доповідей VII Всеукр. наук.-техн. Конф. Одеса: Одеська політехніка, ІМІ, каф. БМІ. Випуск 7. 2021. С. 99-102.

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

«УКРАЇНА У СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРОСТОРИ»

16-17 червня 2023 року, м. Одеса

Українською та англійською мовами

Відповідальний за випуск – І. В. Кудлай

Підписано до друку 06. 06. 2023 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 11,5. Обл.-вид. арк 11,5.
Наклад 100 прим.